

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

ב"ה

תיק 884268/2

בבית הדין הרבני הגדול ירושלים

לפני כבוד הדיינים:

הרב אליעזר איגרא, הרב א' אהרן כץ, הרב שלמה שפירא

המבקשים: 1. הוועד הכללי כנסת ישראל
לצדקת רבי מאיר בעל הנס
(עמותה) (ע"י ב"כ עו"ד רפאל שטוב)
2. הקדשות הוועד הכללי כנסת ישראל
לצדקת רבי מאיר בעל הנס
(הקדש)

נגד

המשיבים: "וזאת לראיה" מפעלי תרבות ותורה
להנצחת והנחלת משנת הראי"ה קוק זצ"ל (ע"י ב"כ עו"ד דב פרימר)

הנדון: דחיית בקשות לפסילת ההרכב או חלק מדייניו

החלטה

הקדמה

ביום כ"ג בשבט תשע"ב (16.2.12) הוגשה לבית הדין בקשת עמותת "וזאת לראיה" מפעלי תרבות ותורה להנצחת והנחלת משנת הראי"ה קוק זצ"ל (להלן: וזאת לראיה), בקשה החתומה על ידי הרב יוחנן פריד למתן החלטה מפורשת לעיכוב ביצוע פסק דינו של בית הדין הגדול, פסק הדין שניתן בערעור של עמותת הוועד הכללי כנסת ישראל לצדקת רבי מאיר בעל הנס (להלן: הוועד הכללי) כנגד פסק דינו של בית הדין האזורי, בסכסוך שבינו לבין האגודה למען בית הרב קוק זצ"ל ולחילופין בינו לבין עמותת "וזאת לראיה" (להלן נעמוד על המורכבות שמכוחה גם נבעה אי הבהירות לכאורה באשר לשאלה מי הוא הצד שבסכסוך העומד כנגד הוועד הכללי. בפסק הדין האמור דובר מכל מקום ב"בית הרב" ומינוח זה ישמש אף הוא בהחלטה זו במקומות הנצרכים ולעיתים מטעמי נוחות גרידא). פסק הדין ניתן, לפי הרשום בו, ביום ד' במרחשוון תשע"ב (1.11.11) אך שוחרר להמצאה רק ביום ט' בטבת תשע"ב (4.1.12).

בבקשה לעיכוב ביצוע נטען שהמועד הרשום כמועד נתינת פסק הדין אינו המועד האמיתי. לטענת המשיבה – המבקשת באותה בקשה – הרב א' שרמן שינה את פסק הדין וחתמו אחרי מועד זה בתקופה שבה כבר יצא לגמלאות ולא היה מוסמך ליתן פסק דין או לחתום עליו. לפיכך, לטענתה, פסק הדין ניתן בחוסר סמכות ויש לבטלו.

במקביל להליך שלפנינו נערך הליך דיוני בבית המשפט המחוזי בתביעות הדדיות של הצדדים, תביעת עמותת וזאת לראיה לאישור פסק דינו של בית הדין האזורי ותביעת הוועד הכללי לקבוע שפסק הדין אינו תקף. בית המשפט דחה את תביעות שני הצדדים, הכרעה שיש להעיר כי במהותה היא משאירה את שניהם בפני שוקת שבורה ולכאורה מונעת הכרעה משפטית (ונעמוד על כך עוד להלן ובעיקר בהחלטה שניתן לגופו של תיק).

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

"הוועד הכללי" הוא שם משותף להקדש – למעשה אשכול הקדשות המאגד בתוכו הקדשות אחדים – ולעמותה. חלק מהנפשות הפועלות בשנים האחרונות אף הן משותפות להקדש ולעמותה. עובדות אלה יצרו גם טעויות ואי-הבנות, לרבות בקרב רשויות וערכאות, ויש אף מקום לחשש שנוצלו ליצירה מכוונת של טעויות כאלה.

"בית הרב" הוא כינויו של המבנה שנתרם בשעתו להקדש "הוועד הכללי" (להלן גם: "ההקדש") ושיועד ושימש למגוריו של הראי"ה קוק רבה של ירושלים והרב הראשי (האשכנזי) הראשון של ארץ ישראל ולישיבתו "ישיבת מרכז הרב". בחלוף השנים, לאחר פטירת הראי"ה ולאחר שיישבתו עברה למשכנה הנוכחי, המשיכה הזיקה בין בית הרב לראי"ה ולמורשתו וכיום שוכן בו מעין מוזיאון המוקדש לראי"ה ולמורשתו ומתקיימות בו פעילויות הסובבות סביב הנחלת תורתו והנצחת מורשתו.

בעבר נוהלה פעילות זו בבית הרב על ידי "האגודה למען בית הרב קוק זצ"ל" (ע"ר 580053833) וזה כמה שנים שבמקומה של עמותה זו מנהלת את "בית הרב" עמותת "וזאת לראיה". עובדה זו גם היא יצרה – או אפשרה את יצירתן של – טעויות מסוימות וטענות משפטיות מסוימות שעליהן נעמוד להלן. מכל מקום חלק מההתנהלות נוהלה בין הוועד הכללי לבין "בית הרב", כך תוארה והוגדרה ההתנהלות המשפטית אף בפסק דינו של בית הדין, וזאת בלי לתת דגש או להבהיר מול מי מהעמותות דלעיל התנהלה התדיינותו המשפטית של הוועד הכללי או שמא מול שתיהן כאחת.

אקדים ואומר: על המאבק המשפטי בין הוועד הכללי לבית הרב, ידעתי מפי השמועה. בשלבים מוקדמים של טיפולנו בתיק זה לא ידענו מה הם הדברים שנכתבו בפסק הדין מושא הליכים אלו (אנו עמוסים בעבודה ואין ביכולתנו לעיין ולעסוק בדברים שאיננו חייבים לעסוק בהם, במסגרת התפקידים הרבים המוטלים עלינו כדיין, כרב וכמרבין תורה במקומות שונים). באותה עת לא הוצרכנו להיכנס לגופן של פסיקות בית הדין האזורי ובית הדין הגדול, מפני שההליך והבקשה שלפנינו אינם על גוף פסק הדין, שהרי אין הרכב אחד של בית הדין הגדול משמש ערכאת ערעור על פסק דין של הרכב אחר של בית דין זה.

ההליך שלפנינו מטרתו לברר את נסיבות חתימת פסק הדין שנתן מותב אחר. לאחר הברור צריכה להינתן הכרעתנו לעניין תוקפו של פסק הדין. אם יוחלט שפסק הדין נחתם וניתן כדין, יוכל המשיב לפעול למימוש, אך אם ייקבע שנפל בהליך פגם חוקי (שיהפוך בעקבות כך גם לפגם הלכתי, כפי שנבאר), יצטרך מותב בית דינו לקבוע את אופן הדיון בערעור שהגיש הוועד הכללי לפני שנים רבות.

הטיפול הראשוני היה טכני בעיקרו, אך תוך כדי עיסוק בדברים התגלו לנו גם עובדות המצריכות את התערבותנו ואת קביעת מעמדם של נאמני הקדש הוועד הכללי ומעמדה של עמותת הוועד הכללי. הבהרה זו נוגעת לכל התביעות ולכל נכסי הקדש הוועד הכללי, ויש לה השלכה גם לגבי הקדשות אחרים בכל הנוגע לקביעת מעמד נאמני הקדש לעומת מעמדה של עמותה ובייחוד כשהללו שלובים זה בזה – שילוב הקיים בכמה הקדשות. בהמשך עלה הצורך לברר את מעמדו של עו"ד רפאל שטוב כמייצג בהליכים אלה.

עיון בתיקי תביעה זו במותבים שבהם היא נידונה, וכן בתיקים נוספים של תביעות ומשפטים שבהם מעורב הוועד הכללי (ראו לעניין זה תקנה ע' לתקנות הדיון בבתי הדין הרבניים, התשנ"ג), מורה על דפוסי פעולה דומים שאותם נוקט עו"ד שטוב בתביעות השונות, התנהלות המתחילה בהצפת והטרדת בית הדין בבקשות רבות חוזרות ומטרידות ולאחר מכן בקשות

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

לפסילת דיינים במקרים שבהם החלטתם אינה מוצאת חן בעיניו. משכך השתהה הטיפול בתיק זה עד עתה. לטעמנו הדחייה במתן החלטתנו שהיא החלטה עקרונית לא תפגע באופן אמיתי בזכויות שישנן, אם ישנן, לוועד הכללי, שהרי אם יתברר שאכן יש לו זכויות ותביעות ממוניות כלפי העמותה המחזיקה בפועל בנכס (המשיכה בערעור, המבקשת בהליך שלפנינו), זכויות אלו ייגבו וימומשו בהינתן פסק דין למפרע – לפחות מיום הגשת התביעה.

התנהלותו של עו"ד שטוב, המציפה את בית הדין בבקשות שהטקטיקה שבהן היא "עוד זה מדבר וזה בא", מזכירה סיפור על אודות הרידב"ז, סיפור שהיה שגור בפיו של מו"ר דודי זקני הגר"א שפירא הרב הראשי וראש ישיבת מרכז הרב: הרידב"ז שהיה רבה של סלוצק נהג רבנותו ברמה ובתקיפות ולא נמנע מלהתעמת עם ראשי הקהל העשירים והתקיפים. באחת הפעמים התעמת עימו אחד מהאברכים. למחרת התפטר הרידב"ז מרבנותו. שאלוהו: "מדוע אתה מתפטר מהרבנות?" אמר להם: "איני יכול לכהן כרב בעיר שבה נמצא אברך זה החולק עליי." שאלוהו: "הרי אין אתה חת ונרתע מלהתעמת עם ראשי הציבור מנהלי הקהילה והמחזיקים אותה, ומדוע אברך זה, שאינו עושה דבר, מרתיע אותך וגורם לך להתפטר?" אמר להם הרידב"ז: "זוהי בדיוק הסיבה. כשאני מתעמת עם הגבירים והתקיפים בשבת, למחרת ביום ראשון כל אחד חוזר לעבודתו ולעיסוקיו, ואין להם זמן וחשק לריב עימדי, ומשכך ביכולתי לנהל את רבנותי. אך אברך בטלן זה שאינו עושה דבר, כשהוא קם ביום ראשון ובשאר ימי השבוע – אין לו במה לעסוק ולפיקך יפנה הוא את כל זמנו ומרצו למריבות עימי, ובמקום שכזה אין בכוחי להנהיג את רבנותי." הבקשות החוזרות והנשנות על עצמן מטילות עול כבד ועומס על הדיינים העוסקים וטרודים בעבודת בית הדין בתיקים אחרים. בקשות אלו מתישות, אך אין באפשרותנו להתפטר מאחריותנו ולהיכנע לדרישותיו של עו"ד שטוב. חובה עלינו להתנהל במתינות ובשום שכל כדי להציל עשוקים מיד עושקים.

התנהלותו של עו"ד שטוב ולשון בקשותיו שבהן הוא תוקף את יריביו בכינויי גנאי, בהשמצות ובהלבנת פנים – הכוללים פגיעה וביזוי תלמידי חכמים – תוך יצירת מצג שווא שהוא הוא שחש לכבוד התורה ולרווחתם של הזקוקים לכספים השייכים לוועד הכללי (אף שאין ידוע לנו אם יש מי שנהנה מכספים אלו כיום), ושיריביו הם רשעים גמורים, כשבתאוריו המתאימים לכתבי ה'פסקוילים' הנתלים על קירות ירושלים, הוא חושב שיטה את לב בית הדין מלדון לגופם של דברים מזכירים מה שאמרו חז"ל (בבא בתרא טז, א):

"ותסיתני בו לבלעו חנם" – אמר רבי יוחנן: אלמלא מקרא כתוב אי אפשר לאומרו, כאדם שמסיתין אותו וניסת. במתניתא תנא: יורד ומתעה ועולה ומרגיז, נוטל רשות ונוטל נשמה.

ופירש רש"י (שם):

הכי גרסינן: "במתניתא תנא: יורד ומתעה ועולה ומרגיז נוטל רשות ונוטל נשמה" – [וה"פ] יורד למטה ומתעה את הבריות לחטוא ועולה למעלה ומרגיז את חמת המלך בהשטנותו נוטל ממנו רשות להרוג את החוטא מכיון שנתנו רשות דכתיב "ותסיתני בו".

התנהלות זו שביסודה לשונות של העלבה ופגיעה בצד השני, ללא התייחסות לגופן של טענות, מובילה בהכרח לניסיון לפגיעה גם בדיינים – תחילתו בבקשה לפסילת אחד מחברי ההרכב בתואנות שווא על לקיחת התיק לטיפולו, כשבתחילה ההאשמה היא מדוע מנסה לקבוע דיון ולאחר מכן מדוע דוחה מועד הדיון, והמשכו בהאשמות נגד דיון אחר בגין טובת הנאה

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

שיש לו כביכול ובטענות בדבר נגיעות שונות ומשונות, טענות שכולן כאחת הן דברים שאין להם שחר.

חובתנו כדיינים להתייחס באורך רוח, אך ודאי שאין זה פוטר אותנו מלבדוק הדברים עניינית. אור השמש הוא החומר המחטא הטוב ביותר וחשיפת הדברים אליו היא המגלה את מעשיו של עושה דבר עוולה המנסה להסתיר דבריו באצטלה של קדושה, וכפי שיתבאר.

מכל מקום בהתאם לדרישות החוק, וכיוון שהועלו טענות פסילה, שומה עלינו לברר טענות אלה להכריע בהן ולנמק את ההכרעה, ובמידת הצורך אף בהרחבה שיש בה גם כדי הצורך להסיר לזות שפתיים ולקיים "והייתם נקיים מה" ומישראל", טרם שנכריע לגופם של דברים.

עניינה של החלטה זו הוא בבקשותיו וטענותיו של עו"ד שטוב לפסול את הרכבו זה של בית הדין, וביתר פירוט – את שניים מהחתומים מטה: הרב אליעזר איגרא שנגדו הועלו הטענות הראשונות ובעיקר הרב שלמה שפירא שנגדו הועלו עיקרי הטענות, שלא לומר העלילות, בשלב השני. בהחלטה זו:

(א) נבאר בפרוטרוט ובאריכות את גלגולי הליך זה, את התנהלות הדיינים מעת שנפתח ואת הצורך בהתנהלות זו כדי שנוכל לשקף ולמצות הדברים.

(ב) נתייחס לטענות שהעלה עו"ד שטוב ושלדעתו פוסלות אותנו מלדון בתיק ונוכיח שאין שחר לדבריו ואין מקום להסתלקותנו מהתיק.

א. הליכי תביעה זו וגלגוליה הקודמים של הפרשה שהם הרקע להליכים אלה

ביום כ' בכסלו תשס"א (17.12.2000) הגישה עמותת "הועד הכללי 'כנסת ישראל' (ע"ר)" לבית הדין האזורי בירושלים תביעה בשם הוועד הכללי כנגד "עמותת בית הרב" והרב יוחנן פריד לסילוק ידם מ"בית הרב" ולחלופין לחיובם בשכר דירה ראוי בשל השימוש שהם עושים בנכס המצוי ברח' הרב קוק 9 ירושלים (תיק [מספר ישן] 3-35-900005876; [מספר חדש] 688021/1). לאחר הליכים מהליכים שונים, שאין ענינם לכאן, נחתם ביום ט' במרחשוון תשס"ז שטר בוררות בין "הועד הכללי כנסת ישראל ע"י ב"כ עו"ד רפאל שטוב" ובין "עמותת בית הרב ועמותת זאת לראיה ע"י ב"כ עו"ד רוט". ביום כ"א בטבת תשס"ח (30.12.07) נתן בית הדין האזורי את פסק דינו שבו נדחתה התביעה ונקבע שלעמותת בית הרב יש זכויות במבנה (פרטי הזכויות ומהותן אינם עניין להחלטה זו).

ביום י"א באדר ב' תשס"ח (18.3.08) הוגש ערעור על החלטה זו. הערעור הוגש בשם עמותת הוועד הכללי כנגד עמותת בית הרב והרב יוחנן פריד. בשלב ראשון הוחזר התיק לבית הדין הרבני בירושלים לצורך הבהרה והחלטה. הדיון הראשון בערעור זה, לאחר שובו לבית הדין הגדול, נערך רק ביום י"ב באדר א' תשע"א (14.2.11). הדיינים שדנו בערעור היו הרה"ג אברהם שרמן, ציון בוארון וציון אלגרבל.

כפי שכבר הוזכר, פסק הדין ניתן לפי הכתוב בו ביום ד' במרחשוון תשע"ב (1.11.11) אך שוחרר להמצאה רק ביום ט' בטבת תשע"ב (4.1.12).

על פסק דין זה הוגשה הבקשה לעיכוב ביצוע המוזכרת בראש החלטה זו.

על הבקשה לעיכוב ביצוע הגיב עו"ד שטוב בטענה שיש למחוק בקשה זו על הסף מפני שאין לה מקום לא בתקנות ולא בהלכה וכפי שיתבאר.

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

בתגובה לתגובה כתבה עמותת וזאת לראיה שהיא עומדת על בקשתה מכיוון שבתגובת עו"ד שטוב אין תשובה עניינית לטענותיה המצריכות בדיקה עובדתית אימתי נחתם פסק הדין ומשכך גם מצריכות הכרעה בשאלה מהו תוקפו המשפטי.

ביום י"ב באדר תשע"ב (6.3.12) ניתנה החלטת הגר"צ אלגרבלני שזו לשונה:

לאור דו"ח מבקר הפנים שעולה שהדיינים חתמו בזמן על הערעור לפני שפג תוקף חתימת הדיין הגר"א שרמן, כאשר הפסק דין התייחס מהותית לטענות הצדדים, ואף גובשה דעה בין הדיינים לפני חתימתם שלא נוצר הקדש חדש, ובאם נעשו שינויים לאחר מכן לא היו אלא תיקוני הגהה וכן הייתה השלמת נימוקים הלכתיים על ידי הגר"א שרמן כפי שנמסר לי על ידו, ולאור הנ"ל הבקשה לעיכוב ביצוע נדחית.

לאחר זמן, ביום ה' באב תשע"ב (24.7.12) ניתנה החלטת נציב התלונות על שופטים ודיינים המקבלת את התלונה שהגיש הרב יוחנן פריד. וזו לשון מסקנתה:

סעיף 16ב(א) לחוק הדיינים תשט"ו 1955 קובע:

דיין שהחל בדיון ויצא לקצבה או פרש יהיה מוסמך לסיים את הדיון בתוך שלושה חודשים מיום היציאה לקצבה או הפרישה.

מכאן כי כבוד אב"ד הרב שרמן היה מוסמך לסיים את הדיון בערעור הנדון שהיינו לתת בו את פסק דינו לא יאוחר מיום 2.11.11 בתאריך זה פגה הסמכות ואין היא ניתנת עוד להארכה.

אכן חתם כבוד אב"ד על פסק הדין ביום 1.11.11 אולם לא היה זה פסק הדין המושלם שיצא לאחר מכן לאור, שהרי מאז שנחתם הוספו עליו נימוקים ואסמכתאות.

משנחתם פסק הדין הוא שמתקרא פסק הדין שניתן במועדו ואין בלתו. אין החוק מכיר במתן פסק הדין לשיעורין שיעור אחד תוך שלושה החודשים והאחר אחר תקופה זו שאם כן אין לדבר סוף. מסקנתי היא על כן כי התלונה מוצדקת. מנהל בתי הדין הרבניים מתבקש לבחון את ההיבטים העולים מהחלטה זו.

לאור החלטת הנציב ניתנה ביום כ"ד בתשרי תשע"ג (10.10.12) החלטת נשיא בית הדין הגדול (כתוארו אז) הראשון לציון הגרש"מ עמאר שמצד אחד מעכבת את ביצוע פסק הדין ומצד שני ממנה הרכב חדש לבחינת הדברים וזו לשונה:

אבקש כי דברי כבוד הנציב ייבחנו על ידי הרכב של בית דין הגדול שלא היה מעורב בדיון בתיק זה. ההרכב המוצע הוא הרה"ג רא"י שיינפלד, הרה"ג אליעזר איגרא והרה"ג ר"י אלמליח שליט"א. ובינתיים שלא לבצע את פסק הדין.

ביום ו' במרחשוון תשע"ג (22.10.12) הגיש עו"ד שטוב בקשה שכותרתה "בקשה לביטול החלטה ובקשה לקבלת מסמכים". אין אנו מפרטים בהחלטה זו את הטענות שבגוף הבקשה מפני שלהחלטה זו אין הן נצרכות ולא נדרש בה אלא תיאור ההליכים.

לאור החלטת הגרש"מ עמאר הגיש בא כוח בית הרב ביום כ' במרחשוון תשע"ג (5.11.12) בקשה לקביעת מועד לדיון בעניין קביעת הנציב.

בעקבות בקשה נוספת לביטול החלטתו של הגרש"מ עמאר. קבע הגרש"מ כדלהלן:

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

ראיתי מה שכתב כב' עו"ד שטוב, ולעניות דעתי ההחלטה היא נכונה וטובה. לעצם העניין, מכל מקום הרשות נתונה להעלות הטענות שלהם בפני ההרכב, וההרכב יפסוק גם בזה.

ביום י"ז באדר תשע"ג (27.2.13) הגיש עו"ד שטוב בקשה לקביעת מועד דיון. לטענתו עיכוב ביצוע פסק דינו של בית הדין פוגע בוועד הכללי ומונע ממנו הכנסה המגיעה לו מבית הרב.

ביום כ"א בטבת תשע"ד (24.12.13) הגיש עו"ד שטוב בקשה נוספת לביטול צו עיכוב הביצוע ולחילופין קביעת מועד דחוף.

בין לבין סיים הגרש"מ עמאר את כהונתו כנשיא בית הדין הגדול, הסתיימה גם כהונתם של הדיינים שמונו על ידו לטפל בתיק ושכיהנו במינוי זמני בבית הדין הגדול.

בנסיבות אלו, ניתנה ביום ל' באב תשע"ד (26.8.14) החלטת נשיא בית הדין הגדול (כתוארו אז) הראשון לציון הגר"י יוסף (נכתבה בז' באב תשע"ד – 3.8.14, כאמור בראשה וכמצוין בהחלטתו של הגר"י יוסף שתובא להלן, ונחתמה במועד הנ"ל), וזו לשונה:

לפני בקשה לביטול החלטת כבוד נשיא בית הדין הגדול לפני הגרש"מ עמאר שליט"א מיום כ"ד בתשרי תשע"ג לעכב את ביצוע פסק דין בית הדין הגדול מיום ד' במרחשוון תשע"ב, ובקשה לקבוע מועד לדיון בבקשת המשיב לערעור.

מעיון בתיק עולה כי ביום כ"ד בתשרי תשע"ג הורה כב' נשיא בית הדין הגדול לפני על עיכוב ביצוע פסק הדין וקבע הרכב חדש שיבחן את דברי נציב תלונות הציבור על השופטים והדיינים, במכתבו לצדדים המצוי בתיק.

בקשה לביטול החלטה זו, נדחתה על ידי כב' נשיא בית הדין הגדול לפני בהחלטה מיום ו' כסליו תשע"ג, בה נכתב שהמבקש יעלה את טענותיו בפני ההרכב שנקבע.

דא עקא שכהונתם של חברי ההרכב כדיינים בפועל בבית הדין הגדול הסתיימה מבלי שהתקיים דיון בעניין, וכעת לפנינו הבקשה הנ"ל.

המצב כיום בבית הדין הגדול הוא שישנם שני דיינים מכהנים, הגר"צ אלגרבלוי והגר"צ בוארון שליט"א, שהיו חלק מחברי מותב בית הדין שנתן את פסק הדין בערעור, ושלגביו הוגשה תלונה לנציב תלונות הציבור שלפי החלטת הנשיא לפני צריך שתתברר לפני הרכב חדש. והואיל וכהונתם של הדיינים בפועל הסתיימה לא מכבר, לא ניתן לקבוע הרכב שידון בתיק זה.

לאור כל האמור, הטיפול בבקשה מוקפא עד אשר ימונו דיינים לבית הדין הגדול.

ביום כ' במרחשוון תשע"ה (13.11.14) ולאחר שהתמנה מחדש במינוי זמני, הוציא הרב אליעזר איגרא, אחד מהדיינים שמינה הגרש"מ עמאר לדון בעניינים אלו (ואחד מהדיינים החתומים מטה) את ההחלטה דלהלן:

על כבוד המזכיר הראשי לבדוק את אפשרות המשך הטיפול בתיק, ובמידת הצורך יפנה לראשון לציון נשיא בית הדין הרה"ג יצחק יוסף שליט"א.

ביום כ"ג במרחשוון תשע"ה (16.11.14) הורה הגר"י יוסף כדלהלן:

ביום ז' באב תשע"ד כתבתי בהחלטתי שלעת עתה לא יקבע הרכב לדיון בתיק, מהטעמים שבהחלטה.

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

כעת הובאה לפני החלטת הגר"א איגרא שליט"א שהיה אחד מחברי ההרכב שנקבע בשעתו על ידי כב' נשיא בית הדין הגדול לפנים.

בהחלטה נכתב שיש לבדוק אפשרות להמשיך את הטיפול בתיק.

בהחלטתי נימקתי מדוע לא ניתן לקדם את הטיפול בתיק.

כאמור בהחלטתי, כשימונו דיינים חדשים בבית הדין הגדול, יובא התיק לפני המשך טיפול.

ביום כ"ו במרחשוון תשע"ה (19.11.14) וביום ו' בשבט תשע"ה (26.1.15) התקבלו בבית הדין הודעות עו"ד שטוב המבקש "הבהרה או מסמך" על סמך מה ניתנה החלטת הרב איגרא הנזכרת. לדבריו "אין ספק" שהייתה פנייה מצד אנשי בית הרב לרב איגרא ולכן החליט את שהחליט. בפנייה השנייה טען הלה שזו כבר פנייתו הרביעית ללא מענה, אך במחשב בית הדין לא נסרקו אלא רק שתי הפניות הנזכרות.

בתיק אין תגובה לבקשות אלו, אך עיון בתיק מורה שמכיוון שהרב איגרא היה אחד מהדיינים שמינה הגרש"מ עמאר לדון בתביעה זו, התביעה לא נידונה עקב סיום כהונתם הזמנית של הדיינים, לאחר שאחד מהם מונה מחדש ניתנה החלטתו לקדם את מיצוי התביעה שבאותה עת התגלגלה בבתי הדין למעלה משמונה שנים. אלו הדברים ותו לא. לא נמצא שום בסיס לטענה שמעלה עו"ד שטוב בבקשותיו.

ביום י"ח באלול תשע"ה (2.9.15) הוגש לבית הדין מסמך שכותרתו "כתב תביעה". התובע הוא הוועד הכללי כנסת ישראל לצדקת רבי מאיר בעל הנס (ע"ר 580050508) נגד הרב אריה שטרן, בית הרב ועמותת וזאת לראיה. כתב תביעה מעלה טענה על הנתבעים בגין פנייתם לבית המשפט לאישור פסק דינו של בית הדין האזורי, למרות דחיית בית הדין הגדול את פסק דין של בית הדין האזורי ומתן פסק דין אחר בבית הדין הגדול. הנ"ל מבקש להורות לנתבעים למשוך את תביעתם שבבית המשפט. בכתב תביעתו העלה עו"ד שטוב טענות נוספות נגד הנתבעים.

ביום כ"ב באלול תשע"ה (6.9.15) ניתנה החלטת נשיא בית הדין הגדול הרב יצחק יוסף הדוחה בקשה זו וזו לשונה:

התקבל מסמך שכותרתו "כתב תביעה" כנגד גורם נוסף שלא היה צד לתיק עד עתה.

ככל שישנה לתובע זכות עמידה בבית הדין, עליו לפנות תחילה לבית הדין האזורי. המזכיר הראשי בבית הדין הגדול יבדוק כיצד הוגש מסמך זה לתיק.

ביום כ"ו בכסלו תשע"ו (8.12.15) הגיש עו"ד שטוב בקשה שתוכנה דומה לקודמת אך כותרתה "בקשה בתיק 884268/1". מכותרת בקשה זו נמחק הרב אריה שטרן כנתבע ונמחקה הכותרת "כתב תביעה", אך מהות הבקשה דומה לבקשה הקודמת.

ב. המשאומתן שהיה או שלא היה בין הצדדים

מזכירות בית הדין קבעה מועד לדיון בפני הרכב ה' של בית הדין הגדול ליום ל' באדר א' תשע"ו (10.3.16). באותה עת כיהנו בהרכב ה', במינוי זמני, הדיינים גורטלר, איגרא ונהרי. ממועד זה ואילך נתן הרב מימון נהרי את ההחלטות בבקשות שבתיק.

ביום י"ג באדר א' תשע"ו (22.2.16) התקבלה בקשה משותפת לדחיית מועד הדיון. הבקשה התקבלה ונקבע מועד חדש לדיון ליום י"ז בסיוון תשע"ו (23.6.16).

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

ביום י"ד בסיוון תשע"ו (20.6.16) התקבלה בבית הדין בקשת עו"ד דב פרימר בא כוח בית הרב לדחיית הדיון שנקבע. בבקשה כותב הלה שהצדדים מנהלים משאומתן ופניהם לפשרה, קיום דיון יכול לפגוע במשאומתן, מסיבה זו נדחה גם דיון בבית המשפט, לדברי עו"ד פרימר למרות ניהול המשאומתן האמור בבקשה, עו"ד שטוב בא כוח המשיב, התנגד לדחייה. ולטענתו בחוסר תום לב. הבקשה נשלחה לתגובת עו"ד שטוב, ובתגובתו טען הלה שהמשאומתן נכשל ומטרת הדחייה למנוע מימוש פסק דינו של בית הדין הגדול. לאור האמור ניתנה החלטה שהדיון לא יבוטל ויתקיים במועדו.

לאור החלטה זו של בית הדין הודיע עו"ד פרימר בא כוח בית הרב שהוא מושך את בקשתו לעיכוב הביצוע. להלן הדברים שנכתבו בהודעתו, המעלה את טענותיו בתביעה שהוגשה לבית המשפט בבקשתו לאשר את פסק דינו של בית הדין האזורי.

בית הרב קוק מודיע בזה לבית הדין הנכבד כי הוא נסוג מבקשת עיכוב הביצוע של פסק הדין של בית הדין הגדול, זאת לנוכח קיומם של הליכים משפטיים בבית המשפט המחוזי בירושלים באותה תביעה לפיכך אין עוד מקום לדיון בבקשת עיכוב ביצוע פסק דין, ויש לבטל את המועד הקבוע לדיון. בית הרב קוק סבר ועדיין סובר שהיה זה מכובד לעכב את הדיון בבית הדין הנכבד בבקשת עיכוב ביצוע פסק הדין שהוגשה מטעם בית הרב לנוכח הליכי משאומתן לפשרה שמתנהלים בין הצדדים לבין עצמם, שלא באמצעות עורכי דינם, כך למשל נציגו של הצד השני הוא דווקא הרה"ג הרב אריה דביר ולא בא כוחו.

ברם היות ובית הדין הנכבד אינו מסכים לדחות את הדיון בבקשת בית הרב לעיכוב ביצוע, הפתרון היחיד האפשרי הוא למשוך את בקשת בית הרב לעיכוב ביצוע פסק דין. למען הסר ספק יאמר ממש באותה נשימה כי בית הרב בדעת נחרצת כי אין בעצם פסק תקף שאותו יש לעכב ואין במשיכת הבקשה ליתן מקום לסברא כי פסק הדין תקף.

ייאמר אפוא בקול רם שאין ספק ספיקא שפסק הדין אינו תקף מכוח תקנות הדיון בבית הדין הרבני ומכוח כל דין אחר לנוכח מתן פסק דין על ידי הרכב חסר (מה גם שלא נחתם שטר בורות שמכוחו ניתן לקיים דיון בבית הגדול הנכבד).

בית הרב קוק פנה בבקשה לבית המשפט המחוזי לאשר את פסקו של בית הדין האזורי היות ופסק הדין של בית הרבני הגדול לא היה תקף מפאת הרכב חסר ומפאת שעתה אין מקום לקיים דיון אחר בבית הדין הנכבד מפאת "דינא דמלכותא דינא" שלפיו אין בית דין נכבד זה עוסק בבוררויות שבמישור אזרחי שמחוץ לסמכותו הייחודית (בג"ץ סימה אמיר).

הוועד הכללי טוען בבית המשפט שפסק הדין של בית דין נכבד זה תקף חרף ההרכב החסר, וממילא פסק הדין הרבני האזורי אינו תקף. נמצא כי בית המשפט המחוזי יצטרך להחליט האם פסק הדין של הרבני האזורי תקף או של בית הדין הגדול תקף.

אבל לא יכול להיות ספק שמבחינת חוק המדינה לא ניתן לגרום לבית הדין הרבני הגדול לעסוק כיום לאחר שנים כה רבות בנושא שנאסר עליו מכוח דין ישראל לפיכך ברור לחלוטין כי בית הדין הנכבד נעדר סמכות לדון בסוגיא שהונחה בפניו ועל בית הדין הנכבד למשוך את ידו מלדון בבקשת עיכוב ביצוע שהגיש בית הרב כדי למנוע מבוכה מבית הדין הנכבד שהרי אין נפקות לדיון שיקיים החליט בית הרב למשוך את בקשת עיכוב הביצוע וכך לייתר את הצורך לדון בבקשה שאין בית דין זה בעל הסמכות לדון בזה.

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

הואיל והדיון נקבע בשל קיומו של עיכוב הביצוע שהמשיב ביקש לבטלו והואיל והמבקשת מושכת את הבקשה לעיכוב הביצוע כי אז אין עוד סיבה לקיום הדיון שכן בטל טעמה בטל תקנתה ואטרוחי בית הדין בכדי לא מטרחינן בנסיבות אלו מודיעה בזאת המבקשת כי אין טעם בהתייצבותה מחר לדיון ומבוקש להודיע על ביטול הדיון למשיב.

נעיר ונאמר: לדעתנו הקביעות שנאמרו בבקשה זו אינן נכונות הלכתית ומשפטית, אך אין מקומו של הדיון בהן כאן. מכל מקום בעקבות בקשה זו הוציא הרב מימון נהרי את ההחלטה דלהלן:

הובאה לעיוני בקשת בא כוח בית הרב לביטול הדיון שנקבע למחר מאחר והיא מושכת את בקשתה לעיכוב ביצוע שבגינה נקבע מועד הדיון.

לאחר העיון בבקשה ובחומר שבתיק ולאחר שיקול דעת הנדרש הכולל היתכנות של פגיעה במשאזמתן המתנהל ומאחר והמבקשת את ביטול הדיון הינה בית הרב שהיא המבקשת את הדיון מחליט בית הדין:

הדיון למחר מבוטל.

על המזכירות להודיע על כך לצד השני.

התיק יוקפא למשך שלושים יום.

בהיעדר פעילות בתיק עד ליום 22.7.2016 ייסגר התיק.

לאור האמור הגיש עו"ד שטוב בקשה שבה ביקש לבטל את עיכוב הביצוע שנתן הגרש"מ עמאר ולקבוע שפסק דינו של בית הדין הגדול תקף. הבקשה נשלחה לתגובת עו"ד פרימר, וזה התנגד בתגובתו למתן החלטה הנותנת תוקף לפסק דין של בית הדין הגדול.

ביום ז' בתמוז תשע"ו (13.7.16) מסר עו"ד שטוב תגובה לתגובה. להלן חלק מדבריו:

[...]

12. מבוקש כי כב' בית הדין יבטל את עיכוב הביצוע, ועל כך אין כל חולק, וכן יבהיר להסרת כל ספק כי פסק הדין של כב' בית הדין הגדול בתוקפו. מדובר בדבר פשוט בתכלית ואין לאפשר התחכמות של "אחר המעשה".

13. מכאן התייחסות קצרה לטיעון הבלתי ראוי שהעלו המשיבים בתגובתם. יושם לב לאחר שניתן פסק הדין של בית הדין הרבני הגדול חיפשו המשיבים דרכים איך לפגוע בפסק הדין או איך לבטלו וכדרכם של "המשכילים" הם הלכו לערכאות במגמה ששופט של ערכאות יבטל פסק דין הניתן על ידי דיינים שפסקו על פי שולחן ערוך.

כמובן שבדרכם הזו הם מלבד איסורי דאורייתא הם משפילים ומבזים את שמו של הגרא"י קוק זצ"ל שכאלו גם עוסקים בשימור זכרו בעוד הוא היה מייסדו של בית הדין הרבני הגדול [...]

16. הלכו המשכילים הללו שפסק הדין "לא נראה" בעיניהם ותבעו בפני בית המשפט של ערכאות את פסק הדין של בית הרבני האזורי כלומר הלכו לערכאות כדי לבטל פסק דין של בית הדין הגדול על ידי תרגיל לא מכובד.

17. בשלב זה כאמור מצוי בפני משפט המחוזי, הוא הערכאות, ש"המשכילים" הללו פנו אליו בבקשה לאשר את פסק בית הדין האזורי לאמור לבטל ולחסל בדרך זו את פסק הדין של בית הדין הרבני הגדול [...]

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

19. חוק הבוררות קובע איך מבקשים לאשר פסק בורר ואיך מתנגדים לכוז בקשה. התנגדות לבקשה איננה במסגרת של הגשת "כתב הגנה" שגרת, אלא הדרך האחת היא במסגרת בקשה לביטול פסק הבורר ולאשר הפסק הנכון. סעיף 23 לחוק הבוררות קובע כי בית משפט המחוזי רשאי לאשר פסק בוררות והסעיף הנ"ל קובע איך מתנגדים לבקשת האזורי וזאת כדלהלן: "לא יזקק בית המשפט להתנגדות לאישור פסק בוררות אלא בדרך של בקשה לביטולו".

20. לכן בעניין זה המשיב "בית הרב" פנו לבית המשפט וביקשו כאמור לאשר את פסק בית הדין האזורי, כלומר לביטול פסק הדין של בית הדין הגדול, ואילו "הוועד הכללי" כהתגוננות ביקש לבטל את פסק הדין של בית הדין האזורי וממילא לאשר את פסק הדין של בית הדין הגדול.

21. המשיבה מעמידה פנים כאילו יש בקשה של הוועד הכללי בפני ערכאות לבטל את פסק של בית הדין האזורי. וזה פשוט טיעון שקרי לחלוטין, שכן הבקשה שהוועד הכללי הגיש אינה אלא במסגרת התגוננות כנגד הבקשה שהמשיבה הגישה לאישור פסק הדין של בית הדין האזורי.

22. לסיכום: כמובן, והדבר גלוי, שהוועד הכללי לא פנה לערכאות בשום נושא מלבד דרך ההתגוננות. רק המשיבה – בית הרב הם "הרימו יד בתורת משה", הם פנו לערכאות בבקשה לבטל ולחסל את פסק הדין של בית הרבני הגדול וזאת בעורמה גלויה, כשהם מבקשים לאשר את פסק הדין של בית הדין האזורי (ולבטל כאמור את פסק הדין של בית הדין הגדול) ואז כהגנה ובהתאם למסלול הקבוע להתגוננות לפי חוק הבוררות ביקש הוועד הכללי לבטל את פסק הדין האזורי ולאשר את פסק הדין דנן.

23. ולכן המשיב ברוב הוצפתו ובדרכי כוזב כותב כי הוועד הכללי בחר לעתור לבית המשפט המחוזי וכי יש כאן כאילו שתי ערכאות שונות הדנות בעניין תוקף פסק הדין. זה פשוט ניסיון להוליך שולל [...]

25. בא כוח המשיב ממשיך ומטעה את בית הדין בכותבו בסעיף 16 כי נציב תלונות הציבור על השופטים פסק שפסק הדין בטל. זו גם טענה חסרת אמת. המשכילים של בית הרב פנו במסירה לנציב התלונות בטענה כי כאילו נימוקים של דיין אחד נמסרו לאחר המועד. זו תלונה שהגישו שלא במסגרת בירור של דין תורה אלא במסגרת מסירה כפשוטה כדי לבטל פסק של דין תורה, והמשכילים הללו השיגו מכתב של הנציב שהמליץ לבדוק את הטענה – זה כל מה שיש בנדרון, והדיינים כבר הודיעו כי לא היו דברים מעולם וכי זו סתם עלילה. בכל עניין, גם מבחינת החוק, אין שום החלטה כנגד פסק הדין. הנציב גם לא מוסמך להתערב בהחלטות שיפוטיות או בהליכים משפטיים [...]

31. מן הנכון ולמניעת איסורי תורה ולמניעת המשך ביזוי שמו של הגרא"י קוק זצ"ל על ידי המשיבה כי בית הדין יורה למשיבה לנהוג על פי דין תורה בלבד להימנע ממעשים אסורים ולנהל את תביעותיה רק על פי השולחן ערוך.

בהמשך דברינו נתייחס לסגנון ולנכונות הדברים הנזכרים בהודעה זו.

ביום ט' בתמוז תשע"ו (15.7.16) נתן הרב מימון נהרי את החלטה דלהלן:

תגובת בא כוח המערער להתנגדות בא כוח המשיבים לבקשתו לביטול עיכוב ביצוע שניתן על ידי בית הדין הגדול הובאה לעיוני.

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

לאחר העיון בעמדות הצדדים ובאי כוחם, והואיל והחלטתי לביטול הדין ניתנה לאחר שהתרשמתי מבקשת בא כוח המשיבים שמתנהלים הליכי משא-ומתן לסיום ההליכים באמצעות רב מגשר וקיום הדיון עשוי לפגוע בהליכי הגישור, והואיל ועתה קיימים חילוקי דעות בין הצדדים באשר לבקשת בא כוח המערער, סבורני שיש לתת להליך הגישור להתנהל ללא מעורבות בית הדין מתוך תקווה שבמהלכו יגיעו הצדדים גם למיצוי הבירור בנוגע לבקשה זו.

אשר על מחליט בית הדין כדלהלן:

על הצדדים ובאי כוחם להתעלות מעל עצמם ולנהל משאומתן ענייני בסיוע מגשר על מנת להגיע להסכמות.

בהיעדר הסכמות כל צד רשאי להגיש בקשתו לבית הדין לקיום דיון בכפוף להמצאת עותק בקשה מפורט וממוקד לצורך מה יש לקבוע את הדיון ומה הן העילות המצדיקות קיומו של הדיון.

בית הדין מאחל לצדדים ובאי כוחם הצלחה במשאומתן שניב תוצאות ראיות.

התיק יוותר פתוח למשך שישים יום.

בהיעדר פעילות בתיק בתוך שישים יום ייסגר התיק.

עו"ד שטוב חזר והגיש בקשות על בקשות למתן החלטה בעניין תוקפו של פסק הדין של בית הדין הגדול ובעניין הוצאת החלטה האוסרת על בית הרב להגיש תביעה לבית המשפט. בבקשותיו הכחיש עו"ד שטוב שנערך משאומתן בין בית הרב לוועד הכללי.

ביום י"א באב תשע"ו (15.8.16) הוגשה תגובתו של עו"ד פרימר להודעות ובקשות עו"ד שטוב:

1. בית הרב שב ועומד על הדברים אשר נטענו בתגובתו מיום א' בתמוז תשע"ו (7.7.2016) כי הן נוכח הלכת סימה אמיר והן מצד דיני הבוררות בית הדין הרבני הגדול משולל כל סמכות לדון ולהכריע בשאלת תוקפו של פסק הדין מיום ד' בחשוון תשע"ב (1.11.2011) וכל החלטה אשר תצא מתחת ידיו בעניין זה בטלה מעיקרא.

2. זאת ועוד, אף לו הייתה לבית דין נכבד זה סמכות, ואין לו כל סמכות, ראוי שלא יפעיל את סמכותו זו בנסיבות אלו בהן הוועד הכללי בעצמו פנה לבית המשפט המחוזי בעתירה לפסוק בשאלת תוקפו של פסק הדין [...]

5. בא כוח הוועד הכללי מטעה את בית הדין הנכבד בעניין זה.

6. בין בית הרב והוועד הכללי מתנהל כל העת משאומתן בניסיון להביא לפתרון המחלוקות בין הצדדים [...]

8. בא כוח הוועד הכללי עו"ד שטוב ככל הנראה אינו מעודכן באשר לקיומם של הליכי משאומתן אלו ודבריו בהקשר זה עומדים בניגוד למעשיהם בפועל של מרשיו, נציגיו הרשמיים של הוועד הכללי, אשר מנסים כל העת ליישב את המחלוקות בין הצדדים בדרכי שלום.

9. ייתכן שמידורו של עו"ד שטוב מההליכים פורמאליים המתנהלים בין הצדדים אף מסביר את הנוסח הבוטה ומשולל הרסן של כתבי הטענות אשר יוצאים מתחת ידיו.

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

10. נוכח העובדה כי בית הדין הנכבד נעדר סמכות לדון בעניין ולאור המשא-ומתן המתנהל בין הצדדים ובהמשך להחלטתו של בית הדין הנכבד מיום ט' בתמוז תשע"ו (15.7.2016) מתבקש בית הדין הנכבד למשוך את ידו מטיפול בתיק זה ולהורות על סגירתו של התיק.

כן מתבקש בית הדין הנכבד, נוכח עמדתו של עו"ד שטוב אשר הינה לכאורה בניגוד לעמדת מרשיו ומעשיהם, להורות לעו"ד שטוב להציג ייפוי כוח עדכני מנציגי הוועד הכללי הממנה אותו לייצג את הוועד הכללי בהליכים מול בית הרב.

ג. ההוראות בדבר הגשת יפוי כוח עדכניים

בתקופה זו מונו דיינים קבועים לבית הדין הגדול, אך אלו טרם נכנסו לתפקידם, ולפיכך המשיך התיק להתנהל בפני הרכב ה' הזמני. לאור האמור בתגובת עו"ד פרימר הוציא הרב מימון נהרי ביום י"ג באב תשע"ו (17.8.16) את ההחלטה דלהלן:

תגובת בא כוח בית הרב עוה"ד פרימר ובה עמדתו לגופה של עתירה ועדכון משא-ומתן המתנהל הובאה לעיוני.

לאחר העיון בעמדות הצדדים ובאי כוחם ולאחר שיקול דעת הנדרש והואיל ויתכן שינוי בהרכב המטפל בתיק מחליט בית הדין כדלהלן [...]

על עוה"ד שטוב להמציא לבית הדין בתוך ארבעה-עשר יום, כולל ימי פגרה, ייפוי כוח עדכני מנציגי הוועד הכללי לפיה הוא ממונה מטעמם לייצגם מול נציגי בית הרב.

המשך הטיפול בתיק יועבר בהתאם להתפתחויות להרכב המטפל שייקבע על ידי המזכירות.

בתאריך י"ט באב תשע"ו (23.8.16) הוגש לבית הדין ייפוי כוח מיום כ"ב בכסלו תשע"ד (25.11.13), ייפוי כוח החתום בידי הרבנים א' גרבוז, י' ד' רוזנטל ואריה דביר מעמותת הוועד הכללי שבו הם ממנים את עו"ד שטוב לייצג את הוועד הכללי בתביעתו. במכתבו המצורף לייפוי כוח זה מתלונן עו"ד שטוב על הצורך להציג ייפוי כוח אף שהוא מייצג כבר שנים את הוועד הכללי, עוד מתלונן הלה מדוע לא התבקש גם עו"ד פרימר להגיש ייפוי כוח עדכני.

עוד באותו יום חזר והורה הרב מימון נהרי לעו"ד רפאל שטוב להגיש ייפוי כוח עדכני כדי שיוכל לייצג בבית הדין את הקדש הוועד הכללי כנסת ישראל, כמו כן הורה גם לעו"ד פרימר להגיש ייפוי כוח עדכני.

ביום כ"ז באב תשע"ו (31.8.16) הגיש עו"ד פרימר ייפוי כוח עדכני.

ביום כ"ח באב תשע"ו (1.9.16) הגיש עו"ד שטוב שתי בקשות, בקשה אחת לקביעת הרכב שידון בדחיפות במתן הוראה לעמותת בית הרב להסיר את תביעתה שבבית המשפט ולא להציג התביעה בפני ערכאות, ובקשה שנייה שבה טען שייפוי הכוח של עו"ד פרימר אינו תקף מכיוון שנותניו עתה הם עמותת וזאת לראיה ואדם פרטי – יוחנן פריד, לעומת ייפוי הכוח שניתן בשנת 2012 שאותו נתנה עמותת בית הרב שכנגדה הוגשה התביעה המקורית. הבקשות הועברו לתגובת עו"ד פרימר.

סמוך למתן ההחלטה לתגובה ועוד לפני שעבר המועד להגשתה, חזר עו"ד שטוב והגיש בקשותיו, לביטול עיכוב הביצוע ולקביעת מועד דיון בפני הרכב.

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

במועד זה נכנסו הדיינים שמונו לתפקידם בבית הדין הגדול, ההרכבים הזמניים התבטלו, ונקבעו הרכבים חדשים. תיק זה נקבע להמשך טיפול בפני הרכב ה' של בית הדין הגדול שמאותה עת ואילך, המשיך לטפל בתיקי הרכב ה' הקודמים ובתיקים חדשים. הרכב זה הוא הרכב הדיינים החתומים מטה אליעזר איגרא, אהרן כץ ושלמה שפירא.

ד. ההליכים עם מינוי הדיינים הקבועים, קביעת ההרכב ובקשות הפסילה

ביום י"ז באלול תשע"ו (20.9.16) ניתנה החלטת הרב אליעזר איגרא (שכזכור היה אחד מהדיינים שמינה הגרש"מ עמאר, היה חלק מהרכב ה' הזמני, ומאותה עת משמש כיושב ראש מותב הרכב ה' החדש) וזו לשון החלטתו:

בפני בקשות חוזרות ונשנות לביטול עיכוב הביצוע שהוצא על ידי כבוד הראשון לציון נשיא בית הדין הרבני הגרש"מ עמאר שליט"א בתיק זה.

בהחלטתי מיום י"ג באב תשע"ו כתבתי שאין באפשרות בית הדין לדון בתיק זה עד לאחר החגים.

להלן החלטתי:

לאחר שנים מרובות בהן פעל בית הדין הגדול בהרכבים חסרים וללא הרכבים כלל, בימים אלו בס"ד מולאו שורות בית הדין. תיק זה מתנהל שנים רבות וסבוך הלכתית ומשפטית, ערכאות שונות מעורבות בו. בית הדין עוד לא התחיל לפעול בהרכבו החדשים, ולא נראה שיוכל להתפנות לתיק זה עד לאחר החגים.

המזכירות מתבקשת להביא תיק זה לעיון לאחר החגים לצורך עיון והחלטה של ההרכב בהמשך הטיפול בתיק לאור בקשות הצדדים.

בית הדין מקבל זרם של פניות מבא כוח ההקדש להסרת צו עיכוב הביצוע, ובקשתי את תגובת הצד השני עד לתאריך 30.9.16.

בעיון ראשוני עולה שבא כוח בית הרב כבר כתב בבקשתו לביטול הדיון שהוא לא מתנגד להסרת עיכוב הביצוע, אולם לטענתו פסק דין לא תקף. מאחר ועדיין לא התבררו לי סיבות הטלת העיכוב ביצוע אני חוזר על החלטתי שהדבר דורש עיון, וההחלטה לא תינתן לפני התגובה ולפני עיון נדרש של ההרכב שנקבע.

בתגובה להחלטה זו חזר עו"ד שטוב על בקשותיו, פנה לנשיא בית הדין הגדול הרב יצחק יוסף להתערב ולעכב את ביצוע החלטת העיכוב, הוגשה תגובת עו"ד פרימר על הנ"ל, והוגשה בקשה נוספת לקביעת מועד. בבקשה הופרחה האשמה ולפיה אחד הדיינים "מונע את העברת התיק להרכב", הדבר נכתב ללא ביסוס כלשהו.

ביום ה' במרחשוון תשע"ז (6.11.16) קבעה מזכירות בית הדין מועד לדיון ליום כ' בשבט תשע"ז (16.2.17).

ביום ח' במרחשוון תשע"ז (9.11.16) ניתנה החלטת הרב אליעזר איגרא שזו לשונה:

הצדדים מוזמנים לדיון בטענותיהם.

ביום י"ט באב תשע"ו נתקבלה החלטה שעל באי כוח הצדדים להגיש ייפוי כוח עדכניים. לא נמצא בתיק ייפוי כוח עדכני של עו"ד שטוב, עליו להמציאו לבית הדין תוך שבעה ימים.

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

החלטה זו היא החלטת המשך להחלטתו של הרב מימון נהרי, החלטה שממנה התעלם עו"ד שטוב (וכנראה קיווה שתישכח, עקב העובדה שהרב נהרי הפסיק לטפל בתיק זה).

בתגובה להחלטה זו הגיש עו"ד שטוב בקשה לפסילתו של הרב איגרא. לדבריו, הרב איגרא מחד גיסא עיכב התיק תחת ידיו ומאידך גיסא משקבע מועד לדיון נקבע מועד מאוחר, לטעמו.

ביום כ"א במרחשוון תשע"ז (22.11.16) חזר עו"ד שטוב והגיש מחדש את ייפוי הכוח הלא עדכני (משנת תשע"ד), אף שצווה בהחלטת הרב מימון נהרי ובהמשך בהחלטת הרב אליעזר איגרא להגיש ייפוי כוח עדכני.

ביום כ"ט במרחשוון תשע"ז (30.11.16), הוציא בית דיננו בהרכבו המלא את ההחלטה דלהלן:

בית הדין חוזר על ההחלטה של בית הדין מיום י"ט באב תשע"ו בה נאמר שייפוי הכוח היה נגד עיני הדיין ונתבקש ייפוי כוח עדכני. ייפוי הכוח שצורף הוא מלפני שלוש שנים, כ"ב בכסלו תשע"ד (25.11.13).

זה לשון ההחלטה:

תגובת בא כוח הוועד הכללי בצירוף ייפוי כוח הובאה לעיוני.

לאחר העיון ולמען הסר לזות שפתים מחליט בית הדין:

על באי כוח הצדדים להמציא לבית הדין ייפוי כוח עדכני בתוך ארבעה עשר יום כולל ימי פגרה.

בתאריך ח' מרחשוון תשע"ז נתבקש עו"ד שטוב פעם נוספת להמציא ייפוי כוח עדכני לבית הדין תוך שבעה ימים, שחלפו מזמן. במידה ולא יופקד ייפוי כוח עדכני עד ז' בכסלו תשע"ז ייתן בית הדין החלטתו לגבי המשך הטיפול בתיק.

עו"ד שטוב המשיך להגיש בקשות לפסילת הרב איגרא וחזר על בקשותיו הקודמות. נתקבלה גם תגובת עו"ד פרימר לאמור בבקשותיו.

ביום כ"ו בטבת תשע"ז (24.1.17) ניתנה החלטתנו לגבי התנהלות עו"ד שטוב בנושא הצגת ייפוי הכוח להלן חלק מהחלטה זו (ההדגשות אינן בהכרח במקור):

רק ב"4.12.16 הגיש עו"ד שטוב לתיק בית הדין מסמך הנושא את הכותרת "ייפוי כוח (מעודכן)".

החתום על ייפוי הכוח במסמך זה "הרב חיים לנג" מציג עצמו כ"מנכ"ל עמותת הוועד הכללי כנסת ישראל (ע"ר 580050508) וכנאמן על הקדשות שעל יד הוועד הכללי כנסת ישראל", ובמסגרת זו ממנה הנ"ל את עו"ד שטוב לייצג את עמותת הוועד הכללי כנסת ישראל "בכל הליך משפטי, בפני ערכאות שיפוטיות מכל סוג...".

במסגרת מסמך "ייפוי הכוח" המדובר נמסרת גם 'מחאה' כנגד החלטת בית הדין הרבני הגדול שהורה לעו"ד שטוב להגיש ייפוי כוח עדכני, וזה לשון המחאה: "נמסרת בזאת מחאה על הניסיון לפגוע בדרך לא מקובלת ושיגרתית בכא כח של הוועד הכללי כנסת ישראל". כידוע, תוספות מעין אלה אינן אמורות להיכלל בתוך מסמך ייפוי כוח תקני, ואין זה מקומן.

מעיון מדוקדק בנוסחו של ייפוי הכוח עולים שלושה פגמים מהותיים היורדים לשורשו:

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

א. "עמותת הוועד הכללי כנסת ישראל" אינה 'הנאמן' על "הקדשות הוועד הכללי כנסת ישראל", וזאת על פי החלטות שנתנו כבר לפני כחמש עשרה שנה בבית הדין הרבני הגדול, כמו גם על פי החלטה עדכנית של הרכב ההקדשות בבית הדין הרבני האזורי בירושלים.

למעשה מדובר בשני גופים נפרדים מבחינה משפטית והלכתית – 'ההקדש' ו'העמותה'. נאמן ההקדש היחיד כיום על פי דין, כל עוד לא מונו נאמנים נוספים על ידי בית הדין להקדשות בהחלטה מסודרת, הינו הרב אריה דביר.

ב. ככל שעו"ד שטוב מעוניין לייצג את הקדשות הוועד הכללי עליו יהיה להציג ייפוי כוח עדכני החתום על ידי הרב אריה דביר.

ג. מעבר לאמור לעיל, גם לגבי ייצוג עמותת הוועד הכללי כנסת ישראל, כדי שייפוי כוח זה יהיה תקף עליו להיות חתום על ידי כל חברי העמותה, כפי שרשומים במרשמי רשם העמותות (בצירוף מסמך רשמי ועדכני מרשם העמותות המעיד על כך). חתימת הרב חיים לנג, בין אם הוא אכן מנכ"ל העמותה וכל שכן אם הוא אינו כזה – דבר שאנו מסופקים בו ולא הוכח בפנינו, אינה יוצרת ייפוי כוח בריתוקף בשם העמותה.

לאור הנ"ל, בית הדין קובע שהמסמך שהוצג לפניו אינו ייפוי כוח תקף עבור הקדש הוועד הכללי כנסת ישראל, ואף לא עבור עמותת הוועד הכללי כנסת ישראל, שכאמור, אינה כלל הנאמן על הקדש הוועד הכללי כנסת ישראל.

בית הדין רואה בחומרה את העובדה שהטוען להיותו בא כוח המערערת ניסה להטעות את בית הדין בהגשת ייפוי כוח לא חוקי ולא תקף.

לצדדים בתיק הנ"ל קבוע מועד לדיון ליום כ' בשבט תשע"ז (16.2.2017).

בהעדר ייפוי כוח העומד בקריטריונים דלעיל שיומצא לתיק עד לתאריך ה' בשבט תשע"ז יתבטל הדיון, לא ידון בית הדין בכל בקשה המצורפת לתיק, והתיק ייסגר.

בית הדין ייתן החלטתו בבקשה לחיוב הוצאות בהמשך.

ביום ה' בשבט תשע"ז (1.2.17) הוגשו לבית הדין ייפוי כוח עדכניים, ייפוי כוח של נאמן הקדש הוועד הכללי וייפוי כוח של עמותת הוועד הכללי.

בעקבות הגשת ייפוי כוח אלו הוציא בית הדין ביום י"ז בשבט תשע"ז (13.2.17) את ההחלטה דלהלן:

בית הדין חייב את עו"ד שטוב, בא כוח הוועד הכללי כנסת ישראל להגיש ייפוי כוח, ולפיו הוא עדיין משמש כבא כוחו.

הלה התחמק מלבצע החלטת בית הדין.

בתחילה הוצג ייפוי כוח לא עדכני מיום 25.11.13, בתחילתו נכתב "אנו עמותת הוועד הכללי כנסת ישראל ו/או נאמן הקדש הוועד הכללי כנסת ישראל ו/או הקדש הוועד הכללי כנסת ישראל" המסמך היה חתום על ידי הרבנים א' גרבוז, ישכר דוב רוזנטל ואריה דביר. במסמך זה הם ממנים את עו"ד שטוב לייצג את הוועד הכללי בתביעתו.

בנסיבות העניין בית הדין לא הסתפק בייפוי הכוח הלא עדכני, וביקש מספר פעמים ייפוי כוח עדכני.

ב-4.12.16 הגיש עו"ד שטוב לתיק בית הדין מסמך הנושא את הכותרת "ייפוי כוח (מעודכן)". החתום על ייפוי הכוח במסמך זה "הרב חיים לנג"

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

מציג עצמו כ"מנכ"ל" "עמותת הוועד הכללי כנסת ישראל (ע"ר 580050508) ו'או כנאמן על הקדשות שעל יד הוועד הכללי כנסת ישראל", ובמסגרת זו ממנה הנ"ל את עו"ד שטוב לייצג את עמותת הוועד הכללי כנסת ישראל "בכל הליך משפטי, בפני ערכאות שיפוטיות מכל סוג...".

בית הדין בהחלטתו מיום כ"ו בטבת תשע"ז (24.1.17) קבע שבייפוי הכוח שהוצג נפלו פגמים מהותיים, ולפיכך קבע בית הדין שיפוי הכוח הנ"ל אינו תקף, בית הדין הורה לעו"ד שטוב להגיש ייפוי כוח תקף.

בתאריך 1.2.17 הגיש עו"ד שטוב לתיק בית הדין שני ייפויי כוח, ייפוי כוח שניתן על ידי הרב אריה דביר שחתם כנאמן או יושב ראש הוועד הכללי, וייפוי כוח נוסף של הרבנים אברהם נח גרבוז, ישכר דוב רוזנטל ואריה דביר לייצוג עמותת הוועד הכללי.

כפי שכתבנו בהחלטתנו הקודמת כדי שייפוי כוח זה יהיה תקף עליו להיות חתום על ידי כל חברי העמותה, כפי שרשומים במרשמי רשם העמותות בצירוף מסמך רשמי ועדכני מרשם העמותות המעיד על כך. לא הוצגו מסמכים המורים מי הם חברי העמותה הרשומים ברשם העמותות כדי שיהיה ניתן לקבוע אם ייפוי הכוח שניתן לגבי ייצוג עמותת הוועד הכללי אכן תקף.

בעת הגשת המסמכים כותב המגיש שאם בית הדין מבקש אישור רשם העמותות נצרכים לו חמישה-עשר יום בכדי להגיש מסמכים אלו. לא ברור מדוע נצרך זמן כה רב להגשת מסמכים אלו. אומנם כדי לדעת אם ייפוי הכוח תקף, חובה על עו"ד שטוב להגיש מסמכים אלו.

בשולי הדברים בית הדין תמה איך נוצר המצב שבו יש רק נאמן אחד להקדש הוועד הכללי ולא (לפחות) שלושה נאמנים כנצרך על פי דין.

לאור האמור לעיל בית הדין קובע:

א. על עו"ד שטוב להגיש מסמך עדכני של רשם העמותות המורה מי הם חברי העמותה.

ב. לכשיגיע מסמך זה יקבע בית הדין תוקפם של ייפויי הכוח, ומשכך האם יש לעו"ד שטוב ייפוי כוח תקף חוקי לייצג בין את נאמני הוועד הכללי בין את עמותת הוועד הכללי.

ג. מבוטל מועד הדיון שנקבע לכ' בשבט תשע"ז (16.2.17).

ד. לאחר שיוצג כל האמור לעיל, ייתן בית הדין החלטתו בבקשה הנוספת שהוגשה לבית הדין לפסול את עצמו (מלבד הבקשות הקודמות לפסול אחד מדייני ההרכב) מלדון בתיק זה.

ה. בהחלטה זו יתייחס בית הדין גם לטענות השונות אותם מעלה המערער בנוגע להתנהלות בית הדין.

בהחלטה הנזכרת נפלה טעות סופר משנכתב בה שעל רשם העמותות להמציא לבית הדין רשימת "חברי עמותת הוועד הכללי" – דבר שלא אמור להיות תחת ידיו. לפיכך הוציא בית הדין ביום א' באייר תשע"ז (27.4.17) החלטה נוספת, החלטה המתארת מצד אחד בפרוטרוט את ההליכים בתיק ואת התנהלותו העקלקלה של עו"ד שטוב, ומצד שני מתארת וקובעת את הסמכויות בניהול עמותה, מי מוסמך לתת ייפויי כוח, ואלו דיווחים חייבים להימסר לרשם העמותות. בסופה של החלטה קבע בית הדין שנפלה טעות סופר בהחלטתו, ומסקנתה של ההחלטה הייתה כדלהלן:

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

א. על עו"ד שטוב להעביר לבית הדין תוך שבעה ימים את פנקס חברי הוועד (שהוזכר בסעיפים 29 ו-34 לחוק) של עמותת הוועד הכללי.

ב. בית הדין יוציא צו שיורה לרשם העמותות להודיע לבית הדין מי הם חברי ועד 'עמותת הוועד הכללי'. הצו ישלח ישירות לרשם העמותות. על פי הודעת רשם העמותות ניתן יהיה לקבוע אם ייפוי הכוח שניתנו בנוגע לעמותת הוועד הכללי הינם תקינים.

ג. תוך טיפולנו בתיק זה עולה שלהקדשות הוועד הכללי, נאמן אחד בלבד, הקדש זה הוא אחד ההקדשות הגדולים, הקדש שנוסד על ידי רבותינו גאוני עולם מצוקי ארץ, אנו מוצאים לנכון לבקש מבית הדין להקדשות למנות חבר נאמנים, כמתחייב על פי דין, להקדש גדול וחשוב זה.

ד. על המזכירות להעביר העתק החלטה זו לבית הדין האזורי להקדשות.

ביום ה' בשבט תשע"ז (1.2.17) הגיש עו"ד שטוב בקשה לפסילת ההרכב בגין דרישתנו להצגת ייפוי כוח. ביום י"ט באייר תשע"ז (15.5.17) הוגשה בקשה זו שנית.

ביום י"ד בסיוון תשע"ז (8.6.17) הוציא הרכב בית הדין החלטה נוספת הנוגעת לבקשה זו והמתארת את התנהלותו של עו"ד שטוב והמבהירה, מדוע בית הדין אינו יכול לסמוך בעיניים עצומות על דברי עו"ד שטוב שייפוי הכוח שבידו תקף. מכיוון שההחלטה מתארת את הדברים שנזכרו לעיל לפיכך נצטט רק חלקים ממנה:

[...] המבקש ייצג את עמותת הוועד הכללי במשך שנים רבות, אך בתביעה שבפנינו נטען על ידי בא כוח המשיב שעו"ד שטוב כנראה לא מודע למשא-ומתן שמנהלים שולחיו, ולפיכך ביקש בית הדין שיציג ייפוי כוח עדכני שאכן הוא פועל בשם שולחיו [...]

בתאריך 1.2.17 הוגשו ייפוי כוח חדשים ייפוי כוח אחר של נאמן הקדש הוועד הכללי, וייפוי כוח מחודש נוסף על ידי חברי ועד העמותה, אותם חברי ועד העמותה שנתנו ייפוי הכוח בעבר.

התנהלותו המוזרה של עו"ד שטוב שלא הגיש ייפוי כוח תקף לכאורה, מיידית (כפי שמוגשים בפנינו ייפוי כוח תמידין כסדרם), אכן מעלה את החשש שהעלה נציג עמותת בית הרב שעו"ד שטוב לא מודע למשא-ומתן שמנהלים שולחיו ואולי שולחיו סירבו לתת לו ייפוי כוח [...]

התנהלות עו"ד שטוב שהגיש בתחילה ייפוי כוח לא תקף ולאחר מכן ייפוי כוח על ידי מי שאינו מוסמך, מכריחה אותנו לבדוק אם אכן הייפוי כוח המחודש שניתן על ידי ועד העמותה הינו ייפוי כוח כדת וכדין, ולפיכך ללא קבלת מסמך מרשם העמותות המורה מי הם חברי הוועד ומי הם מורשי החתימה מטעם הוועד, לא יוכל בית הדין לתת החלטתו, האם אכן עו"ד שטוב מוסמך לייצג את עמותת הוועד הכללי [...]

רק לאחר שימסרו מסמכי רשם העמותות יוכל בית הדין לקבוע אם עו"ד שטוב אכן מוסמך לייצג את עמותת הוועד הכללי.

על כל זאת יש להוסיף ולהבהיר, כי גם אם יוצג ייפוי כוח תקף כדת וכדין בשם 'עמותת הוועד הכללי', עדיין אין זה אומר שעמותה זו מהווה בעל דין לטעון טענות בשם 'הקדשות הוועד הכללי' כנגד עמותת 'בית הרב', ואין זה הופך את העמותה להיות אחד מנאמניו של ההקדש. זאת ועוד, נוכח העמימות האופפת סביב שאלת נאמניו כיום של הקדש הוועד הכללי, והעובדה שכיום רשום רק נאמן אחד בלבד (!) על למעשה 'אשכול הקדשות'

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

שנכסיהם כוללים נכסי נדל"ן רבים אשר היקפם יחד מן הסתם עולה לסדר גודל של מאות מיליוני שקלים, בית דין זה הפנה את העניין לכירורו של בית הדין האזורי בהחלטתו מיום א' באייר תשע"ז (27.4.17). אשר על כן אמור בית הדין האזורי להקדשות לברר את הדבר ולתת את החלטותיו בעניין זהות נאמני הקדשות הוועד הכללי. לאור כל זאת, הרי שגם ייפוי כוח אשר יוצג בשם הנאמן הנוכחי הרשום כנאמן הקדשות הוועד הכללי לא יספק לעת עתה, עד אשר בית הדין האזורי ייתן את החלטתו בדבר זהות נאמניו של ההקדש נכון להיום.

באשר למתן ההחלטה בבקשה לפסילה שהוגשו על ידי עו"ד שטוב, ההחלטה בעניין פסילת דיין צריכה להינתן לפני שתינתן החלטתו וימשך טיפול בתיק. וכפי שקובע סעיף 19(ה) לחוק הדיינים. "נטענה טענת פסלות נגד דיין, יחליט בה אותו דיין לאלתר ולפני שייתן כל החלטה אחרת." לפיכך, אף שהחלטה טכנית לעניין קביעת מועד דיון יכולה להינתן, לא יהיה ניתן לקיים את הדיון בפועל, עד שתינתן החלטה בעניין בקשת הפסילה.

עם זאת, הצורך לתת החלטה בבקשת הפסילה יעלה רק לאחר שיתברר שעו"ד שטוב מוסמך לייצג את עמותת הוועד הכללי בתיק זה וכי העמותה בעל דין כמייצגת של הקדשות הוועד הכללי. כל עוד לא יוכח שייפוי הכוח שניתן לנו תקף וכי הוא בעל דין בתיק, אין לעו"ד שטוב מעמד בתיק זה. רק אם יתברר שיש לו מעמד תהיה בקשת הפסילה רלוונטית ואז יצטרך בית הדין לתת החלטה בעניין הפסילה.

נוסיף ונאמר שמתן החלטה בעניין הפסילה עוד לפני שהתברר שלעו"ד שטוב זכות עמידה בתיק הינה מוקדמת, והווי אטרופי בי דינא בכדי, ואטרופי בי דינא בכדי לא מטרופי. ועיין שו"ת מהרש"ם (חלק ג סימן קסה) ושו"ת דברי מלכיאל (חלק ג סימן קע) שקבעו שדבר זה אינו רק עצה טובה אלא חובה שלא להטריח בית הדין.

עו"ד שטוב ניסה להלך אימים על בית הדין בדרכים שונות.

לאור הנ"ל קובע בית הדין: לכשיגיעו המסמכים מרשם העמותות ייתן בית הדין החלטותיו בנקודות הבאות:

האם ייפוי הכוח המחודש שניתן על ידי עמותת הוועד הכללי תקף?

האם העמותה היא בעלת דין בשם הקדשות הוועד הכללי?

התייחסות בית הדין לניסיונותיו של עו"ד שטוב להציג ייפוי כוח לא תקף/חוקי לבית הדין.

אם יקבע שייפוי הכוח תקף, ייתן בית הדין החלטתו בבקשה לפסול את הרכב בית הדין.

אם יקבע בית הדין שאין מקום לפסילת הרכב בית הדין יקבע בית הדין מועד לדיון.

ה. תביעת עו"ד שטוב את דייני בית הדין הרבני בבית דין פרטי בגין ביצוע תפקידם כחוק והשאלה שהעלתה ביתר תוקף אם אכן מייצג הוא את 'שולחיו'

ביום כ"ו בסיוון תשע"ז (20.6.17) הוציא בית הדין את ההחלטה דלהלן:

בפני בית הדין מונחת תביעתו של הוועד הכללי כנגד עמותת בית הרב.

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

זה כשנה מתנהלים הליכים בתיק זה לבירור מעמדו של עו"ד רפאל שטוב והאם הוא מיופה כוח לייצג את הקדש הוועד הכללי ועמותת הוועד הכללי בתביעה זו.

עד עתה עדיין לא התקבלו בבית הדין המסמכים מרשם העמותות שעל פיהן יהיה ניתן לקבוע אם העמותה היא בעלת דין בשם הקדשות הוועד הכללי ואם ייפוי הכוח המחודש שמציג עו"ד שטוב בשם עמותת הוועד הכללי אכן תקף.

לפני כשבועיים נמסרה לידי מזכירות בית הדין הגדול תביעה אישית אל "בית דין ירושלים לדיני ממונות ולבירורי יוחסין" שהוגשה על ידי עו"ד שטוב כביכול בשם הוועד הכללי כנגד הדיינים החתומים מטה. התביעה הוגשה על אופן תפקודם כדיינים בתביעה דלעיל. אתמול נשלחה אל פקס בית הדין הזמנה נוספת של אותו בית דין.

בית הדין מורה לרב אריה דביר נאמן הוועד הכללי ולרבנים אברהם נח גרבוז, יששכר דוב רוזנטל ואריה דביר, שלטענת עו"ד רפאל שטוב הינם חברי ועד עמותת הוועד הכללי. להודיע לבית הדין תוך שבעה ימים מהיום:

א. האם תביעה זו הוגשה על דעתם?

ב. מה עמדתם בעניין הגשת התביעה?

תגובתם זו תימסר אל בית הדין בחתימת ידם ולא באמצעות בא כוח בשמם.

העתקי תגובותיהם אלו יועברו גם אל המפקח על ההקדשות ועליו למסור לבית הדין אחר עבור שבעה ימים נוספים מתום שבעת הימים דלעיל מהי עמדתו בעניין הגשת תביעה זו.

החלטת בית הדין בעניין תינתן אחר תום המועדים הנזכרים.

על המזכירות להעביר החלטה זו לרבנים הנזכרים בהקדם האפשרי באמצעות שליח, וכן להעבירה אל המפקח על ההקדשות בבתי הדין הרבניים.

בית הדין הורה למזכיר בית הדין הרב בנימין שונם למסור את ההחלטה באופן אישי לרבנים שנזכרו בהחלטה, הנ"ל הופיע פעם אחת בבתי הרבנים אברהם נח גרבוז ויששכר דוב רוזנטל, באותה פעם לא פתחו לו את הדלת. לפיכך נשלח פעם נוספת, באותה פעם היו עם הרבנים בני משפחה, ולכן היה באפשרותו למסור להם את החלטה, לפי הדיווח שמסר לבית הדין הרבנים הנ"ל הם מבוגרים מאוד ומתניידים בקושי רב, ולכן כנראה לא היו יכולים לפתוח הדלת בפעם הראשונה, המזכיר הסביר להם בעל פה מה הייתה החלטת בית הדין.

הרב יששכר דב רוזנטל כתב במכתבו לבית הדין מיום כ"ח בסיוון תשע"ז שהתביעה היא על דעתו. לעומתו הרבנים א' נח גרבוז ואריה דביר כתבו שהתביעה הוגשה שלא על דעתם.

ביום ג' בתמוז תשע"ז (27.6.17) הוציא בית הדין החלטה נוספת. להלן חלק מהחלטה זו:

בפני בית הדין מונחת תביעתו של הוועד הכללי כנגד עמותת בית הרב.

מזה כשנה מטפל בית הדין בבירור הטענה, ולפיה עו"ד רפאל שטוב – יכול להיות שאינו מייצג את העותרים.

בית הדין נתן החלטות רבות כדי שיוצג לו ייפוי כוח מחודש, תקף.

בין הפעולות שנקט בית הדין הייתה פנייה לרשם העמותות כדי לברר מי הם המוסמכים לחתום בשם עמותת הוועד הכללי.

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

עו"ד רפאל שטוב, שלא משתף פעולה עם בית הדין לבירור דבר פשוט – האם ייפוי הכוח שלו תקף, מנסה להלך אימים על הדיינים בדרכים שונות.

עו"ד רפאל שטוב הגיש בקשה לפסילת הרכב בית הדין. לטענתו לאחד מהדיינים החתומים מטה יש קשר לעמותה הנתבעת [...]

המסמכים המבוקשים על ידי בית הדין הומצאו על ידי רשם העמותות.

בפני בית הדין הוצג מכתבו של עו"ד רפאל שטוב לרשם העמותות להתעלם מצווי בית הדין, בקשה שיכול להיות שעולה לכדי שיבוש הליכי משפט.

בין כך ובין כך, מכיוון שהוצגו לבית הדין מסמכי רשם העמותות, בית הדין יבחן את המסמכים. באם יתברר שיש לעו"ד רפאל שטוב ייפוי כוח תקף לייצג, הגיע הזמן לעניין ההחלטה לפסילת הרכב הדיינים.

לצורך מתן החלטה זו ומכיוון שלטענת המערער לאחד הדיינים החתומים מטה קשר לעמותת בית הרב, בית הדין יפנה לרשם העמותות כדי שימציאו לבית הדין מסמכי העמותה וכדי שבית הדין יוכל להתייחס לטענות המועלות בבקשה לפסילה.

לאור הנ"ל:

א. בית הדין יוציא צו לרשם העמותות על מנת שימציא את המסמכים הנמצאים ברשותו והנוגעים לעמותת בית הרב.

ב. על המזכירות לשלוח הבקשה לפסילת ההרכב לבא כוח עמותת בית הרב למתן תגובה בתוך שבועה ימים.

ג. החלטת בית הדין בכל העניינים המונחים בפניו – כולל בקשת הפסילה – תינתן לאחר מכן.

בהמשך להחלטה זו הוציא בית הדין צו המורה לרשם העמותות להמציא מסמכים הנוגעים לעמותות בית הרב.

המסמכים המבוקשים התקבלו, וביום א' באב תשע"ז (24.7.17) הוציא בית הדין את ההחלטה דלהלן:

בפני בית הדין מונחות בקשות ותגובות לבקשות ותגובות לתגובות עד סוף כל התגובות.

אחרי שכל המסמכים הונחו בפנינו, הגיע עת מתן ההחלטות.

ההחלטות יינתנו כפי שכתבנו בהחלטתנו מיום י"ד בסיוון תשע"ז (8.6.17) כדלהלן:

[...] האם ייפוי הכוח המחודש שניתן על ידי עמותת הוועד הכללי תקף?

האם העמותה היא בעלת דין בשם הקדשות הוועד הכללי?

אם ייקבע שייפוי הכוח תקף, ייתן בית הדין החלטתו בבקשה לפסול את הרכב בית הדין.

אם יקבע בית הדין שאין מקום לפסילת הרכב בית הדין יקבע בית הדין מועד לדיון.

עו"ד שטוב המשיך להגיש בקשות להרכב בית הדין הגדול ולנשיא בית הדין הגדול לביטול עיכוב ביצוע החלטת בית הדין הגדול, בבקשותיו שופך עו"ד שטוב את מררתו על הדיינים ומנסה להטיל בהם רפש.

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

ביום ה' בתשרי תשע"ח (25.9.17) נתן בית המשפט את פסיקתו ודחה התביעות ההדדיות של הצדדים.

ביום כ"ד בטבת תשע"ח (11.1.18) הוציא בית דיננו את ההחלטה דלהלן:

בית הדין ייתן החלטתו בבקשות המונחות בפניו.

ההחלטה הינה החלטה עקרונית, הנוגעת לא רק לתיק זה אלא גם לתיקי הקדשות אחרים החלטה שבה צריכה להיקבע סמכות נאמן יחידי בהקדש וסמכות עמותת הקדש הוועד הכללי ועמותות של הקדשות אחרים, עמותות שלא מונו ולא קיבלו הסמכת בית הדין הממונה על ההקדשות לפעול בנכסי ההקדש.

רק אחרי מתן החלטה בקביעות העקרוניות יהיה מקום לדון האם המערערים הינם צד בתיק, ומשכך לתת החלטתנו בבקשה לפסילת הרכב.

כשתינתן ההחלטה, ימציא בית הדין החלטתו לצדדים.

לאחר מתן החלטה זו הגיש עו"ד שטוב שלוש בקשות, אחת מהן מופנית לנשיא בית הדין הגדול (דאז) הראשון לציון הגר"י יוסף ומבקשת מתן החלטה. הבקשה האחרונה הוגשה ביום ג' באדר תשע"ח (18.2.18). ממועד זה לא הוגשו בקשות נוספות על ידו, לא ברור לנו מדוע הפסיק עו"ד שטוב להגיש את בקשותיו – אולי ההליכים שנערכו במקביל בבית הדין האזורי להקדשות גרמו לו "להורדת פרופיל".

והנה לפי מה שכתבנו בהחלטותינו היינו צריכים תחילה לקבוע אם יש לעו"ד שטוב מעמד לייצג בתיק, וכפי שעוד יתבאר – אם בהחלטה זו ואם בהחלטה שניתן לגופו של עניין – בנסיבות העניין אין לו מעמד, משכך לכאורה אין מקום להתייחס לבקשתו לפסילת הרכב בית הדין. אומנם מכיוון שהחלטה זו תשליך על התנהלות בית הדין וייתכן שגם על זו של בית המשפט, וכדי שלא ייטען שבית הדין התחמק מלהתייחס לטענות עו"ד שטוב לגופן. אקדים תחילה לבאר בהחלטה זו שאין כל מניעה שבית דיננו ככלל, והחתום מטה – הרב שלמה שפירא – בפרט, נמשיך לדון ולתת הוראות בתביעה זו.

1. חובת ההכרעה בבקשות הפסילה תחילה, דרכי ההכרעה והרקע לאמור להלן בעניינה

כדי שנוכל להמשיך בהליך התחלתי (החתום מטה, הרב שלמה שפירא) לפני זמן רב, בכתיבת תשובתי לטענות עו"ד שטוב בנוגע לפסילת הרכב ולפסילתי בפרט.

טיוטת הדברים נכתבה כבר לפני למעלה משנה וחצי. במשך הזמן שעבר מאז, ניתנה פסיקת בית המשפט בנוגע לסכסוך הספציפי בתיק זה, החלטת בית המשפט הייתה לדחות תביעות שני הצדדים – לא לאשר את פסק דינו של בית הדין האזורי, אך גם לא לבקש מבית הדין הגדול להמשיך ההליך ולהמתין עד שתינתן החלטת בית הדין הגדול בטענות בית הרב בעניין תוקפו החוקי וההלכתי של פסק דינו של בית הדין הגדול, לגופו. כיוון שכך – מחד גיסא, וכיוון שמאידך גיסא לא הוצגו פניות נוספות מצד שני הצדדים, זנח בית דיננו העמוס בעבודה את מתן ההחלטה לגופה של תביעה והניחה לכשיתפנה לה.

עם זאת מכיוון שכפי שכתבנו התנהלות עו"ד שטוב בתביעה זו נוגעת להתנהלות בתי הדין בשאר תביעות הנוגעות לוועד הכללי וכן לגבי הקדשות נוספים שבהם מכהנים נאמני הקדש ועמותות, חובתנו להוציא את פסיקתנו, איך יתנהלו בתי הדין במקרים שכאלו, איך יתנהלו מכאן ואילך התביעות בהם מעורב הוועד הכללי, ולאחר מכן חובתנו להתייחס באופן פרטני ולתת

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

הוראות בנוגע לעו"ד שטוב, שהתנהלותו הבעייתית והניסיון להטיל אימים על בית הדין תוך עבירה על החוק אינם מאפשרים לנו להתעלם מהם, וחובתנו לבאר הדברים באר היטב כדי למנוע מעושי עוולה להטיל אימה, להפיק את זממם ולהוציא את עוולתם אל הפועל.

על פי הוראות החוק חובה עלינו להשלים תחילה את ההחלטה בנוגע לטענת הפסלות שהעלה עו"ד שטוב ורק לאחר מכן להכריע לגופם של דברים, וכך נעשה. אומנם יש שקשה להפריד בין הדבקים שכן חלק מהנושא שיש לדון בו לגופו של עניין הוא שאלת מעמדו של עו"ד שטוב בתיק, ושאלה זו נוגעת בה במידה גם ליכולתו לתבוע את פסילתו של דיין בתיק זה.

אולם כבר מילתנו אמורה כי אף שיכולנו לצאת ידי חובה בדחיית טענת הפסלות מכוח הקביעה שאין לעו"ד שטוב מעמד המאפשר את העלאתה, ביכרנו שלא לנהוג כך אלא להשיב לגופן של טענות במנותק משאלת מעמדו של עו"ד שטוב, ורק לאחר שנכריע בטענות הפסלות ניגש לפסיקה לגופו של עניין.

בהמשך, בפסק דיננו, נבהיר את הדברים לפרטי פרטים ונתייחס באריכות ובביאור לכל העניינים שהועלו והוזכרו, ובכלל זה נסקור גם את היחס שבין הקדש הוועד הכללי לעמותת הוועד הכללי, כדי שהדברים ישמשו את המנהל המיוחד הזמני שמונה על ידי בית הדין האזורי לסלק המוקשים והמעקשים, וכדי להחזיר את נכסי הוועד הכללי לידי נאמנים באמת שימונו על ידי בית הדין ויבטיחו שהדמים המרובים תרתי משמע בנכסי והכנסות הוועד הכללי יגיעו לראויים להם.

אך לעת עתה נבאר את מעמד הצדדים בתביעה זו הנוגע לבקשת הפסילה שהגיש עו"ד שטוב כלפי הרכב בית הדין וכלפיי בפרט:

ז. הצדדים להתדיינות שלפנינו

כמבואר לעיל לפני בית הדין הונחה בקשת עמותת וזאת לראיה על ידי הרב יוחנן פריד לקבוע שפסק הדין שנתן בית הדין הגדול בערעור בטל מפני שנחתם לא כחוק. הדיון היה צריך להיות רק על עניין זה ולא לגופה של תביעה ועל כל פנים לעת עתה. בתביעה זו ניתן כבר בשנת תשע"ב צו עיכוב ביצוע על ידי הגרש"מ עמאר. כנגד זה מונחת בקשת הוועד הכללי לבטל את צו עיכוב הביצוע ולקבוע שפסק הדין תקף. עו"ד רפאל שטוב מייצג לכאורה את הוועד הכללי. לאחר החלטות רבות כמתואר לעיל הגיש עו"ד שטוב שני ייפוי כוח: ייפוי כוח של נאמן הוועד הכללי, וייפוי כוח של עמותת הוועד הכללי.

לנאמן הוועד הכללי הממונה מטעם בית הדין המפקח על ההקדשות יש סמכות לפעול בשם הקדשות הוועד הכללי. לעומת זאת מעמדה של עמותת הוועד הכללי בתיק זה (ולמעשה גם בכל ענייני הקדש הוועד הכללי), אינו ברור. לפיכך הורה בית הדין לרשם העמותות להמציא המסמכים הנוגעים לעמותת הוועד הכללי כדי לברר מה מעמדה של עמותת זו לעניין הגשת תביעות, וכדי לברר מי הם חברי הוועד או מורשי החתימה בעמותת זו.

הדברים צריכים ברור לאור התנהלותו של עו"ד רפאל שטוב, שלהתרשמותנו הוא המוציא והמביא והוא זה שמנהל בפועל את ענייני ההקדש והעמותה, כאשר במשך זמן רב לא הציג ייפוי כוח תקפים.

ח. המורשים והמנהלים בעמותת הוועד הכללי, הקמתה והיחס בינה לבין הקדשות הוועד הכללי העולה מהמסמכים בעניין עמותת הוועד הכללי הוא כדלהלן:

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

הבקשה לרישום עמותת הוועד הכללי הוגשה ביום י"ז באדר תשמ"ג (2.3.83), הבקשה הוגשה בהתאם לסעיף 2 ולסעיף 60 בחוק העמותות. לא ברורה הסיבה לרישום העמותה באותה עת, אולי מפני שחוק העמותות קבע נוהל חדש לרישום תאגידים, ואולי כדי שאגודת הוועד הכללי לא תימחק כפי שקבע המחוקק בסעיף 62 לחוק העמותות.

מפסק דינו של בית הדין האזורי בירושלים מיום ד' באדר תשנ"ח, שיובא להלן, עולה שהוועד הכללי נוצר תחילה כאגודה עותומנית בשם זה. העמותה באה בנעליה של האגודה העותומנית שהייתה לפנייה. במטרות העמותה נרשם שיהיו זהות למטרות שהיו בעבר כשהוקמה האגודה העותומנית. מסמך הבקשה לא מגדיר באופן מדויק את מטרותיה, אך במטרות העמותה נכתב: דת, צדקה, סיוע לנזקקים, מלגות לתלמידים. מייסדי העמותה, שהיו הוועד של האגודה העותומנית, הוזכרו בבקשה זו ובראשם הגאון הרב אברהם דוד רוזנטל שכידוע שימש אב"ד "לכל מקהלות האשכנזים" ורב שכונת שערי חסד. גם שאר חברי הוועד היו עסקנים נכבדים וידועים מזקני ירושלים.

במסמכי רשם העמותות שהוצגו בפנינו, אין הודעה על מינוי חברי ועד ממועד הקמת העמותה עד שנת 98 (משך חמש-עשרה שנה), ולפיכך יש לשער שעל פי מסמך ההקמה, מקימי העמותה היו חברי הוועד הראשון שלה, והם היו מורשי החתימה. מהמסמכים שהומצאו לנו לא ידוע אם נערכו אספות חברי עמותה כפי שקובע סעיף 20 לחוק העמותות, אך אין זה מעניינה של החלטה זו, כמו כן על כל פנים אין רמז במסמכים שהומצאו לנו, שנבחרו חברי ועד או נקבעו מורשי חתימה במשך חמש-עשרה שנים עד מועד כינוס האספה הנזכרת, ולפיכך על פי חוק כל מייסדי העמותה היו גם הוועד והיו מורשי חתימה, אך כמוכן שגם דבר זה אינו מעניינה של החלטה זו. לעת עתה איננו יודעים אם היו כלל נכסים לעמותה (כך נקטנו לשם הזהירות אם כי לכאורה התשובה לשאלה זו שלילית וכפי שעולה גם מפרוטוקול ועד העמותה שיצוטט להלן – ובדברינו על נכסים מדברים אנו על נכסי נדל"ן, ממון אפשר שמחזיקה העמותה אלא שהיא הנותנת שיש לבחון מניין בא לה אותו ממון בהעדר נכסים מניבים, בהחלטה שניתן לגופו של תיק נשוב ונתייחס אף לכך), ומאין, אם בכלל שמכותה לגבי נכסי הקדש הוועד הכללי.

מפסק דינו של בית הדין להקדשות בירושלים מיום ד' באדר תשנ"ח (שיובא להלן) עולה שהגרא"ד רוזנטל שהיה בין המייסדים של אגודת הוועד הכללי במתכונתה המחודשת עם הגרצ"פ פראנק, שימש כנאמן הקדש הוועד הכללי והגיש בקשות לבית הדין להקדשות למינוי נאמנים להקדש. כפי הנראה, במשך הזמן הרב שמאז הקמת העמותה לא נעשתה פעילות על ידי העמותה, אלא שהגרא"ד רוזנטל ששימש נאמן נכסי ההקדש ופעל בהם, על פי אישורו של בית הדין להקדשות. על פי בקשתו אישר בית הדין להקדשות את מינויים של הרבנים ח' י' כהן וי' שטרסברג לנאמני ההקדש. בניסן תשנ"ז הגיש הגרא"ד בקשתו למינויים של הרבנים י' ראם, א' נ' גרבוז וי' ד' רוזנטל כנאמנים נוספים להקדש. בית הדין בפסק דין הנ"ל קבע, שמינויים אלו לא יכולים להיעשות לפי כללי אגודת הוועד הכללי ולכן דחה את הבקשה למינוי הנאמנים הנזכרים.

משנדחתה בקשתו של הגרא"ד רוזנטל למינוי נאמנים נוספים, התחילו בעלי השליטה בפועל לנהל את הפעולות בנכסי הקדש הוועד הכללי באמצעות העמותה, וכפי שיתבאר. הרבנים שהבקשה למינויים כנאמנים נדחתה החלו לפעול באמצעות העמותה שבה שימשו כחברי הנהלה וכמורשי חתימה.

עם זאת מי שבית הדין סירב למנותו כנאמן, לא יוכל לשמש נאמן באמצעות עקיפת החלטת בית הדין על ידי מינויו לוועד העמותה: נאמני ההקדשות הם מינויים של בית הדין ומי שלא

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

מונה על ידי בית הדין אינו נאמן בית הדין, ומשכך אין לו סמכות לפעול בנכסי ההקדש (ולהלן נוסף עוד לעניין העולה ממסמכי הרישום בלשכת רישום המקרקעין). ועיין מה שנבאר בעניין סמכותם של חברי הוועד לגבי ענייני הוועד הכללי שאינם נכסי הקדשות.

ט. המשך ההתנהלות – בעלי התפקידים וסמכויותיהם בנוגע לעמותה ולנכסי ההקדש

מהמסמכים הנמצאים בידי רשם העמותות עולה כי בה' באדר תשנ"ח 3.3.98 (יום לאחר מתן פסק דינו הנזכר של בית הדין) התקיימה אספה כללית, משתתפי האספה היו הגרא"ד רוזנטל, הרב יונה ראם, הרב יששכר דב רוזנטל, הרב אברהם נח גרבוז, הרב יעקב יהודה שטרסברג, הרב חיים יצחק כהן, הרב יוסף א' א' פרוש, הרב אלתר שטיינברג ועו"ד רפאל שטוב. לוועד העמותה נבחרו: הגרא"ד רוזנטל, הרב יונה ראם, הרב אברהם נח גרבוז, הרב יעקב יהודה שטרסברג, הרב יוסף א' א' פרוש. באותה אספה מונה עו"ד רפאל שטוב כיועץ משפטי ובא כוח העמותה, החל מיום כ"ה בטבת תשנ"ח. ביום ט"ז באייר תשנ"ח (12.5.98) נערכה אספה נוספת תוך התעלמות מפסק דינו של בית הדין. באספה זו אושרר מינויו של עו"ד שטוב כבא כוח העמותה. ביום ו' באב תשנ"ט (19.7.99) נערכה אספה כללית, אך ועד העמותה לא שונה, ואין התייחסות לדבר זה בפרוטוקול. האספה נערכה אחרי פטירתו של הגרא"ד רוזנטל זצ"ל, אך אין רמז לכך בפרוטוקול האספה.

לאחר כשמונה שנים, ביום ט' באייר תשס"ז (27.4.07), נערכה אספה כללית, באספה השתתפו הרבנים: אברהם נ' גרבוז, אריה דביר, יהודה שטרסברג, ישכר דב רוזנטל, רפאל שטוב, אשר שטרסברג.

לוועד העמותה נבחרו: הרבנים א' נ' גרבוז, אריה דביר, יהודה שטרסברג, ישכר דב רוזנטל, רפאל שטוב. מורשי החתימה נשאר כבעבר, בפרוטוקול זה נכתב: האספה מאשרת שמורשי החתימה יהיו כבעבר (אף שאין בפנינו פרוטוקול או החלטה קודמת, מי הם מורשי החתימה).

בפרוטוקול זה נכתב:

דו"ח פעילות: הרב י' שטרסברג נתן סקירה נרחבת על פעילות העמותה במהלך שנת 2006. המצב הכלכלי הקשה היקשה גם בהשגת תרומות, דבר שהצריך מאמצים עילאיים להשגת תרומות בארץ ובחו"ל.

העמותה אינה מקבלת תמיכה כלשהי, לא ממוסדות ממשלתיים ולא ממוסדות עירוניים.

הוחלט כי יפתחו פעולות להשגת תרומות מחו"ל, כולל פתיחת משרד בארה"ב ועוד.

משמעות דברים אלו, שלעמותה לא היו הכנסות באותה עת, ולכן הוחלט לאסוף כספים להשגת תרומות, הדבר מורה לכאורה, שלעמותה לא היו הכנסות מנכסי הקדש הוועד הכללי, וכך בדין שהרי העמותה בתור שכזו אינה נאמנת ההקדש ומשכך אינה יכולה לפעול בנכסיו.

ביום י"ד בסיוון תש"ע (27.5.10) נערכה אספה כללית שבה נבחרו לוועד העמותה: הרב אברהם גרבוז, הרב ישכר דוב רוזנטל, הרב אריה דביר, עו"ד רפאל שטוב. ועד זה הינו למעשה הוועד הקודם אלא שנגרע ממנו הרב יהודה שטרסברג.

למורשי חתימה התמנו: הרב אברהם נח גרבוז הרב ישכר דוב רוזנטל. נקבע עוד שחתימות שני מורשי החתימה הנ"ל יחד, בצירוף חותמת העמותה, יחייבו את העמותה לכל דין ועניין.

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

באספה זו אושרו הדו"חות הכספיים לשנים 2002–2008, דבר המוכיח לכאורה שלא נערכה אספה כללית פעם בשנה כפי הנצרך על פי סעיף 20 לחוק העמותות.

באספת חברי העמותה בכ"ח באב תש"ע (9.8.10), בט"ז באלול תשע"א (15.9.11) ובי"ב בתשרי תשע"ג (28.9.12) חזרו ונבחרו חברי הוועד ומורשי החתימה הנ"ל. בכ"א בטבת תשע"ג (3.1.13) חזרו ונבחרו חברי הוועד הנ"ל באותה אספה נקבעו מורשי החתימה כדלהלן: הרב אברהם נח גרבוז, הרב ישכר דוב רוזנטל, הרב אריה דביר, הרב רפאל שטוב. נקבע כי חתימת הרב אברהם נח גרבוז והרב ישכר דב רוזנטל בצירוף חתימת הרב אריה דביר או בצירוף חתימת הרב רפאל שטוב – שלוש החתימות יחדיו – יחייבו את העמותה לכל דין ועניין, כולל לעניין כל חשבונות הבנקים של העמותה.

בי"ט באדר תשע"ג (1.3.13) חזרו ונבחרו חברי הוועד ומורשי החתימה כנ"ל באותה אספה ניתן ייפוי כוח למנהל העמותה כדלהלן: הוצע להעניק ייפוי כוח רשמי למנהל העמותה ה"ה הרב חיים לנג לקבל לידי אינפורמציה רשמית ופורמאלית, כולל לעניין חשבונות הבנקים של העמותה. כאמור ייפוי הכוח ניתן רק לעניין מתן אינפורמציה ותו לא. יש לציין שבכל התקופה הנ"ל שימש עו"ד רפאל שטוב כחבר ועד. ברוב הזמן שימש כמורשה חתימה מן הצד האחד, ומן הצד האחר שימש בא כוח העמותה.

התנהלות זו מעלה חשש שמא היא אינה התנהלות חוקית וסותרת את הכתוב בסעיף 33(א) לחוק העמותות הקובע: "לא יכהן כחבר הוועד [...] (2) מי שנותן שירותים בשכר שלא כחבר הוועד [...]"

אך אין אנו יודעים אם הנ"ל אכן קיבל שכר על עבודתו, אך על כל פנים אין אנו מפקחים אלא על ההקדשות. רשם העמותות הוא הממונה על העמותות ועליו לבחון הדברים.

ביום כ' בסיוון תשע"ד (18.6.14) נערכה אספה נוספת. באספה זו השתתפו חברי האספה הכללית ומשתתף נוסף, הרב חיים לנג. נבחרו לוועד העמותה רק שלושה חברים, והם גם שנבחרו למורשי החתימה. הרבנים שנבחרו הם: הרב אברהם גרבוז, הרב ישכר דוב רוזנטל, הרב אריה דביר. עו"ד רפאל שטוב חדל לכהן כחבר ועד וכמורשה חתימה. יש לציין שהרב אברהם גרבוז הוא אחי אמו של הרב אריה דביר. משכך בין שלושת חברי הוועד ישנם קרובים הפסולים על פי דין תורה, ומשכך כפי שיתבאר להלן אין אפשרות הלכתית למנותם כגבאי צדקה לחלוקת כספי הוועד הכללי, גם אם נאמר שיש להם מעמד הלכתי וחוקי בנכסים אלו.

נעיר כי באותו פרוטוקול נכתב:

4. תפעול ניהולי – משרדי של העמותה:

הוחלט כי כל נושא בכל תחום שהוא שאושר על ידי ההנהלה יבוצע על ידי צוות המשרד. עניין הדרוש מסמך משפטי יועבר לעו"ד רפאל שטוב להכנתו.

5. נכסי הנדל"ן שבאחריות הוועד הכללי:

נכסי ה"וועד הכללי" הינם נכסי "הקדש הוועד הכללי". עמותת ועד הכללי כנסת ישראל לצדקת רמבעה"נ רק נהנית מפירות הנכסים.

סעיף 5 קובע ומאשר למעשה שנכסי הוועד הכללי כולם נכסי הקדש הם ולא נכסי העמותה. עוד קובע סעיף זה כי העמותה תיהנה מפירות נכסי הקדש. לא ברור לבית הדין על סמך איזו קביעה הלכתית או משפטית זכאית העמותה ליהנות מפירות נכסי הקדש (ורמונו לכך לעיל בהערה על ממון שאולי יש או היה לעמותה אלא שיש לבחון מניין בא לה אותו ממון – אם כדין או שלא כדין – בחינה

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

שראוי שתהיה לאור האמור בפרוטוקולים בדבר העדר נכסים, היינו נדל"ן על כל פנים, משלה ובדבר היותה נהנית מנכסי ההקדש). נכסי ההקדש צריכים להתנהל כפי מטרות ההקדש ועל פי הוראות נאמני ההקדש, ובכל מקרה על פי קריטריונים מסודרים ואין ביכולת הנאמנים, אף אם היו שלושה נאמנים להעביר פירות נכסים באופן גורף.

עם זאת נראה שהעברת פירות הנכסים לידי העמותה 'פתרה' – בדרך מקורית משהו, יש לומר – את הבעיה שהועלתה בשנת תשס"ז, בעיית מצבה הכלכלי הקשה של העמותה. כמו כן מפרוטוקול זה משמע שהרב חיים לנג המשמש כמנכ"ל אינו חבר העמותה.

ביום כ"ג במרחשוון תשע"ה (16.11.14) נערכה אספה נוספת בה נבחרו מחדש חברי הוועד ומורשי החתימה הקודמים. בהחלטה נקבע שחתימת הרב אריה דביר כמורשה חתימה הכרחית, אך נצרכת לצרף לה את חתימת אחד משני חברי הוועד האחרים.

בישיבות נוספות של אספת העמותה מכ"ו באב תשע"ה (11.8.15) ומי"ד בסיוון תשע"ו (20.6.16) – ישיבה שבה נכחו כל חברי האספה הכללית והרב חיים לנג מנהל העמותה, נקבעו כנ"ל חברי הוועד ומורשי החתימה הנזכרים. כאמור, עולה מכל הנ"ל שהרבנים רוזנטל, גרבוז ודביר משמשים מורשי חתימה, ומינוים חודש ביום י"ד בסיוון תשע"ו (20.6.16).

המסקנה העולה מכל האמור לעיל היא שמשנת תשס"ז, חברי הוועד ומורשי החתימה הם הרבנים הרב אברהם גרבוז, הרב ישכר דוב רוזנטל והרב אריה דביר. בכל הזמן הזה עו"ד שטוב היה עו"ד העמותה. משנת תש"ע, עת נגרע הרב יהודה שטרסברג, ארבעה אלו הם הקובעים את כל הנעשה בעמותה. משנת תש"ע חדל עו"ד שטוב לכהן כחבר ועד ומורשה החתימה, אך המשיך לשמש בפועל כעו"ד העמותה, ובפועל כנראה הוא זה שמנהל את ענייני העמותה.

מהאמור לעיל עולה שביום י"ד בסיוון תשע"ו (20.6.16) נפגש עו"ד שטוב עם חברי הוועד. באותו מעמד מונו מורשי החתימה. באותה עת ניתנה החלטת בית הדין שדרשה מעו"ד שטוב להציג ייפוי כוח מחודש. למרות זאת לא הגיש עו"ד שטוב ייפוי כוח כנ"ל, ועל כורחך צריכים לקבוע שמורשי החתימה כנראה סירבו לתת ייפוי כוח מחודש באותה עת לצורך המשך ניהול תיק זה. עובדה נוספת העולה מתוך פרוטוקולי האספה כללית היא שעד האספה שנערכה בט' באייר תשס"ז (27.4.07) פורטו מי הם המשתתפים אך החל מהישיבה שנערכה כעבור שלוש שנים ביום י"ד בסיוון תש"ע (27.5.10) לא פורט מי הם חברי העמותה, והנוסח הוא סתום – "משתתפים כל חברי האסיפה הכללית" – כשלא ידוע לנו מי הם וכמה חברים ישנם, אם ישנם, באספה הכללית.

עם זאת לאור האמור ומאחר שניתן ייפוי כוח עדכני מטעם מורשי החתימה של העמותה, עו"ד שטוב יכול לייצג לכאורה את העמותה בעניינים הנוגעים והשייכים לעמותה. לעומת זאת בנכסי הקדש הוועד הכללי ייפוי כוח זה אינו מעלה ולא מוריד.

מסיבה זו הוצג ייפוי כוח נוסף של הרב אריה דביר נאמן ההקדש. אומנם למעשה נראה שייפוי כוח של נאמן אחד בהקדש אינו מועיל מכיוון שגם הנאמן עצמו אינו יכול לפעול כיחיד, משכך הדרין לכלל "כל מידי דאיהו לא מצי עביד לא מצי משוי שליח" ולכן נאמן אחד – אין בסמכותו למנות בא כוח. (להלן בפרק טז להחלטה זו ובעיקר בהחלטה שניתן לגופו של עניין נעסוק עוד בשאלה זו של הקדש המנוהל בידי נאמן אחד ובנגזרותיה).

ייפוי הכוח לעניין הגשת התביעה יועיל אם יש לעמותה מעמד זכויות בבניין שבו מצוי בית הרב, אך כל עוד לא הוברר שיש לה זכויות או מעמד בין לגבי הקדש בית דוד (ההקדש – מתוך אשכול הקדשות הוועד הכללי – שלו לכאורה הוקדש המבנה שבו שוכן "בית הרב") ובין לגבי בית

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

הרב – והוא הדין לגבי נכסים נוספים שאותם מנהל בפועל הוועד הכללי – אין לייפוי כוח זה כל משמעות שהרי ברור שרק מי שהוא בעל מעמד חוקי ומשפטי יכול להאציל סמכות. מי שאין לו מעמד, אף שהוא יוצר מצג של בעל מעמד ואף אם הוא מנהל את הנכסים בפועל מכוח המצג שהציג – אין בדבר כדי לתת לו זכות עמידה ולשלוח שלוחים שיפעלו כידו הארוכה, שהרי מאן דלית ליה אפילו יד קצרה מהיכי תיתי שימנה שליח כידו הארוכה.

י. האגודה למען בית הרב ומנהליה ומעמדם בהליך זה

התביעה הוגשה כנגד העמותות המקיימות פעילות ומשתמשות בבית הרב.

מכיוון שנטען כלפיי שיש לי קשר עם העמותות המנהלות את בית הרב שהן אחד הצדדים, מכיוון שבפועל אין ולא היה לי קשר מעולם ולו עם אחת מעמותות אלו, והיה ספק אם יש לי קשר עם מנהליהן, הזמנתי את מסמכי עמותות אלו מרשם העמותות כדי לברר מי הם המנהלים עמותות אלו וכדי לברר אם יש לי קשר לאנשיהם.

כמו כן אף שכותרת התביעה היא כנגד עמותת בית הרב (מלבד הרב יוחנן פריד), החובה לברר מיהו המשתמש החוסה תחת שם זה, שכנגדו אפשר להגיש תביעה, שהרי ברור שמי שאינו משתמש ואינו נהנה, אף אם בליבו הוא חושב שיש לו זכויות וטענות על מבנה זה, כל עוד אין הוא משתמש ונהנה – אין אפשרות לתבוע ממנו דמי שימוש על הרהורי הלב. ולפיכך אף לו היינו מניחים ששיבת מרכז הרב (שעו"ד שטוב טען לפסלותי גם משום הזיקה שיש לי אליה ומכוח הזיקה כביכול שבינה לבין העמותות האמורות – טענה שתידחה להלן לגבי כל אחד משני חלקיה אלה בפני עצמו וכל שכן לגבי שניהם יחד) חושבת שיש לה זכויות – כל עוד אין היא מממשת את מחשבותיה ומשתמשת בנכס, אין מקום להגשת תביעה.

להלן הפרטים העולים ממסמכים אלו:

ביום א' באייר תשמ"ג (14.4.83) הוגשה בקשה לרשם העמותות לרישום עמותה שתיקרא "האגודה למען בית הרב קוק זצ"ל". מטרתה: להחזיק, לשמר, לקיים, לשפץ ולשחזר את בית מרן הגראי"ה קוק זצ"ל ברחוב הרב קוק 9 ירושלים. העמותה הייתה קיימת כאגודה במסגרת החוק העותומני.

מקימי העמותה: הרב שפירא אברהם, פריד יוחנן, גואלמן אליעזר, שטרן אריה, הרב קליין שמעון, בוקשפן ישעיהו, הרב דרוקמן חיים.

בפרוטוקול מיום כ"ב בטבת תשמ"ד (28.12.83) מוזכרת האפשרות לשכור חדר אחד מהוועד הכללי בקומה הראשונה, לא מוזכר כלל שימוש בקומה העליונה שעליה הוגשה התביעה דנן.

באספה ביום ה' בשבט תשמ"ה (27.1.85) הוחלט לצרף להנהלת העמותה שלושה חברים חדשים והם: מר חיים קוברסקי, מר דוד ברגמן, מר אביב רייך.

בפרוטוקול מיום כ"ד בתמוז תשנ"ו (11.7.96) הוסיפו לעמותה את שלושת הרבנים: הרב יעקב שפירא, הרב שמואל שפירא והרב יהושע מגנס. מעיון במסמכי האספות של עמותה זו עולה שהנ"ל לא נוכחו מעולם באספות.

באספות מיום י"ט בטבת תשנ"ט (7.1.99), מיום כ"ג בטבת תשנ"ט (11.1.99) ומיום ד' בשבט תשנ"ט (21.1.99) נקבעו ואושרו חברי הוועד המנהל: הרב א' שפירא, א' רייך, י' גואלמן, א' שטרן, וי' פילבר. אושרו מחדש מר אביב רייך והרב אריה שטרן כמנהלים ומורשי

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

חתימה. אושר שינוי השם של "האגודה למען בית הרב קוק זצ"ל" ל"אגודה למען 'בית הרב'". בפרוטוקול אספה נוספת מיום י"ט בכסלו תש"ס (28.11.99) אושרו מחדש מורשי החתימה הרב אריה שטרן ומר אביב רייך, וכן אושר שהרב אריה שטרן ומר אביב רייך מנהלים.

ממועד זה ואילך אין פעילות כלשהי בעמותה זו, ומשמעות הדברים שעמותה זו חדלה לתפקד ולפעול בתור עמותה. מכאן ואילך לא התקיימו ישיבות הנהלה ולא נעשה דבר. אין ראייה כלשהי שעמותה זו מחזיקה או משתמשת בבית הרב לצורך כלשהו. לפיכך לא ברור איזו תביעה יכולה להיות נגד עמותה זו, שספק אם היא קיימת בפועל ואף אם היא קיימת, אין ראייה כלשהי שהיא מחזיקה או נהנית הנאה כלשהי מבית הרב.

העובדה שבפרוטוקול של עמותת "וזאת לראיה" מיום ל' בסיוון תשע"ב (20.6.12) נכתב מספר פעמים בפעולות "בית הרב" – "בית הרב" יסייע, "בית הרב" יקיים וכו' אינה מורה על כוונה לעמותה שכבר לא פעלה שנים רבות. מונח זה הוא המונח השגור בפי כול, לגבי כל הפעולות הנעשות בבית הרב, אבל אין בהם להצביע על פעילות עמותה זו. יש לציין שגם בלוגו של פרוטוקול האספה הכללית של עמותת "וזאת לראיה" מיום כ' במרחשוון תשע"ז (21.11.16) נכתב: "בית הרב – וזאת לראיה (ע"ר) – מפעלי תרבות ותורה להנצחה והנחלת משנת מרן הראי"ה קוק זצ"ל", ומובן מאליהו במונח זה בלוגו של עמותה האחת אינו מכוון לעמותה האחרת, אף לו התקיימה זו עדיין באותה עת.

מכל מקום אף אם נקבל טענה שעמותה זו קיימת, ואפילו פועלת, הדברים שיאמרו לגבי עמותת וזאת לראיה נכונים גם לגבי עמותה זו.

יא. עמותת וזאת לראיה ומנהליה ומעמדם בהליך זה

כשנה וחצי לאחר האספה האחרונה של עמותת "האגודה למען 'בית הרב'", ביום י' בניסן תשס"א (3.4.2001), הוגשה לרשם העמותות בקשה לרישום העמותה שתיקרא: "וזאת לראיה" – מפעלי תרבות ותורה להנצחת והנחלת משנת הראי"ה קוק זצ"ל (ע"ר). כתובת העמותה הייתה בישיבת ירושלים לצעירים אצל מזכיר ישיבה זו: מר אביב רייך, במשרד ישיבת ירושלים לצעירים. מטרתה של העמותה:

1. להנציח ולהנחיל את משנת הראי"ה בקרב הציבור הרחב כולל בני נוער, מבוגרים, עולים, ותיקים, חיילים.

2. לפעול בכל דרך ראויה וחוקית להצגת המטרות דלעיל לרבות הפעלת סניפים, גיוס כספים, הפקת אירועים, ארגון שעורים, ניהול סמינריונים, הוצאה לאור.

3. לשתף פעולה עם העמותות וגופם ציבורים אחרים בעלי מטרות דומות.

מקימי העמותה: שטרן אריה, פילבר יעקב, בורשטיין מנחם, פריידנברג יהודה, רייך אביב, פרידמן יעקב, עדני שאלתיאל.

באספה הכללית של העמותה שנערכה ביום ו' באייר תשס"ב (18.4.02) נקבע שהרב יעקב פילבר ומר אביב רייך מתמנים לחברי הוועד המנהל של עמותת "וזאת לראיה". והם יהיו מורשי החתימה. באספה הכללית של העמותה שנערכה ביום י"ח במרחשוון תשס"ג (24.10.02) הוסף גם הרב אריה שטרן כמורשה חתימה. על פניו נראה שעמותה זו באה בנעליה של העמותה הקודמת, שהרי מטרות העמותה החדשה מקבילות ומוסיפות על העמותה הקודמת וגם מורשי החתימה בעמותה החדשה הם מורשי החתימה בעמותה הקודמת. עם זאת נראה שהחברים

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

בעמותה הם דור מאוחר יותר של תלמידי ישיבת מרכז הרב מרוב חברי העמותה הראשונה. בעמותה זו לא היו חברים לא ראש הישיבה הגר"א שפירא ולא מזכיר הישיבה הרב שמעון קליין וכן חברים נוספים שלא ברור לי אם כולם היו בין החיים בתקופה שבה הוקמה העמותה החדשה.

בכמה אספות בשנים תשס"ג-תשס"ו אישרו את אותם חברי הנהלה ואת אותם מורשי חתימה. בשנת תשס"ו אושר גם שאלתיאל עדני כמורשה חתימה רביעי. הנ"ל אושר כחבר הנהלה וכמורשה חתימה עד שנת תשע"ב. בשנה זו הצטרף הרב יוחנן פריד כחבר העמותה ומנהל תוכניות ופרויקטים. ביום ד' בתשרי תשע"א (12.9.2010) החליף הרב יוחנן פריד את הרב יעקב פילבר כמורשה חתימה. בין ההחלטות שניתנו במועד זה: לשמור על אופיו של "בית הרב" ולחזק את שיעורי התורה במקום. בכ"א במנחם אב תשע"א (28.8.11) נקבעו החלטות דומות.

באספה מיום ל' בסיוון תשע"ב (20.6.12) נקבע:

1. הוחלט לצרף את הרב אלי בן דהאן, הרב יאיר גזבר והרב זאב האס כחברי העמותה.
2. נתקבלה בצער התפטרותו של הרב יעקב פילבר הי"ו מן העמותה [...]
3. להרכב הוועד המנהל נתמנו: הרב אריה שטרן – יושב ראש, הרב אלי בן דהאן, ומר אביב רייך [...]
9. דווח על ה"המצב המשפטי" והוצע כדלקמן:
להיערך לקראת "כינוס החירום – תשועה ברוב יועץ" בי"ח בתמוז, ליצור הד תקשורת להעלאת המודעות לחומרת העניין.
תיבדק האפשרות לפנייה על ידי עו"ד לראשל"צ הרב ש' עמאר – לקיום דיון נוסף בבית הדין הגדול, משום שנתגלו ליקויים בחתימת פסק הדין.
לחפש דרכים נוספות לפנייה להרב עמאר ולהסביר לו את חומרת העניין שפסק הדין ניתן בלא סמכות ובלא רשות. תיבדק בפעם נוספת אפשרות הפנייה לבג"ץ.

האמור בסעיף 9 הוא למעשה היערכות בנוגע לפסק דינו של בית הדין הגדול, לגביו מתנהל תיק זה.

באספה מיום כ"ה בתשרי תשע"ג (11.10.12) נבחרו אותם מורשי חתימה. באספה מיום 29.10.12 הוחלט לצרף את הרב אלי בן דהן כמורשה חתימה. באספה מיום י' בכסלו תשע"ד (13.11.13) נקבע כי להרכב הוועד המנהל חזרו ונתמנו הרב אריה שטרן וה' אביב רייך [...] מורשי החתימה יהיו הרב אריה שטרן, ה' אביב רייך והרב יוחנן פריד, וחתימותיהם של שניים מן השלושה בתוספת חותמת העמותה מחייבים את העמותה; נתקבלה התפטרותו של הרב אלי בן דהן מן העמותה בשל התמנותו לסגן השר לשירותי הדת, ואושרה ההצעה לצרף את הרב שלמה לוי (מראשון לציון) לעמותה.

מצבת בעלי תפקידים וסמכויות זו שבה ונקבעה באספות ביום י"ב בתמוז תשע"ד (10.7.14) וביום י' בכסלו תשע"ו (22.11.15).

באספה מיום כ' במרחשוון תשע"ז (21.11.16) דווח על המצב המשפטי. אושר הארגון המנהלי המחודש כדלקמן: הרב אריה שטרן – נשיא ובעל זכות חתימה, הרב חיים פוגל – חבר הוועד המנהל וממלא מקום יושב ראש, ה' אביב רייך, והרב יוחנן פריד (שניים מתוך ארבעה

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

כתוספת חותמת העמותה). הרב אברהם טייץ – אושר כמורשה חתימה נוסף כנ"ל עד לסכום של 20,000 ש"ח.

עד כאן פירוט האמור בדיווחי העמותות לרשם העמותות.

יב. בקשה לפסילת חבר ההרכב – הרב שלמה שפירא

ועתה נבוא להתייחס לטענותיו, בדותותיו והאשמותיו של עו"ד שטוב, הבונה תילי תילים של שקרים ובדותות ומציגם כעובדות, כדי לבקש שהחתום מטה יפסול את עצמו. וכבר כתב רש"י בריש פרשת שלח שכל לשון הרע שאין תחילתו אמת לא מתקיים. בכתב הפלסטר שנכתב תחת הכותרת בקשה לפסילת דיין נערך "מחקר" עליו ועל משפחתי הקרובה, מחקר שכפי שיתברר להלן העלה חרס בידו. וכדלהלן:

אעיר כי עיקרי הדברים דלהלן נכתבו כבר לפני כשנתיים (וכאמור לעיל) ובחלק מהפרטים חלו שינויים במשך הזמן, נשתדל לעדכנם בהמשך תוך כדי הדברים, ועל כל פנים אין פרטי פרטים אלה נוגעים לעיקרם של הדברים.

אקדים ואומר: אני קשור בכל נימי נפשי לישיבה המרכזית העולמית מרכז הרב כארבעים וחמש שנה. בה למדתי וקניתי את חוק תורת, בה לימדתי, בה למד בני הגדול, בה לומדים ומלמדים חתניי, ובעז"ה אקווה שגם בני הצעירים ילמדו בישיבה זאת. עם זאת הישיבה המרכזית העולמית שהוקמה על ידי קדוש וגאון ישראל הרב אברהם יצחק הכהן קוק זצ"ל הולכת בדרכיו, ואני מאמין שכמו שהרב זצ"ל לא היה מוכן ליהנות מפרוטה שיש בה דררא דאיסורא או ממון שאפשר להוציאו בדיונים, אף שאין בו דררא דאיסורא, ועיין רמב"ן פרשת יתרו (שמות יח, כא), הוא הדין שהישיבה הקדושה לא תסכים ליהנות ממון שכזה. לכן אף שאם הנדון בפנינו היה נוגע בכהוא זה לישיבת מרכז הרב לא היה מקום שאפסול עצמי מלדון, עם זאת, אם אכן הדברים היו נוגעים לישיבה מסתבר שהייתי פוסל עצמי מלדון. וכמו שנהג הרי"ף כמבואר בשו"ת הר"י מיגאש (ועיין לקמן בשלהי פרק כד להחלטה זו) שהרי רבות נהניתי בהסתופפותי בין כתלי הישיבה, ולכן אין ראוי שאדון בענייניה.

עם זאת כאמור נידון דידן אינו נוגע לישיבה, ואי אפשר לעשות גזרה שווה "הרב" – "הרב" ולפסול כל מוסד שנקרא בשם זה כתואנה לפסילת הדיין.

מין הראי"ה התגורר בבית זה, בית הרב. הקומה עליה מתנהל סכסוך זה נבנתה בראש וראשונה לצורכו, כרב הראשי לא"י, הרב הקים את הישיבה המרכזית העולמית, הנקראת כיום מרכז הרב. אין חולק שישבת מרכז הרב שכנה במקום זה במשך שנים רבות בסמכות וברשות, עד שעברה למקומה הנוכחי, אך אין בכל הדברים הללו כדי ליצור זיקה בין הערעור ובין הליך זה לבין ישיבת מרכז הרב, כפי שמנסה עו"ד שטוב לעשות.

למען הסר ספק וכדי למנוע מעו"ד שטוב לנסות שוב ולהטעות אוסיף ואבהיר. אומנם בפסק דינו של בית הדין האזורי נכתב (בשורה הראשונה): "הוגשה תביעת הוועד הכללי כנגד עמותת 'מרכז הרב'. אך אין צריך לפנים כי מדובר בטעות סופר גרידא שהרי בכל מסמכי התביעה מדובר בעמותת בית הרב וכך גם בהמשכו של פסה"ד עצמו. טעות סופר אין בה כדי לייצר זיקה בין 'מרכז הרב' להליך ולבסס על גבה את בקשות הפסילה המופרכות.

עו"ד שטוב עצמו, בסיכומים שהגיש לבית הדין האזורי, כתב – לשיטתו שלעמותת בית הרב אין כל זכויות במקום – כי מי שהיו יכולים אולי לטעון לזכויות כלשהן (לדידו, גם הם שלא בצדק) הם יורשי הרב, משפחת התורם, ישיבת מרכז הרב והרבנות הראשית, אולם כל אלה אינם

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

עושים זאת "אין להם כל טענה" משום שהם מבינים (לשיטתו) שהוועד הכללי הוא הבעלים, והיחידים שטוענים הם "הפולשים" – עמותת בית הרב.

הרי שפיהו ענה בו ששיבת "מרכז הרב" אינה צד בהליך. ולמותר לציין כי גם אם נניח ששיבת מרכז הרב עצמה סברה שיש לה זכויות במקום (כפי שעו"ד שטוב כתב שיכולה הייתה לטעון, ושלא כפי שכתב שאינה טוענת כך משום שמבינה היא שאין הדבר כן) אין מחשבותיו של מאן דהו יוצרות זיקה להליך שאין הוא צד בו.

וראו לציין עוד שעיון בתיק מלמד כי דווקא עמותת בית הרב מצידה טענה בשלב מסוים (בתקופה שבה נדון התיק בבית הדין האזורי בתל אביב) כי מבנה 'בית הרב' נמצא בחזקתה של ישיבת מרכז הרב ועל כן את החלטת בית הדין (המבקשת להבהיר בדבר ההסכמה לדון בפניו) יש להפנות לראש הישיבה ולא אליה. אלא שטענת צד מסוים כי תביעה שהוגשה נגדו נוגעת לצד ג' או צריכה להיות מופנית אליו – טענה שנועדה לכאורה כדי להישמט מן התביעה – אין בה כדי ליצור זיקה אמיתית בין אותו צד ג' לתביעה. יתר על כן, לא זו בלבד שטענה זו אינה מחזקת את טענתו הנוכחית של עו"ד שטוב אלא ההפך, שכן טענה זו לא נשארה תלויה באוויר: בית הדין בתל אביב דחה טענה זו בשתי ידיים (והחלטתו בעניין זה – חלוטה היא) תוך שמתח על העמותה ביקורת חריפה, ובצדק. מהחלטתו זו של בית הדין עולה, בצד הביקורת הצודקת שמתח בית הדין על העמותה, גם הקביעה הברורה כי אכן ההליך אינו נגד ישיבת מרכז הרב.

טענותיו של עו"ד שטוב עתה כי הישיבה היא צד להליך כמוהן כאמירה כי טענתה דאז של עמותת בית הרב אכן הייתה מוצדקת (אם כי עדיין היה מקום לביקורת על העלאתה באיחור). לו היינו מקבלים טענה זו לא היה מנוס מלומר שמחמתה נשמט מעיקרו כל בסיסו של הדיון ובטל מעיקרו כל ההליך שנוהל הן בבית הדין האזורי והן בבית הדין הגדול משום שההליך נוהל לא כנגד הנתבעת הנכונה, וזאת אף בשעה שהנתבעת שנגדה נוהל ההליך אמרה (גם אם באיחור) כי לא היא "הכתובת" שאליה יש לפנות.

אלא שכאמור לא כך הדבר. קביעתו של בית הדין בתל אביב מלבד היותה צודקת לגופו של עניין היא גם החלטה חלוטה זה מכבר. בשום שלב בהליכים ובכתבי הטענות שהוגשו בהם – לא אז ולא עתה – לא השתתפה ישיבת מרכז הרב, לא הייתה צד, לא תבעה ולא נתבעה.

התביעה אכן הייתה נגד עמותת בית הרב ואחריה נגד עמותת וזאת לראיה, הן שהחזיקו בפועל בשנים הנוגעות לתביעה בבית הרב. לכן רק נגדן יכולה הייתה התביעה להיות, וניסיון לטעון עתה כדי לשרת טענת פסלות מדומה כי הישיבה היא צד בהליך, דינו להידחות בדיוק באותה דרך שנדחה (ואז – לשביעות רצונו של עו"ד שטוב) ניסיון של עמותות אלה לטעון את אותה טענה עצמה כשסברו הן כי העלאתה תשרת את מטרותיהן.

עו"ד שטוב מעליל עלילות וקובע קביעות – דבר שהצריך את בית הדין לברר את העובדות לאשורן הן לגבי זכות העמידה של התובעים והן לגבי הקשר שקיים כביכול בין החתום מטה לעמותה שנגדה התנהלה ומתנהלת התביעה.

מכיוון שאני עוסק ושקוע בלימוד התורה מיום בואי בשערי הישיבה, שבה למדתי ולימדתי עד שנתמנתי לדיין, מעולם לא עסקתי בעניינים הכספיים, ובענייני ציבור כלשהם הקשורים לישיבה. ולפיכך, פרטי דין תורה זה אף שידעתי על קיומו, לא עניינו אותי, ומעולם לא התעניינתי ועסקתי בפרשה זו או בפרשות אחרות שאינן קשורות ללימודי ולעבודתי כדיין. תחילתה של התביעה בבית הדין האזורי בשנת תשס"ו, בתקופה זו כבר כיהנתי כדיין, ואין הזמן

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

נותן לי לעסוק בעניינים אחרים חוץ מענייני בית הדין וחובותיי כמרכיב תורה שנים רבות. עומס העבודה המוטל עליי אינו מאפשר לי לעסוק בעניינים אחרים ובוודאי לא בלשון הרע ורכילות.

אוסף ואומר: כל ההחלטות שנתתי בתיק זה עד עתה היו החלטות מקדמיות וטכניות, לא ידעתי מה פסק בית הדין האזורי ולא עיינתי בפסק דינו של בית הדין הגדול מפני שהדיון שהיה אמור להתקיים אינו דיון בערעור על החלטת בית הדין האזורי ובוודאי לא בערעור על החלטת בית הדין הגדול, אלא דיון פרוצדורלי-משפטי בעניין מעמדו החוקי וההלכתי של פסק דינו של בית הדין הגדול.

יג. הרב שלמה שפירא – משפחתו, קשריו לישיבת מרכז הרב והזיקה בין כל אלה להליך זה – העובדות והפעור בינן לבין סיפורי הבדים שבבקשת הפסילה

ועתה נתייחס לעובדות ולפרטים שדלה עו"ד שטוב, כנראה משיטוט באינטרנט ושמה בדרכים אחרות שאינני יודע מה הן, ונעמיד את הדברים על דיוקם.

אני החתום מטה הרב שלמה שפירא בנו של אבי מורי ורבי הגאון הגדול הרב אליעזר שפירא זצ"ל חבר בית הדין הגדול לשעבר, בנו של ר' אהרן יהושע פישל כהנא שפירא. סבי הנ"ל היה אחיו הבכור של מורי ורבי הגאון הגדול הרב אברהם שפירא זצ"ל ראש ישיבת מרכז הרב והרה"ר לישראל שבניו הם הרב יעקב שפירא והרב שמואל שפירא. הרה"ג הרב יעקב שפירא הוא ראש ישיבת מרכז הרב, חבר בעמותת מרכז הרב, הוא ואחיו הרה"צ רבי שמואל הם כיום בהנהלת הישיבה. גם חתנו של הרב יעקב שפירא הרב אברהם סילבצקי הינו חבר בעמותת ישיבת מרכז הרב (כפי שראיתי במסמכים).

משפחתו של דודי זקני הגאון הגדול הרב אברהם שפירא זצ"ל הם חברי העמותה והם המנהלים בפועל את ישיבת מרכז הרב, ועל כתפיהם מוטל עול הישיבה והנהלתה. ולפיכך ודאי שאם יש להם זכויות וטובת הנאה בישיבה, הזכויות וטובת הנאה הם שלהם.

עם זאת, אם התביעה הייתה מוגשת בפועל נגד הגאון הגדול הרב אברהם שפירא זצ"ל, וייתכן שאף לו הוגשה בשעתו נגד הישיבה המרכזית העולמית, לא הייתי יכול לדון בתביעה וודאי הייתי מסולק מלדון בה מכיוון שקרבותי לגאון הגדול הרב אברהם שפירא זצ"ל היא 'שלישי בראשון' (הוא אחי סבי) ולפיכך אני פסול מלדון אותו. אומנם הגאון הגדול הרב אברהם שפירא זצ"ל נפטר לפני שנים רבות, ומעתה אף לו היו מגישים תביעה כנגד הישיבה – על פי דין תורה איני פסול מלדון בה, שהרי הרבנים יעקב ושמואל שפירא הינם שלישי בשני עימי (בני דודים של אבי זצ"ל), וודאי שהרב אברהם סילבצקי שהוא שלישי בשלישי (ויחד בעל כשתו) – עימי איני פסול מלדון לגביו.

כאמור כל הדברים נכונים אם הייתה התביעה נגד ישיבת מרכז הרב. ואין היא כזו.

ואוסף באשר לקשריי עם ישיבת מרכז הרב: כאמור לעיל, הנני קשור בכל נימי נפשי לישיבה הקדושה שאליה הגעתי באלול תשל"ג, לאחר מספר שנים שימשתי כ'משיב' בפועל, לאחר מכן התמנתי גם כ'משיב' בתואר ונשאתי בתפקיד זה במשך למעלה מעשר שנים. בשנת תשמ"ט התמנתי כר"מ בישיבה, ובתפקיד זה שימשתי עד שנת תשנ"ז.

משכורתי בכל השנים הייתה משכורת זעומה (אין לי תלונה על דבר זה), להשלמת פרנסתי עסקתי במתן שיעורים גם במקומות אחרים, בעריכת ספרים, וחיינו אני ומשפחתי מהכנסות אלו ומהכנסות אשתי עד פרישתי מהישיבה בשנת תשנ"ז, אז נתמנתי לדיין.

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

עם פרישתי לא קיבלתי זכויות פנסיה כלשהן וגם לא קיבלתי פיצויים אף אז (אני חוזר ומוסיף: אין לי תלונה על הדברים), וודאי שכיום אינני מקבל פנסיה או הכנסות כלשהם משיבת מרכז הרב ולפיכך הדברים האמורים בסעיף 35.7 לבקשה לפוסלני הם דברי שקר.

אף ששימשתי כר"מ, ולמרות קרבותי המשפחתית לדודי זקני ראש הישיבה הגר"א שפירא, מעולם לא הייתי חבר הנהלה, חבר עמותה או בעל בתפקיד מנהלי אחר בישיבה שאפשר שיש ממנו הנאה כספית לנושא בו – באחד בתפקידים אלו (ואינני יודע אם אכן כך הדברים). לא קיבלתי (מלבד שכרי הזעום לפני למעלה משני עשורים), איני מקבל ולא אקבל הכנסה כלשהי משיבת מרכז הרב. לפיכך מצבה הפיננסי של הישיבה, בין שישתפר ובין שיורע, אינו נוגע אליי כלכלית (אף שוודאי שאני חפץ בהצלחתה).

שני חתניי למדו ולומדים בישיבת מרכז הרב:

חתני הראשון הנשוי לבתי הגדולה, הרב יעקב שפונגין, הוא אברך בישיבה, ואינו נושא בה במשרה כלשהי. חתני הוא תלמיד חכם מופלג, אך 'הכנסתו' – מלגתו כאברך היא מינימלית, אין אני רוצה להעלות על הכתב מהי 'הכנסתו', מפני שהכנסה זו היא הכנסה מבזה. למרות היותו אברך שנים רבות, אף שהוא מעביר 'חבורות' בישיבה, ואף שהוא עומד לפני סיום הבחינות לדיינות (הדברים נכתבו לפני כשנה וחצי, כיום כבר סיים את כל הבחינות בהצטיינות), הכנסותיו הן כשל כל שאר האברכים. משכך ברור ששום טובת הנאה לא תצמח לחתני זה, אפילו אם התביעה הייתה מוגשת כנגד מישהו משיבת מרכז הרב, וקל וחומר משמדובר בעניין זה שכאמור אינו נוגע לישיבה.

אוסף ואומר: חתני הנזכר הוא תלמיד חכם מופלג, ובוודאי לדעתי ראוי להיות ר"מ בישיבה. אם היה באפשרותי לפעול למינויו כר"מ הייתי עושה כן, אך כאמור לעיל אין לי חלק, נחלה וטובת הנאה מהישיבה, ולכן אין בכוחי לפעול בדבר זה.

חתני השני הרב אהוד נכטשטרן שאף הוא תלמיד חכם מופלג אכן משמש כר"מ בישיבה. בחירתו כר"מ הייתה לאור למדנותו, כשרונו וצדקתו, ואין לדבר זה קשר לקרבתו למנהלי הישיבה.

משכורתו של חתני לא תעלה אם יינתן פסק דין לטובת העמותה, שכאמור אינה עמותה של הישיבה, ולא תיגרע מהפסד בתביעה.

לכן ודאי שאין לי שום תועלת בתוצאות המשפט, ומשכך אף שעובדה זו שחתני ר"מ בישיבה נכונה (מבין העובדות הבודדות הנכונות) – אין בעובדה זו, שחתני משמש כר"מ בישיבת מרכז הרב, כדי להצביע על זיקה וקשר כל שהוא בין תוצאות דין תורה זה המתנהל כנגד עמותת "וזאת לראיה" לשכרו של חתני כר"מ בישיבה.

אודה ולא אבוש, שאף שקרבותי לרבנים יעקב ושמואל שפירא היא קרבה של 'שלישי בשני', שאינה פוסלת, הרבנים הנ"ל הם ידידי נפש מחוץ לקרבתנו המשפחתית. למדנו יחד באותה תקופה בישיבה, ואני שותף בכל שמחותיהם מעבר להשתתפות עם קרובים שבאותה דרגת קרבה, אך אף שאני אוהבם אין זה בגדר 'אוהב' הפסול לדין שהוא 'שושבינו' בשבעת ימי המשתה (סנהדרין כט, א).

לכן, כאמור, אף לו הייתה התביעה כנגד ישיבת מרכז הרב, לא הייתי צריך להסתלק מלדון מעיקר הדין. אכן לו היה ודאי שהייתי מסתלק מטעמו של הר"י מיגאש בתשובתו וכמו

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

שיבואר להלן. אך כאמור תביעה זו אינה כנגד ישיבת מרכז הרב וראשיה, ולישיבה לא ייגרם נזק או הפסד מתוצאות תביעה זו.

אוסף ואומר כי אם לנקוט את מידת הספקולציות שבה נוקט עו"ד שטוב שמא הייתה עמותת "וזאת לראיה" צריכה לבקש את פסילתי, שכן לא ייבצר שלכשיכשר דרא והקדשות הוועד הכללי יקיימו את ייעודם וימלאו את מטרות ההקדש שהראשונה בהן היא "החזקת רבנים ותמיכה בתלמידי חכמים ולומדי ישיבה" – ייהנו מכך גם רבנים מפירות גידוליה של מרכז הרב או תלמידים מתלמידיה. נמצא שבדרכו הספקולטיבית של עו"ד שטוב אפשר לשער שדווקא אם יזכה הוועד הכללי בתביעותיו ו"יתעשר" מהן אזי ייתכן שתצמח הנאה מכך לחתום מטה או לבניו, חתניו וכו'.

ולמעשה מטעם זה אפשר היה לבקש את פסילתו של כל דיין שכן אין כמעט דיין שאין לו בנים, חתנים, נכדים וכו' הלומדים בישיבות כלשהן וכולם עשויים עקרונית ליהנות בדרך כלשהי אי פעם מפירות ההקדש.

יד. הטענות המופרחות – מופרכות, התייחסות פרטנית

אחרי שסיפרתי באריכות את תולדותיי ותולדות משפחתי ואת קשריי עם קרובי ישיבת מרכז הרב, אתייחס עניינית ופרטנית לטענות ולפרטים בכתב הפלסטר המדבר על 'המזימה של הדיין שלמה שפירא ובני משפחתו לדאוג לאינטרסים המשפחתיים', כתב פלסטר היכול לעמוד בשורה אחת עם 'הפרוטוקולים של זקני ציון' המתארים את השתלטות היהודים על העולם.

אתייחס על הסדר לטענות בבקשה החוזרת לפסילה, מיום י"ט באייר תשע"ז (15.5.17). כפי שכתבתי לעיל, הדברים נכתבו לפני כשנה וחצי, באותה עת שהיתי בארה"ב לרגל שמחה משפחתית ולא הייתה לי גישה למחשב בית הדין (ובוודאי לא לתיקים הקודמים). לא אכתוב את הדברים מחדש אלא אעיר ואתקן במקום שחל שינוי כלשהו.

באשר לאמור בסעיף 1: "זו הפעם הראשונה בהיסטוריה השיפוטית" – מהיכן הנ"ל יודע שזו הפעם הראשונה? אבל לגופם של דברים כמתואר לעיל, הבקשה להמצאת ייפוי כוח חוזר הייתה בעקבות פנייה והודעה על משא ומתן שנערך בין מנהלי עמותת "וזאת לראיה" עם נאמן ההקדש.

החלטה זו ניתנה לראשונה על ידי דיין שאינו מחברי ההרכב העוסק עתה בתיק. החלטה זו ניתנה עוד לפני שהתמנה בית דין הגדול בהרכבו הנוכחי.

משהתקבלו תגובותיו והתחמקותיו של עו"ד שטוב ולאחר שמסר ייפוי כוח שאין לו תוקף, 'הוחזק כפרן' ואין אפשרות להאמין לדבריו, ועליו ועל שכמותו אמרו חז"ל (סנהדרין פט, ב): "כך עונשו של בדאי, שאפילו אמר אמת – אין שומעין לו".

לכן הוצרכנו לקבל אישור מרשם העמותות שיבהיר שהנ"ל אינו מרמה ומשקר. ולפיכך, ודאי שלא הייתה אפשרות לקבוע דיון כל עוד לא התברר שייפוי הכוח הנ"ל תקף ושיש לעו"ד שטוב מעמד בתיק.

האמור בסעיף 2: העיכוב נעשה בגין התנהגותו של עו"ד שטוב ולא בגין מעשה בית הדין.

האמור בסעיף 3: "אנשי מרכז הרב" אינם חייבים כלום לאיש בגין תביעה זו, ולא תועיל מצגת השווא ש"עו"ד שטוב מנסה להציג כאילו הם חייבים.

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

באשר לעמותת "וזאת לראיה", אינני יכול לדעת לעת עתה אם עמותה זו משלמת או שאינה משלמת, אם היא חייבת או אינם חייבת. ייתכן שאין הם משלמים משום שהם סוברים שפסק דינו של בית הדין הגדול מוטעה ואינו תקף. פסק דין זה – עוכב ביצועו, לא הוגש לאישור בית המשפט וודאי שלא קיבל אישור בבית המשפט. אם העמותה חייבת, יצטרך להיקבע מהו שיעור החיוב ותימצא הדרך לגביית התשלום. ואם אינה חייבת – מדוע תשלם? בין כך ובין כך, הרי גם לפי פסק דינו של בית הדין הגדול, שלטענת הוועד הכללי הוא פסק הדין התקף והמחייב, הרי בפסק דין זה נקבע, שלעמותת בית הרב זכות שימוש במבנה בכפוף לתשלום דמי שימוש ראויים. משכך דין זה דומה למה ששנינו (בבא בתרא כד, ב):

מתניתין: מרחיקין את האילן מן העיר עשרים וחמש אמה, ובחרוב ובשקמה – חמשים אמה. אבא שאול אומר: כל אילן סרק – חמשים אמה. ואם העיר קדמה – קוצץ ואינו נותן דמים, ואם אילן קדם – קוצץ ונותן דמים, ספק זה קדם וספק זה קדם - קוצץ ואינו נותן דמים [...]

גמרא: ספק זה קדם וספק זה קדם – קוצץ ואינו נותן דמים. מאי שנא מבור דאמרת: לא יקוץ? התם דודאי לאו למיקץ קאי – ספיקו נמי לא אמרינן ליה קוץ, הכא דודאי למיקץ קאי – ספיקו נמי אמרינן ליה קוץ, ואי משום דמי – אמרינן ליה: אייתי ראייה ושקול.

משמע ממשנה זו דהיכא שברור שהאילן אמור להיקצץ קוצצין אותו תחילה ואחר כך דנים לגבי התשלום. והוא הדין הכא מכיוון שזכות השימוש נתונה לעמותת וזאת לראיה לשתי הפסיקות, פסיקת בית הדין האזורי ופסיקת בית הדין הגדול, והמחלוקת בין שני פסקי הדין היא לגבי חובת התשלום, דבר זה ייפסק לכשייפסק. גם טענתו של עו"ד שטוב שפסק דין של בית הדין הגדול מחייב, אינה ברורה, שהרי דבר זה הוא הנידון בערעור זה.

בין כך ובין כך הרי הוגשו תביעות הדדיות לבית המשפט. תביעה אחת של עמותת "וזאת לראיה" לקיים את פסק הדין של בית הדין האזורי, ותביעה שנייה של הטוענים בשם הקדש הוועד הכללי שלא לאשר את פסק דינו של בית הדין האזורי. בפועל בית המשפט בפסק דינו מיום ב' באב תשע"ז (25.7.17) דחה את שתי התביעות: קבע שיש לדחות התביעה לאשר את פסק דינו של בית הדין האזורי, מכיוון שעל פסק דין זה הוגש ערעור, שעדיין לא נגמרו ההליכים בו, מאידך גיסא משעוכב ביצועו, גם פסק דינו של בית הדין הגדול אינו תקף כל עוד לא נגמרו ההליכים שלפנינו.

משכך, פסק הדין שניתן בבית הדין הגדול אינו תקף על פי חוק, וגם על פי דין תורה, מכיוון שהחתימה על שטר הבוררות הייתה אדעתא דהכי שיינתן פסק דין ותינתן אפשרות לערעור על פי התקנות (בהחלטה שניתן לגופו של תיק זה בסייעתא דשמיא נרחיב בזה). על כל פנים, לאחר שהתעורר ספק לגבי תוקפו של פסק הדין וניתן עיכוב ביצוע, לעת עתה אין פסק דין המחייב עמותה זו לשלם.

אשר לאמור בסעיף 4 "עמותת בית הרב היא זרוע של הישיבה, והוקמה על ידי אנשי מרכז הרב, כך ידוע לכל וכך הבהירו בבית הדין בפרוטוקול" – בפרוטוקול שעליו מדבר עו"ד שטוב נאמר: "הרב פריד: ביקשו להרוס את המקום לבית משרדים, והרב אברהם שפירא לפני עשרים ושמונה שנים הקים את עמותת בית הרב [...]."

בפרוטוקול לא נאמר ששיבת מרכז הרב היא שהקימה את העמותה, אלא שהרב אברהם שפירא הקימה. כידוע הרב שפירא היה ראש ישיבת מרכז הרב, דיין, רב ראשי, ומלבד זאת עשה עוד כמה דברים בימי חייו, האם בעובדה שבין שאר תארייו (אומנם התואר חשוב ביותר) היה היותו

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

ראש ישיבת מרכז הרב מורה שמעשה זה מתייחס בהכרח לישיבה? אך מלבד זה חובתנו לברר את העובדות תחילה. מכיוון שהדבר לא היה ידוע לי, הוצרכתי לפנות לרשם העמותות כדי לקבל את הפרטים על העמותות הנזכרות לעיל, וכדי שאוכל לברר הדברים. לאחר שהמסמכים הוצגו התברר שאף שאת עמותת בית הרב הקים דודי זקני ראש הישיבה, עמותה זו חדלה לתפקד בפועל, ואף שהרב יעקב שפירא הופיע בישיבה הראשונה וחתם על שטר בוררות, אך בפועל התביעה הוגשה כנגד הרב יוחנן פריד ועמותת "וזאת לראיה", הפועלת כיום בבית הרב, שאכן רוב חבריה הינם בוגרי ישיבת מרכז הרב, אך אין היא "זרוע של הישיבה", לישיבה אין טובת הנאה כל שהיא ממנה, ועמותה זו לא צוינה בדו"ח המשולש של רשם העמותות כעמותה שיש לה קשר לישיבה.

לגבי האמור בסעיף 5: א. כבר כתבנו לעיל: מניין לו לעו"ד שטוב ידיעה זו שלא חייבנו מעולם להציג ייפוי כוח עדכני? ב. בית הדין ודאי אינו מחייב דבר, כשלא נשמעות טענות כנגד מייצג מסוים, מה שאין כן בנידון דידן שנטענו טענות וחובה הייתה עלינו לברר הטענות. הדבר נצרך ביתר שאת לאור התנהלותו הקלוקלת של עו"ד שטוב. דרך המלך בנוגע לבקשה להמצאת ייפוי כוח תקף היא המצאתו מייד, וכפי שעשה עו"ד פרימר שעל פי בקשת בית הדין המציא מייד ייפוי כוח עדכני. לעומת זאת עו"ד שטוב ניסה להוליך שולל את בית הדין, הציג ייפוי כוח ישנים ולאחר מכן הציג ייפוי כוח של מי שאינו מוסמך – למרות שבאותה עת נפגש (באספת עמותת הוועד הכללי) עם מי שנתנו לו את ייפוי הכוח בסופו של דבר. לפיכך חובתנו להתנהל כפי שקבעו חז"ל (בסנהדרין לב, ב) לגבי דין מרומה וכדברי רש"י שם "מרומה – שבית דין מכירין בתובע זה שהוא רמאי, או מבינים טענת רמאי בדבריו". ומכיוון שעל בית הדין לבדוק אמיתת הדברים, הוכרחנו לפנות ולקבל דיווח מרשם העמותות. לאור האמור, אי אפשר לתת החלטה ואי אפשר לקבוע דבר, לפני שנקבע אם למגישי הבקשות לפסילה יש מעמד בתיק זה, רק אם נקבע שיש להם מעמד בתיק, חובתנו לברר אם יש סיבה לפסול.

הדברים נכונים גם בנוגע לאמור בסעיף 6. וכבר כתבנו בהחלטות קודמות שללא בדיקת הדברים לאשורם לא ניתן לתת החלטה, ולא נוכל לקבוע המשך טיפול בתיק עד מתן ההחלטות העקרוניות.

טו. 'מגמת הדיינים' – האמת והקונספירציות

באשר לאמור בסעיף 7 "מגמת הדיינים בהחלטותיהם" חובתנו להבהיר: בית הדין הוא הממונה על ההקדשות. הוא אחראי לבדוק שלא תהיה פגיעה ברכוש, בהכנסות או השתמשות בכספים שנצברו בהקדשות השונים. בית הדין הוא האחראי והוא ממנה נאמנים. בית הדין אינו כפוף לנאמנים או לבאי כוחם או למאן שהוא שיש חשש שהשתלט על ההקדש ונוהג בו כרצונו. הדבר נוגע לא רק להקדש הנידון בפנינו, אלא לגבי כל ההקדשות השייכים לוועד הכללי, שיש חשש שהשתלט עליהם מאן שהוא והוא נוהג בהם כאוות נפשו בין לטוב בין למוטב. לפיכך בית הדין אינו יכול להתעלם אם הממונים על ההקדש מנהלים אותו שלא כדין או שלא כהלכה, ומשכך החלטת בית הדין אינה נוגעת רק להקדש שבפנינו אלא לעשרות ואולי מאות הקדשות הנמצאים תחת השם הכולל הקדשות הוועד הכללי. ולפיכך, החלטתנו המורה למנות נאמנים נוספים הינה החלטה כללית, כדי שההקדש יפעל באופן שקובע דין התורה ובאופן שקובע החוק, ובאופן שהתנהלות ההקדש תהיה שקופה, ולבית הדין ידווח מי פועל, ומה פעל בכל הקדש והקדש. לפיכך, ניתנה החלטתנו המורה על מינוי נאמנים נוספים, כנצרך על פי דין, וכן ניתנה החלטה דומה בתיקים נוספים בהם אחד הצדדים היה הוועד הכללי, מפני שלבית הדין אסור להתעלם

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

ומשכך בית הדין לא יעצום עיניו מהתנהלות קלוקלת בדברים שהוא ממונה עליהם והנעשים שלא כהלכה.

האמור בסעיף 8, ומה שעו"ד שטוב טוען שגלוי לו, לא גלוי לנו. כידוע בית הדין יכול וחייב לתת הוראות להקדש. מצד שני בית הדין מנוע כיום מלדון בענייני ממונות כבורר אפילו אם שני הצדדים קבלו את סמכותו. (וכבר כתבתי בזה באריכות בתיק נתניה 93357/1 והוכחתי מש"ס ופוסקים שאסור כיום לדייני בתי הדין הרבניים לעסוק בבוררות) בעבר דן בית הדין דיני ממונות כבורר (ואנו מצפים שהסמכות לדון בעניינים אלו בדרך כלשהי ואפילו כבורר תושב לבתי הדין הרבניים, דבר שיעזור להציל עשוקים מיד עושקיהם), גם אחר מתן פסק דין סימה אמיר, המשיכו עדיין חלק מבתי הדין לדון בבוררות. ובמסגרת זו דן בית הדין האזורי בתביעת הוועד הכללי נגד בית הרב והרב יוחנן פריד, כידוע לפי סעיף 21 לחוק הבוררות "פסק בוררות מחייב את בעלי הדין וחליפיהם כמעשה בית דין". עם זאת סעיף 23(א) לחוק זה קובע: "בית המשפט רשאי, על פי בקשת בעל דין, לאשר פסק בוררות; אושר הפסק – דינו לכל דבר, פרט לערעור, כדין פסק דין של בית המשפט". לפיכך כדי לאכוף בפועל פסק דין של בורר נצרכת פנייה לאישור הבוררות בבית המשפט. גם אם הוועד הכללי ירצה לממש ולאכוף בפועל את פסק דינו של בית הדין הגדול, לכשתינתן אם תינתן החלטה שכזו, יצריך הדבר פנייה לבית המשפט.

מפסק הדין של בית המשפט שהתקבל לא מכבר מתברר ששני הצדדים פנו לבית המשפט לאישור פסק הדין של בית הדין או לאי-אישורו, אגודת "וזאת לראיה" פנתה לאישור פסק דינו של הבורר – בית הדין האזורי ירושלים, וכנגדם פנה עו"ד שטוב ל"ערכאות" בבקשה לבטל פסק דין זה. לא הוגשה פנייה לאישור פסק דינו של בית הדין הגדול, כנראה מפני שיש עיכוב ביצוע על פסק דין זה (עייני להלן מה שנעיר על העולה מפסק דין זה ועל התנהלות שני הצדדים). טענת עמותת "וזאת לראיה" הייתה שפסק הדין של בית הדין הגדול הוצא שלא כחוק ולכן תקף פסק דינו של בית הדין האזורי. טענת עו"ד שטוב הייתה שפסק בית הדין הגדול תקף. כאמור תביעות שני הצדדים התנהלו בבית המשפט, ותביעות שני הצדדים נדחו בבית המשפט, ולפיכך נדחתה תביעתו של בית הרב למתן אישור לפסק דינו של בית הדין האזורי על פי חוק הבוררות.

אך באשר לדבריו על הליכה לערכאות דבר זה אין לו שחר, מפני שסמכות בית הדין לדון בבוררות היא מכוח חוק הבוררות, ומשכך גם סמכותו של בית הדין לערעורים לדון בערעור היא על פי חוק זה. על פי חוק הבוררות כדי לאכוף ולתת תוקף משפטי לפסק דינו של בית הדין צריך אישור בית המשפט, ולפיכך, כל מי שבא לדון בבית דין בבוררות קיבל עליו שפסק דינו יובא בבוא העת גם לאישור בית המשפט, והווי לעניין זה כדין 'קיבלו עליהו קרוב או פסול' או את הדין שלא על פי דין. וברור שאין איסור בדבר, יהיה הטעם אשר יהיה, שהרי בית המשפט אינו בודק את עצם פסק הדין ונימוקיו אלא אם ההליכים הפרוצדורליים נעשו באופן תקין. לכן אין מקום לקבוע שעצם הפנייה לאישור פסק דין של בוררות או פסילתו, היא הליך פסול ואסור, שכן עניינה של פנייה זו – וכמותה גם של ההליך שלפנינו במקרה זה – אינו על ההלכה אלא רק על הפרוצדורה.

נוסיף ונאמר, אם טענתו של עו"ד שטוב היא על פי דין השולחן ערוך ועל פי ההלכה ללא חוק הבוררות (וברור שאין מקום לקבוע שחוק הבוררות ותנאיו סותרים דין תורה), הלוא על פי דין תורה אין מקום לערעור כלל, משכך על פי דין השולחן ערוך לכאורה אין מקום שבית הדין הגדול יוכל לסתור את פסק דינו של בית הדין האזורי, ועל כורחך כל יכולת הערעור לבית הדין הגדול הוא משום דאדעתא דהכי קיבלו את סמכות בית הדין האזורי. ולפיכך מדין 'קיבלו עליהו' כמו שקיבלו סמכות בית הדין הגדול הוא הדין שקיבלו לדון על פי חוק הבוררות. משכך לכאורה אין

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

מקום לקבוע שנקטו בהליך אסור. והלוא על דבר זה היינו אמורים לדון בתביעה זו, אך כאמור אין שחר לדברים אלו כמו לשאר דבריו של עו"ד שטוב וכפי שיתבאר להלן.

אשר לאמור בסעיף 9 "הנאבקים כנגד המבקשת הם אנשי מרכז הרב, לדיין שלמה שפירא ולחנתיו אינטרס בדבר, אינטרס שהדיין שלמה שפירא מסתיר": כבר התייחסתי לדברים לעיל, חזרתו של עו"ד שטוב על הדברים פעם אחר פעם בבקשתו אינה הופכת אותם לאמת, וכאמור גם הגשת בקשה זו פעמים מספר לא מעלה ולא מורדת.

כאמור הצד השני במשפט זה הוא העמותה למען בית הרב (שלעניות דעתי הפסיקה לפעול) ועמותת "וזאת לראיה" באמצעות הרב יוחנן פריד, העוסקת בהנצחת מורשתו של מרן הראי"ה קוק, אך אין לה קשר מהותי לישיבת מרכז הרב. אין לישיבת מרכז הרב טובת הנאה כל שהיא בתביעה זו.

ואף אם נאמר שלישיבה יש הנאה, "לדיין שלמה שפירא" אין אינטרס כלשהו כמו שהארכתי לעיל ואין הוא מסתיר מאומה. מעולם לא הסתרתי את קשרי עם ישיבת מרכז הרב, ואם היה מתקיים דיון הייתי מבהיר הדברים כפי שהובהרו לעיל, אך כאמור אין אני ומי מבני משפחתי נהנים מישיבת מרכז הרב באופן שתהיה לזכיייה בתביעה זו השלכה כלשהי עליו. התביעה אינה נוגעת לישיבה כלל, התביעה היא כנגד העמותה שאינה שייכת לישיבה, עמותה שמשתמשת ונהנית מהשימוש ושאישי בה אינו מקרובי משפחתי, אף לא קרוב שאיני פסול לדון בעניינו.

האמור בסעיף 10, שעו"ד שטוב מייצג את הוועד הכללי כעשרים שנה, הוא נתון נכון עובדתית, וכעולה מפרוטוקול האספה בשנת תשנ"ח. אך כאמור בנסיבות העניין נוצר ספק ונטענה טענה שמא נאמן ההקדש מנהל משאזמתן מבלי לידע את בא כוח העמותה, האמור לייצגו, ולפיכך בבקשתו לקביעת מועד לדיון, אין הוא מייצג את משלחו נאמן הקדש הוועד הכללי, (כידוע המייצג הוא שליח של הנאמן, ולא הנאמן שליח של המייצג, אף שיכול להיות שבמקרה שלפנינו התהפכו היוצרות, וכפי שעולה מהגשת התביעה נגד בית דיננו ששני "תובעים" מכחישים את התביעה שהוגשה בשמם וטוענים שלא תבעו).

"מרכז הרב" לא החליטו דבר כמובן גם בהקשר זה, וכאמור "מרכז הרב" אינה צד בהליך כלל. בנוסף לכך וכנ"ל, החתום מטה אינו "מרכז הרב" ומן הדין אף לו הייתה זו צד בהליך לא היה פסול לדון בו. ולעניינה של הטענה שבסעיף זה נוסף גם כי זו מופרכת מעיקרה אף 'לשיטתו' של עו"ד שטוב שכן כפי שביארנו לעיל ההחלטה הדורשת את הצגת יפוי הכוח ניתנה עוד לפני שהרכב בית דיננו החל הטיפול בתיק.

לגופה של טענה: יפוי הכוח נצרך בעקבות טענת הצד השני, והתנהלות עו"ד שטוב הוכיחה שיש יותר מרגליים לדבר שיש מחלוקת בין נאמן ההקדש לעו"ד שטוב. העובדה שלא הוצג יפוי כוח מיידי עם דרישת הרב נהרי מוכיחה שאכן יש דברים בגו ויש בה חיזוק לטענת הצד השני. דבר זה אינו "שימוש בלתי חוקי בכוח המשרה", ואדרבה זהו השימוש החוקי וזוהי חובתו של כל דיין.

האמור בסעיף 11. עו"ד שטוב, 'כדרכו בקודש', למצער אינו מדייק, אכן לאחר שהוצג יפוי כוח לא ערכני נדרשה הצגת יפוי כוח מעודכן. הדיין שביקש את היפוי כוח המעודכן היה כאמור הרב מימון נהרי שלכל הדעות ודאי שאין לו קשר, שיח ושיג, לא עם מרכז הרב ולא עם עמותת "וזאת לראיה".

גם האמור בסעיף 12 אין לו שחר כפי שביארנו לעיל.

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

אשר לאמור בסעיף 13: כבר כתבנו בנושא זה בהחלטתנו מיום א' באייר תשע"ז (27.4.17) שהובאה לעיל, שאכן נפלה טעות סופר בהחלטה – הצו שהוצא על ידינו, ולכן תיקן בית הדין את הצו, ועייין מה שכתבנו בהחלטה זו. ועל כל פנים חובת בית הדין לברר העובדות לאשורם, ובית הדין פעל כנצרך וכנדרש, שכך חייבים לפעול עם הרמאים וכמו שכתבנו לעיל.

הדברים אמורים גם לעניין מה שנכתב בסעיפים 14–20. אין אנו יודעים מי הם חברי עמותת הוועד הכללי, אם יש כלל חברים בעמותה זו, אם יש שבעה חברים, שבעים או שבע מאות, או שחברי העמותה הם חברי הוועד בלבד. הטעות נפלה מכיוון שהחתום מטה לא עסק מעולם בענייני עמותות, ולכן טעה וכתב חברי העמותה ולא ועד העמותה. כשנודעה הטעות בית הדין הוציא את הצו המתוקן כדי לבדוק מה מנסה עו"ד שטוב להעלים, ובית הדין אינו יודע מדוע.

האמור בסעיף 21: החלטת בית הדין מיום א' באייר תשע"ז (27.4.17) אינה "גזרה" ואינה "מוזרה", היא נצרכת בנסיבות מקרה דידן שבו עו"ד שטוב 'הוחזק כפרן' – הציג ייפוי כוח על ידי מי שאינו מוסמך, ולכן נצרך להציג ייפוי כוח על ידי מי שמוסמכים לתת ייפוי כוח בשם העמותה. עו"ד שטוב חוזר על דבריו בסעיפים 22 ו-23 שהם גם חזרה על הנזכר לעיל. כאמור, אנשי מרכז הרב אינם צד בתיק. פסק הדין והבקשה לאישורו היו מונחים בפני בית המשפט, ופעולת בית הדין לברר אם מגיש הבקשות מטעם הוועד הכללי מוסמך להגישם – הכרחית.

גם האמור בסעיף 23 אינו ברור. תיק אינו יכול "להיחטף" על ידי דיין. קביעת ההרכב נעשתה על ידי המזכירות ללא התערבות איש מחברי ההרכב, ועל פי הנהלים הקבועים, וכבר ביארנו לעיל שתיק זה נקבע לדיון בפני הרכב ה' של בית הדין הגדול, עוד בתקופה שבה היו מינויים זמניים ולכן נשאר בטיפולו של הרכב זה גם אחרי המינויים הקבועים (אולי למגינת ליבו של עו"ד שטוב). בין כך ובין כך אין בלבנו ספק שכל הרכב שבפניו היו מתנהלים העניינים היה פועל באופן דומה, ונזכיר שכאמור לעיל הדרישה הראשונית להמצאת ייפוי כוח תקף והעמידה על דרישה זו, הייתה של הרב מימון נהרי שוודאי אין לו קשר לחוגי מרכז הרב.

לעניין האמור בסעיף 24: החלטת בית הדין הייתה נצרכת בעקבות התנהלותו של עו"ד שטוב, והדיינים קיבלו את מה שדרשו מפני שזאת הייתה חובתם, ומפני שעו"ד שטוב ידע שאם לא ימסור את שמות חברי הוועד, בית הדין יקבל את שמות חברי הוועד באמצעות רשם העמותות. עקב חוסר אמינותו של עו"ד שטוב במסירת פרטים, בית הדין היה צריך לבדוק האם בדבר זה הוא אומר דברי אמת.

האמור בסעיף 25 גם הוא הבל ורעות רוח, הדיינים לא המתינו מלהוציא את פסק דינם. כאמור לעיל, שני הצדדים הגישו בקשות לבית המשפט: זה לאישור פסק דין של בית הדין האזורי שניתן בבוררות, וזה שלא לאשר פסק דין זה, כל צד מעוניין באישור פסק דין שקיבל עמדתו, והחלטת בית הדין לבטל את פסק דינו של בית הדין הגדול או לקבוע שהוא תקף לא תעלה ולא תוריד ולא תשנה דבר, שהרי משחתמו הצדדים על הסכם הבוררות אישור בית המשפט לפסק הדין הוא חלק מהסכמתם של הצדדים.

טז. סתירת הטיעונים הכוזבים הנצרכת הן לגופן של בקשות הפסלות והן בשל ניסיונו למנוע באמצעותם את הפיקוח המחויב על נכסי ההקדש בכלל

בסעיף 26 שב עו"ד שטוב על הדברים שכתב לעיל, שכאמור לעיל גם הם חזרה על הדברים, וכאמור חזרה פעם אחרי פעם אינה ראייה על נכונותם של הדברים, שהרי הנייר סובל הכול.

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

בסעיף זה נוהג הלה כאומר 'ראו טהור אני' (עיין ילקוט שמעוני תולדות רמז קיב ותהילים רמז תתל ורש"י בראשית כו, לד).

מצד האמת, לא היה מקום לחזור ולענות על כל שורה ושורה כפי שנכתוב, אך כמאמר הכתוב "היד ה' תקצר" (ופירש רש"י: "...") אי אפשר לעמוד על התפל: מאחר שאינן מבקשים אלא עלילה לא תספיק להם, סופן לדון אחריו, אם אתה נותן להם בשר בהמה גסה, יאמרו 'דקה בקשנו' [...] אמר לו: אם כן יאמרו שקצרה ידי [...]) הכי נמי הכא: אי התייחסות פרטנית לשקריו ולניסיונו של עו"ד שטוב ליצור מצג שווא ומראית עין של חשד כביכול עלול להביא למאן דהו למחשבה כי קצרה ידינו מלענות לו. הניסיון להתעטף באצטלה של דאגה כביכול לכבוד התורה – תוך הטלת שיקוצים בדיינים ובציבור שדרכם דרך התורה על פי הדרכת רבותיהם – הוא דרכו של עו"ד שטוב, וכבר קדמו עשיו בשאלותיו "כיצד מעשרים את המלח?" (עיין רש"י בראשית כה, כז).

על כן וכדי שעו"ד שטוב לא ייראה חכם בעיניו אפילו לרגע כמימריה – וכאמירת משה לפרעה "כחצות הלילה" ולא "בחצי הלילה" (ברכות ד, א ועיין ברש"י שם, ומדוקדק שאף שלאחר זמן תיודע האמת לא רצה להניחם בטעותם אפילו לזמן קט) – **רואים אנו לענות על כל פרט ופרט מכתב הפלסתר המונח לפנינו, כתב פלסתר המבקש לפסול את הרכב בית הדין. אך בזכו זמנו השיפוטי של בית הדין יצריך אותנו לחייב בהוצאות אישיות לדוגמה כפי שנכתוב בסיומה של החלטה זו.**

ועל כל פנים לגופם של דברים, חזרה על הביטוי "אנשי מרכז הרב" לא עושה את הדבר לאמת. לא "אנשי מרכז הרב" אלא "אנשי עמותת וזאת לראיה". הנ"ל הלכו לערכאות כדי לאשר את פסק בית הדין האזורי, כמו שעו"ד שטוב הלך לערכאות כדי לבטל את פסק הדין האזורי. כאמור לעיל, אישור ההסכם בבית המשפט הוא חלק מהליך הבוררות, ולכאורה אם לדעת צד כלשהו נפל פגם בפסק הדין אף של בית הדין הגדול, זכותו להגיש תעצומותיו במקום שנקבע לדבר זה מלכתחילה. שהרי אדעתא דהכי פנו שני הצדדים לבוררות.

"הדיין שפירא" וחבריו עושים את שדין תורה מחייב ולא את שרצונם של עו"ד שטוב וחבריו שיעשו. "הדיין שפירא" פועל כפי שמצופה ממנו כדיין, "הדיין שפירא" מעולם לא נרתע ולא יירתע מבריונות מילולית ומגסות רוח. הרכב בית הדין ככלל, ו"הדיין שפירא" בפרט עשו את שעשו קודמיהם, ביקשו יפוי כוח חוקי כדי לברר אם לעו"ד שטוב יש זכות עמידה כלל בתיק זה. מכיוון שהלה הוחזק כפרן בית הדין עשו ויעשו כל שביכולתם כדי לברר את האמת. עו"ד שטוב וחבריו לא מייצגים את דרך התורה, המייצג אותה הוא בית הדין, ואין לשרבוט דברי ר' אלחנן וסרמן ולא כלום עם כתב הפלסתר והמצג שעו"ד שטוב מנסה להציג. חזרה על המילים "מגוחך" ו"מוזר" לא תעלה ולא תוריד, ובית הדין ככלל ו"הדיין שפירא" בפרט דרשו לקבל מרשם העמותות את כל המסמכים שיסייעו לבית הדין לברר ולדחות את עלילת השווא של עו"ד שטוב כנגד בית הדין, ולפיכך הוצאנו החלטתנו לקבלת המסמכים כדי שנוכל לדעת ולברר לגבי השיקוצים שהושלכו בנו, על דברים שלא ידענו עליהם כלל, כפי שבואר וכפי שיבואר.

נוסיף ונאמר: בית הדין הגדול הבהיר בהחלטותיו שאין אפשרות שנאמן אחד יפעל בהקדש הוועד הכללי, ועל פניו כל עוד לא יושלם הליך מינוי הנאמנים אין אפשרות לנהל פעולה כלשהי בהקדש הוועד הכללי. משכך, השתהות או זירווי במתן החלטה בטענות שהעלה עו"ד שטוב לא תעלה ולא תוריד וכפי שיתבאר.

נבהיר כי בית דינו כלל לא היה מודע לשלב שאליו הגיעו ההליכים בבית המשפט (באותה עת). אך בין כך ובין כך ברור שהוצאת צו או אי-הוצאת צו על ידינו לא תמנע ההליכים בבית המשפט, הליכים שנפתחו על ידי שני הצדדים, וכמתואר לעיל בפרוטרוט. הדבר אינו נוגע לא לי, לא למשפחתי ואף לא לשיבת מרכז הרב.

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

לא ברורה האמירה "הרב שפירא מנסה לאפשר לאנשי מרכז הרב לכבוש את הוועד הכללי". אף לו הייתי רוצה בדבר זה, אין דבר זה בסמכותי. את נאמני הוועד הכללי יקבע בית הדין האזורי על פי שיקול דעתו. לשיבת מרכז הרב כשיבה אין אפשרות להתמנות כנאמנת.

עם זאת אכן, מטרתו של בית הדין היא – בין השאר, וללא קשר דווקא לסכסוך הספציפי בין הוועד הכללי לעמותת וזאת לראיה – להחזיר את הניהול התקין על פי דין תורה להקדשות הוועד הכללי, ולא כפי שהוועד מתקיים היום, שיש בו "נאמן" אחד – שאיננו יודעים עד כמה הוא "נאמן" כשהוא פועל באופן זה, ולא דורש שיתמנו לפחות עוד שני נאמנים שישאו עימו בעול וישגיתו על כספים וזכויותיהם של כל הזכאים ליהנות מהפירות של כספים שנתרמו על ידי מאות ואולי אלפי אנשים שחשבו שניהול הקרן יהיה על פי דין תורה ואת הפירות יקבלו מי שזכאים לפירות אלו. הנאמן שנשאר יחידי מתוך השלושה שמונו (וכאמור איננו יודעים מדוע האחרים אינם מסכימים להיות נאמנים על מה שמונו), אין אנו יודעים אם הוא מקיים הוראות בית הדין, באשר אין הוא מדרווח לבית הדין בהתאם למצופה.

מכל מקום לעו"ד שטוב אין מעמד כלשהו בניהול הקדש הוועד הכללי. וגם לעמותה שהוא מייצג אין יד ורגל בנכסי הקדש הוועד הכללי. אם לעמותה זו יש נכסים שאינם נכסי הקדש הוועד הכללי (אם כי לכאורה אין כאלה), ינהלם עו"ד שטוב כאוות נפשו על פי הוראות הוועד של העמותה או על פי רצונו, כשהפיקוח על ניהול נכסים אלו יהיה על ידי רשם העמותות שהרי אין זה מסמכותנו. אך בית הדין אינו יכול להתחמק מחובתו ואחריותו לתת הוראות איך לנהוג בנכסי הקדש הוועד הכללי, ולבדוק ולבחון שלא יעשו עוולה, ולא ישתמשו בנכסי הקדש זה כאוות נפשם וללא פיקוח.

כאמור סמכותנו לפקח על נכסי ההקדש מחייבת אותנו לתת הוראות לנאמני ההקדש האמורים להיות ידו הארוכה של בית הדין ומחייבת אותנו לדאוג שההקדש יתנהל על פי דין תורה. נכסי ההקדש מנוהלים באופן לא תקין זה שנים רבות, כמו שהארכנו. לפיכך, לא ננוח לא נשקוט עד שתושב הגזלה לבעליה, ונכסי הקדש הוועד הכללי ינוהלו לפחות על ידי שלושה נאמנים. נאמנים שאכן יהיו נאמנים כשם וימסרו דיווח מלא לבית הדין הממונה על ההקדשות.

יז. ניהול התיק – כמקובל בכל תיק ואף בזהירות יתרה

האמור בסעיף 27, שדיין שיש לו קשר או עניין אפילו באופן עקיף עובר על דין תורה ועל החוק, הוא אמת. אך כאמור, אין לי או למשפחתי עניין כלשהו ישיר או עקיף בנוגע לסכסוך בין עמותת "וזאת לראיה" לבין הטוענים שהם מייצגים את הקדש הוועד הכללי בנוגע למשפט המתנהל בפנינו. גם באשר לאמור בסעיפים 28–33, כבר התייחסתי לטענות אלו לעיל באריכות.

לא ברור המבוקש בסעיף 34. בית הדין לא היה אמור לבקש יפוי כוח עדכני מעמותת "וזאת לראיה" מפני שלא נטען שבאי כוחם אינם מייצגים, עם זאת הרב מימון נהרי ביקש גם מעו"ד פרימר יפוי כוח מעודכן והלה הגיש יפוי כוח כזה מיידית (כשגם על יפוי כוח זה העלה עו"ד שטוב טענות שלא ממין העניין). בית הדין לא ביקש יפוי כוח משיבת מרכז הרב מפני ששיבת מרכז הרב אינם צד בתיק זה (ולא כפי שמנסה עו"ד שטוב להציג, בבקשותיו לפסילת ההרכב). כאמור לעיל הסיבה שנאלצנו לפנות לרשם העמותות כדי לקבל מסמכים על העמותה הייתה התנהלותו של עו"ד שטוב שסוכב אותנו בכחש, הוחזק כפרן ולא יכולנו לסמוך על דבריו, דבר שלא ניתן להיאמר על עו"ד פרימר שמסר יפוי כוח תקף ועדכני מייד כשהתבקש. עם זאת, נוכח הטענה כי "לדין הרב שפירא קשר עם חברי העמותה" אכן הוצאתי צו לרשם העמותות כדי לקבל מסמכי עמותות בית הרב ו"וזאת לראיה", וזאת כדי לברר מי הם חברי העמותה ומי הם חברי הוועד

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

וכדי לדעת אם יש לי קשר עם אנשים עלומים אלו, שבאותה עת לא ידעתי מי הם. כל עוד אין בידינו מסמכים מי הם חברי עמותת "וזאת לראיה" שכנגדם מנוהל המשפט, איננו יכולים לקבוע או להכחיש על נגיעה או אינגיעה של מי שאינם ידועים לי. אינני מבקש דבר "למראית עין" כי אין כאן מראית עין, וכל האמירה על מראית עין נוצרה (או נכון יותר: יוצרה) במוחו של עו"ד שטוב המנהל כנראה בפועל את ענייני הקדש הוועד הכללי ואת עמותת הוועד הכללי זה כעשרים שנה, כאשר גילה שיש מי שמנסה לעמוד על המשמר, ומנסה לברר מה קרה בהקדש חשוב זה שהקימו גדולי ישראל, בהקדש שיש לו רכוש בהיקף של מאות מיליוני שקלים, ומתנהל שנים רבות ללא פיקוח ודיווח של ממש.

באשר לאמור בסעיף 35, אכן רוב ההחלטות בתיק זה נכתבו על ידי, אך בהתייעצות ובהסכמת שאר חברי ההרכב כמקובל בכל תיק שמתנהל בפנינו, שאחד מחברי ההרכב מטפל בכתיבת ההחלטות בבקשות הביניים השוטפות והחוזרות ומתמשכות בתיק, כשלפעמים הוא חותם כדיין יחיד, ולפעמים כל חברי ההרכב. כל החלטה, אפילו החלטה שיכולה לצאת כדיין יחיד, ואפילו החלטות שחתם דיין יחיד נכתבו אחרי התייעצות לפני כתיבתם ובדיקתם אחרי כתיבתם על ידי כל חברי ההרכב. השתדלנו לנקוט בדרך זו הזהירה למעלה מהמקובל גם בשל התנהלותו חסרת תום-הלב של עו"ד שטוב בתיק.

יח. העדר הזיקה בין ישיבת 'מרכז הרב' לצדדים בתיק, סיכום הפרכת הטענות בעניין קשר כזה או קשר שיש בו כדי לפסול דיין בין הדיין לישיבה – אף לו הייתה זו קשורה לתיק ובעניין ניהול התיק

כנראה כדי להאריך את כתב הפלסטר ממשיך עו"ד שטוב לכתוב דברים שאין להם שחר. עמותת בית הרב אינה "זרוע של ישיבת מרכז הרב", וברור שיש ישיבת מרכז הרב לא שייכת לעמותה זו, (וכפי העולה גם מהדוחות המילוליים שצירף עו"ד פרימר בתגובתו). כאמור לעיל, העמותה שהחלה לפעול לפני שנים רבות והחליפה אגודה עותומנית קודמת, ומטרותיה היו שיפוץ בית הרב והנחלת מורשתו. אך כפי שכתבנו עמותה זו אינה פועלת ומתפקדת מזה כעשרים שנה, כימי ייצוגו של עו"ד שטוב את הוועד הכללי. לא ידוע לי אם הרב יעקב שפירא השתתף בדיונים, או לא השתתף. לא ברור אם השתתף וטען טענות שיש לישיבה זכויות בנכס של בית הרב. אומנם צורף פרוטוקול שבו מוזכר שהרב יעקב שפירא חתם על שטר בוררות מטעם עמותת בית הרב אך לא בשם הישיבה. לא ברור אם השתתף בישיבה נוספת, אך ברור שאם היה לעו"ד שטוב פרוטוקול המתאר השתתפות שכזו היה מצרפו לבית הדין. לבית הדין לא הוגש אלא העמוד הראשון מהפרוטוקול הראשון (ולא המשך פרוטוקול זה, ולא ברור מדוע) אך כאמור אין אני יודע אם לישיבה יש עניין בנכס ואם כן מהו העניין (וודאי לא כנכס גדל"ני), ואינני יכול להתייחס למה שאיני יודע. (דברים אלה נכתבו על ידי בהיותי בארה"ב לפני כשנה וחצי ועיין עוד להלן).

באשר לאמור בסעיף 35.4 על מעשיהם של "תלמידים מישיבת מרכז הרב" שפרצו ושברו. דברים אלה הם האשמה כוללנית לא ברורה, וכמובן גם לא רלוונטית, אין אני יודע אם פורעים כלשהם עשו מעשה לא חוקי כלשהוא, ודאי שלדברים אלו אין קשר אליי. עם זאת מכיר אני היטב את תלמידי ישיבת מרכז הרב ורובם ככולם צדיקים, תמימים ויראי שמים באופן מצוין והיוצא מן הכלל, והם מן המצוינים בתורה וביראת שמים בעולם הישיבות, שכל רואיהם יאמרו עליהם אשרי מי שלמד תורתם, וכן ראוי לבני תורה להיות, ועליהם ועל שכמותם אמרו חז"ל (יומא פו, א) :

ואהבת את ה' א-להיך – שיהא שם שמים מתאהב על ידך, שיהא קורא ושונה ומשמש תלמידי חכמים, ויהא משאו ומתנו בנחת עם הבריות, מה

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

הבריות אומרות עליו – אשרי אביו שלמדו תורה, אשרי רבו שלמדו תורה. אוי להם לבריות שלא למדו תורה, פלוני שלמדו תורה – ראו כמה נאים דרכיו, כמה מתוקנים מעשיו, עליו הכתוב אומר ויאמר לי עבדי אתה ישראל אשר בכך אתפאר.

השלכת שיקוצים כללית בבני הישיבה הקדושה היא רשעות ורעות רוח.

כבר התייחסתי לעיל באריכות לטענה כי ישיבת מרכז הרב שייכת ומנוהלת על ידי משפחתי ויש לי טובת הנאה עקב כך. כאמור פרנסתי אינה מכספי הישיבה כאמור לעיל, ואין לי זכות כספית כלשהי בה, אין מקום לחזור על הדברים החוזרים ומועלים בסעיפים 35.5 ו-35.7.

באשר לאמור בסעיף 35.6: אכן אני מוזמן לאירועים רשמיים הנערכים בישיבה. אך אני מגיע אליהם מכוח היותי ר"מ בישיבה לשעבר, דיין וחבר בית הדין הגדול כיום, כמו שהבוגרים האחרים של הישיבה מוזמנים לאירועים אלו, וכמו כן גם שאר חברי בית הדין הגדול – אף אלו שלא למדו בישיבתנו הקדושה – מוזמנים גם הם. הישיבה אכן מעוניינת בהופעתו באירועים רשמיים, אך אין אני שונה מרבנים ודיינים אחרים המוזמנים, בוגרי הישיבה ושאינם בוגריה, בין כך ובין כך כאמור המשפט אינו בין מרכז הרב למרשיו של עו"ד שטוב, אלא בין עמותת "וזאת לראיה" למרשיו של עו"ד שטוב.

גם הדברים האמורים בסעיף 35.8 שלפיו "נטלנו את התיק" לטיפולנו, הם דברים שאין להם שחר כמו שביארנו לעיל. גם האמור בסעיפים 35.9, 35.10, 35.11 אין לו שחר, והתייחסנו לדברים לעיל ונתייחס להלן.

באשר לאמור בסעיף 35.12: אינני יודע מה קרבתו של הגר"א שרמן למרן הרב זצ"ל, והאם קרבה זו פוסלת או לא פוסלת אותו מלדון. לא תהיה תועלת כספית לראייה קוק זצ"ל מפסיקה זו. וגם הסברה הכתובה בתשובת הרי"ף שנהנה מהמרחץ ולכן לא ידיננו לא שייכת אלא לגבי מי שנהנה, ולא לגבי מי שקרוב למי שנהנה.

אומנם יכול להיות שהטעם שרצה לפסול את עצמו מפני שלכאורה פסיקה כנגד עמותת "וזאת לראיה" תהיה פגיעה בכבודו של הרב זצ"ל, אך כאמור לעיל קדוש ישראל זה, שהיה גם נשיא הוועד הכללי, ברור לנו שלא היה מוכן שיזכו בממון שלא כדין. ומטעם זה אין שום מניעה הגיונית מלפסול מי שהוא אולי קרוב, מלדון, שהרי זה היה רצונו שהכול יתנהל על פי דין תורה.

מהתנהלות זו של הרב שרמן, רוצה עו"ד שטוב ללמוד לנידון דידן. אך כבר כתבתי לעיל שאין לי שום נגיעה ושום עניין בדין זה. אינני יודע מה הייתה עמדתו ואמירתי אילו הצדדים היו ניצבים בפועל בפנינו. אך בנסיבות העניין שעו"ד שטוב רוצה לפוסלני בטענות שקר ובהוצאת לשון הרע בדברים שאין בהם שחר, אין סיבה ואסור לו לדיין להסתלק מלדון. שהרי חובתנו לפעול שההקדשות שהקדישו אנשים רבים ישמשו לצרכים אותם הועידו המקדישים, ואין לאפשר לעו"ד שטוב השולט בפועל בנכסי הוועד הכללי לעשות בהם כאוות נפשו וכראות עיניו שלא כדין, כאשר לא ברור למה הם משמשים, וללא דיווח לבית הדין להקדשות הממונה על ההקדשות.

באשר לאמור בסעיף 35.13 לכתב הפלסתר המכונה "בקשה לפסילת דיינים", ולפיה "הדיין שפירא יודע שבית הדין פסק שעל מרכז הרב לשלם לוועד הכללי דמי שכירות". אודה ולא אבוש, ידעתי שבית הדין הגדול פסק כנגד עמותת "וזאת לראיה", אך תוכן פסק הדין לא ידוע לי. מסתבר שפסק דין זה אינו כנגד הישיבה, שאם אכן פסק הדין היה כנגד הישיבה אז סביר שתוכנו היה ידוע לי, שהרי ראשי הישיבה הם קרובי משפחתי, חבריי וידידי...

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

אף שידעתי באופן כללי שיצא פסק דין, לא היה ידוע לי (עד טיפולי בתיק) שהוגשו לבית המשפט בקשות לאישור פסק דין על ידי עמותת "זואת לראיה" ועל ידי עמותת הוועד הכללי לביטולו, כל אחד לפי השקפתו. כאמור כל עוד פסק הדין לא אושר בבית המשפט ספק אם יש לו תוקף חוקי. ולמה שכתבתי לעיל מסתבר שעל פי ההלכה הצרופה אין תוקף לפסק דינו של בית הדין הגדול, וכל תוקפו הוא מדין 'קיבלו עליהו', שכך קיבלו עליהו, ומשכך קיבלו עליהו את כל הדברים שקיבלו עליהו ובכפוף לתקנות.

מכיוון שהדבר לא ידוע לי, ומכיוון שפסק הדין לא היה כנגד מרכז הרב, ומכיוון שאיני חלק מ"המשפחה השולטת ומנהלת" את ישיבת מרכז הרב, ומכיוון שקיום פסק דין זה או ביטולו לא יעניק אפילו פרוטה שחוקה לא לי ולא למשפחתי, וכפי שהבהרנו לעיל, דברי עו"ד שטוב הם דברי שקר והבל. לפיכך ברור שאיני נאבק עבור עצמי ואיני נשאר בתיק זה מסיבה זו.

לשונו המשתלחת של עו"ד שטוב מתיישבת עם התנהגותו הלוקה בחוסר תום לב. אגב טיפולנו בתיק זה, נודע לנו על התנהלות הוועד הכללי ועמותת הוועד הכללי במשך שנים, וכנראה שהלה חושש לעצמו, לכשיחקרו מעשיו.

לסיכום ההתייחסות לטענות עו"ד שטוב החוזרות ונשנות ומשתלשות ומתרבעות בבקשה זו שבה הארכנו לעיל נחזור ונבהיר את הדברים:

(א) המזכירות קבעה את ההרכב שיטפל בתיק ולא אני.

(ב) החלטת בית הדין שלא לפסול עצמו ניתנת אחרי שכל הנתונים מונחים בפניו.

(ג) אינני מקפיא את התיק. החלטה זו צריכה להיכתב באריכות, כדי להביא לידי הסדרת הקדש הוועד הכללי, ולהצילו מיד מי שהשתלטו עליו. ולכן כתיבה זו הינה בהתאם ללוח הזמנים ולאילווציו של הרכב בית הדין.

(ד) בית הדין לא אפשר לא למרכז הרב ולא לאחרים לפנות לבית המשפט. כל אחד מהצדדים לתיק זה (שמרכז הרב אינה אחד מהם) פנה לבית המשפט כדי שיאשר או לא יאשר את שנוח לו.

(ה) מי שמגיש ייפוי כוח לא תקף ולא חוקי והטוען ומתנהל בכחש – אל יצפה שבית הדין יתעלם משקריו ומתנהלותו.

(ו) בית הדין טעה טעות טכנית כשהורה להגיש את רשימת 'חברי העמותה' לתיק וכפי שהבהרתי, ותיקן וביקש את רשימת 'חברי הוועד'. ראינו לדרוש את רשימת חברי הוועד, מפני שעל פי חוק רק ייפוי של חברי הוועד יהיה תקף ויאפשר לו לייצגם.

(ז) בית הדין יחייב להגיש ייפוי כוח את מי שייטען עליו שיש חשש שאינו מייצג, ולא את מי שלא נטענה לגביו טענה שכזו.

(ח) לא ברור מה עניין הנאמנים של ישיבת מרכז הרב לתיק זה. ישיבת מרכז הרב אינה הקדש ואינה בפיקוח בית הדין. עמותת מרכז הרב היא עמותה חוקית, והנהלתה – יש להניח – מתנהלת לפי חוק. מכל מקום כאמור אינני חלק מהנהלה ולא חלק מהעמותה. לפיכך איני יודע דבר על התנהלות העמותה. אין זה מענייני, ואין זה מסמכותי.

(ט) בית הדין הגדול שהוא ערכאת הערעור מורה לבית הדין האזורי לפעול כפי חובתו, ולמנות נאמנים להקדש. התברר ששניים מהנאמנים שמינה בעבר בית הדין הגדול ממודרים

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

מענייני ההקדש ואינם פועלים כנאמני ההקדש, לפיכך חובת בית הדין האזורי להעמיד נאמנים, ואם לא כן ימנה בית הדין הגדול נאמנים כנצרך על פי דין ועל פי חוק.

יט. "הפרשה ה'מרכזית" אליבא דכתב הפלסטר המשמש בקשת פסילה

ועתה נעתיק עצמנו לסעיפים הנמצאים תחת הכותרת "הפרשה המרכזית".

באשר לאמור בסעיף 36 ולפיה בהחלטת בית הדין הדורשת הוכחת מעמדו של עו"ד שטוב יש מעשה פלילי המחייב חקירה על ידי הגורמים המוסמכים. יגיש עו"ד שטוב תלונה אל כל גורם מוסמך שיראה בעיניו, שיחקור כאוות נפשו את מעשינו.

בסעיפים 37–47 מעלה עו"ד שטוב ומתאר את הסכסוך בין הוועד הכללי לעמותת וזאת לראיה, הדברים אינם ידועים לנו ואינם יכולים להיות ידועים לנו, אין אנו יודעים אם הדברים המוזכרים שם הם עובדות, או שהדברים שעו"ד שטוב מעלה על הכתב הם בדיות והנייר סובל הכול, מדינת ישראל היא מדינת חוק, וזכותו של כל מי שירצה (וכמסתבר עו"ד שטוב אינו נמנע מלכרוך בין הערכאות השונות) להגיש תביעותיו היכן שירצה, וכך יוכל למלא את זמנו הפנוי במאבקים וסכסוכים נוספים.

לאמור בסעיף 37 על יריבות במשך שלושים שנה, איני יודע אם לעו"ד שטוב ישנה יריבות עם אנשי מרכז הרב, עם אנשי העמותה או עם אחרים. לפי אופי וגסות הרוח של טענות עו"ד שטוב, יש להניח שיש לו יריבויות רבות עם אנשים רבים. גם האמור שם לגבי התוכניות הכלכליות של עו"ד שטוב אינו ידוע לי. איני מתעסק בעניינים הכלכליים של הישיבה, ובוודאי לא של עמותת "וזאת לראיה", וק"ו בן בנו של ק"ו בעניינים הכלכליים בנכסים השייכים לוועד הכללי. איני יודע מה נכסיו של הוועד הכללי, אם הגיש תביעה או לא הגיש תביעה, איני יודע אם נפסק מה שעו"ד שטוב טוען שנפסק, ואם מאן דהוא החוסה תחת השם שהדביק להם עו"ד שטוב, "אנשי מרכז הרב", הגיש התנגדויות, וגם אם נעשה כך איני יכול לדעת אם עשו כן כדין או שלא כדין. גם האמור בסעיף 40 אינו ידוע לי, אך מהות דברים אלו נרמזה בבקשת עמותת "וזאת לראיה" הטוענת שמתנהל משאומתן בינם ובין נאמן הוועד הכללי.

בסעיף 40 קורא עו"ד שטוב לתביעה המוזכרת על ידו סחיטה. איני יודע על עצם המשא ומתן, איני יודע על מה התנהל המשא ומתן ומה הטענות, ומי הסוחט את מי, אם אכן ישנה סחיטה כלשהי, הדברים האמורים הם ככל טענות המוזכרות בכתבי טענות שאין אפשרות לבררן ולקבוע את אמיתותן אלא בדיון בערכאה מוסמכת. הוא הדין לגבי האמור בסעיף 41 לא ברור מהי האמירה, ההליך שבפני בית הדין הגדול. הליך זה נפתח על ידי עמותת וזאת לראיה בבקשה לעיכוב ביצוע בתחילת תביעה זו, ולעת עתה מטופל, לא מתנהל ולא יתנהל עד שייקבע שיש לעו"ד שטוב בכלל מעמד בתיק זה. גם התלונות שהוגשו בפני הוועדה לתכנון ובנייה, שאיני יודע עליהן, יבחנו כנראה לגופן של דברים על ידי ועדה זו, ואיני חושב שיש מניעה חוקית או הלכתית למאן דהוא להגיש התנגדות לוועדה לתכנון ובנייה, אם הוא מוצא את עצמו נפגע רק בגלל שמישהו אחר רוצה להפיק רווחים כספיים.

גם האמור בסעיף 42 כי "מי שניהל את 'המשא הסחטני' הוא מר משה ליאון" אינו ידוע לי, כאמור, מהבקשה עולה לכאורה שהלה הוא בא כוחה של עמותת "וזאת לראיה", וכי מי שממלא את תפקידו כמייצג נקרא סחטן?

גם האמור שהלה מועמד של מרכז הרב ושל גורמים נוספים לראשות העיר אינו שייך לנידון דידן, אין קשר בין תפקידו המקצועי למועמדותו לראשות העיר.

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

בין כך ובין כך, לא ידוע לי שלמרכז הרב יש מועמד לראשות העיר ירושלים, ולא נהיר לי כלל איזה עניין כביכול יש לישיבה, בתור ישיבה, בקביעה מי יהיה ראש העיר. למיטב ידיעתי, כל המועמדים לראשות העיר היום, מנסים ליצור קשרים עם הישיבה כמו שמנסים ליצור קשרים עם כל מיני גורמים אחרים בעיר. אינני יודע מי המפלגה העומדת מאחורי משה ליאון, אך על פי פרסומים בכלי התקשורת ידוע לי שבעבר מפלגת ש"ס ומפלגת ישראל ביתנו הם אלו שעמדו מאחורי מועמדותו, וייתכן שהם עומדים אחרי מועמדותו כיום. לא ידוע לי כלל שהנ"ל מועמד של הציבור הדתי וככל הנראה יש לו תומכים גם מהציבור הדתי לאומי, אך יש להניח שגם בציבורים אחרים. מהימנות אמירותיו של עו"ד שטוב לגבי משה ליאון משליכה על מהימנות דבריו בשאר הסעיפים בכתב הפלסטר שהמציא וכתב, כנראה כדי להטיל עלי אימה ומורא, וכדי שלא אבצע את המוטל עלי כדיין.

(כאמור לעיל הדברים נכתבו במקורם לפני למעלה משנה וחצי. בינתיים נבחר משה ליאון כראש עיריית ירושלים כמועמד שבו תמכו ש"ס, דגל התורה וישראל ביתנו, אך לא כמועמד דתי לאומי).

ענייניו של עו"ד שטוב עם משה ליאון אינם מענייניו של בית הדין. אין שחר לאמור בסעיף 44. בית הדין ציטט מבקשת עמותת וזאת לראיה. אין לנו ידיעה עובדתית על הדברים. הנסיבות שמציג עו"ד שטוב כעולות מהחלטה זו מורות שכנראה היו חילוקי דעות בינו לנציג הוועד הכללי שאינני יודע מי הוא (כנראה הרב אריה דביר), אך אין בהחלטתו ולא כלום עם הרפ"ש שמנסה עו"ד שטוב להטיל בנו.

הדבר היחיד שהתבקש עו"ד שטוב היה להציג ייפוי כוח. העובדה שלקח זמן רב עד שהוגש ייפוי הכוח, כשבתחילה מוגש ייפוי הכוח הישן ואחר כך ייפוי כוח מטעם מי שאינו מוסמך לייפות את כוחו של מאן דהו, עשויה ללמד שאכן עו"ד שטוב לא היה מודע למשא ומתן, או שהיה מודע למשא ומתן אך היו חילוקי דעות בינו לבין נאמן הוועד הכללי. אך כאמור אין זה מעניינינו, ומחובתנו לבדוק אם עו"ד שטוב באמת מייצג ואם הוא מייצג את מי הוא מייצג ולכן נדרש ייפוי כוח.

גם האמור בסעיף 45 שהתגלה "ניסיון לסלק את החתום מטה (עו"ד שטוב) ולאפשר לאנשי מרכז הרב להשתלט על ניהול הוועד הכללי" אינו מובן, וכי עו"ד שטוב הוא נאמן ההקדש? וכי עו"ד שטוב חבר ועד העמותה? לכאורה עו"ד שטוב הוא בא כוחם של אלה וצריך לפעול כפי הוראותיהם, אך מתוך הדברים שנכתבו עולה שכנראה עו"ד שטוב מנהל את נאמן הוועד הכללי ואת ועד העמותה ולא הם שמנהלים ונותנים לו את ההוראות...

בין כך ובין כך, לא ברור איך "ישתלטו" אנשי מרכז הרב על הוועד הכללי. את נאמני ההקדש ממנה בית הדין הרבני שהוא האחראי למינוי נאמני ההקדש. נאמני ההקדש הם שלוחיו, והם חייבים למסור לו דו"ח. לבית הדין ולא לעו"ד שטוב.

באשר לאמור בסעיף 46 כי השתמשתי לרעה בכוח המשרה: עו"ד שטוב רשאי להגיש תלונה למשטרת ישראל, או למוסדות מוסמכים אחרים כדי שיבדקו אם יש שחר למה שהעלה על הכתב, ואם דבר מדברי הבוץ והרפש שהוטל בי יש להם קשר אליי, או נדבקו אליי. בלי קשר לכך, רצוי שגופי החקירה המתאימים יחקרו ויבדקו מה קורה בשנים האחרונות עם נכסי ההקדש ועם ניהול העמותה (ונכסיה – ככל שקיימים כאלה או שקיימים נכסים המוצגים ככאלה).

הדברים אמורים גם באשר לאמור בסעיף 47 וכמו שמבואר לעיל. וכפי שביארתי, ככלל אין לי זיקה לא כללית ולא פרטית. כלשהי לעניינים הנידונים בתביעה זו. בית הדין הוא האחראי על ניהול הקדשות, ונאמני ההקדשות הם שלוחיו. בית הדין הגדול העומד כערכאת ערעור על בית

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

הדין האזורי ולפניו הוגש בשעתו הערעור וכיום – ההליך הנוכחי – אינו יכול להתעלם מהתנהלות לא הלכתית, לא חוקית ולא אתית זו.

אכן זו הפעם הראשונה שהרכב בית דינו מתערב בענייני מינוי הנאמנים מפני שזוהי התביעה הראשונה הנוגעת להקדשות שנידונה בפנינו, איש לא תבע ממנו למנות נאמנים להקדש הוועד הכללי. אך התורה, השכל האנושי הצדק והיושר תובעים זאת מאיתנו, וזאת חובתנו להורות לבית הדין למנות להקדש נאמנים חדשים אחרי ש"הנאמן" לא מקיים נאמנותו, ובית דינו יורה לבית הדין להקדשות למלא תפקידו מפני שהוא הממונה בפועל על מינוי הנאמנים.

בסיום דברינו איננו יכולים להימנע מלהתייחס לדברים גסי הרוח, עזי הפנים והחצופים של עו"ד רפאל שטוב כלפי רבה הראשי של ירושלים הגאון ר' אריה שטרן, בהם הוא מכנהו סחטן. לאור העובדה שהגר"א שטרן אשר הגיש תביעה לבית הדין להקדשות למנותו כנאמן, לטענתו הלה רוצה להשתלט על נכסי הוועד הכללי. ראוי שלרבה של ירושלים יהיו שייכות וקשר לוועד הכללי, שהרי רבני ירושלים בעבר הגר"ש סלנט, הראי"ה קוק והגרצ"פ פראנק היו נשיאי הוועד הכללי, עם זאת עניין התמנותו כנאמן הקדש הוועד הכללי, תלוי בשיקול דעתו של בית הדין האזורי הממנה את נאמני ההקדשות. אף שראוי הוא להיות ממלא מקומם של רבני ירושלים לדורותיהם, איננו יודעים אם דבר זה כולל גם עניין הנאמנות על ההקדשות, מאחר שעול הציבור מוטל עליו, אך ודאי שיש לשקול הדברים ובעיקר במקום שיש חשש שאינשי דלא מעלי השתלטו על כספם של עניי ירושלים ומוסדות הקודש שבה, עניי ומוסדות הראויים לקבלת עזרה ותמיכה מסכומי הכסף הגדולים שנצברו בהקדשות הוועד הכללי.

סוף דבר, התביעה היא כנגד עמותת וזאת לראיה, שאין לי קשר ושייכות אישיים (אף שאת רוב האנשים שהיו בעמותה אני מכיר, בהיותם קשורים לשיבת מרכז הרב), ובוודאי לא משפחתיים עימם. התביעה אינה כנגד ישיבת מרכז הרב, לשייבה אין טובת הנאה מבית הרב, אף אם הייתה לשייבה טובת הנאה מבית הרב, אין לי או למי ממשפחתי הקרובה טובת הנאה ממסקנות פסק הדין יהיו אשר שיהיו, כמו כן קרובי משפחתי משייבת מרכז הרב אינם בדרגת קרבה הפוסלת אותי לרוב בעניינם לו הייתה טובת הנאה לשייבה.

כ. התנאים ההלכתיים לפסילת דיין מחמת קרבה משפחתית או נגיעה והעדרם בעניינינו

אחרי שהארכנו בביאור העובדות חובתנו לבאר מהן הטענות שיתקבלו בבקשה לפסילת הרכב בית הדין בכלל וממילא את ההשלכה על הנידון שבפנינו בפרט.

פסילת דיין יכולה להיות מחמת קרבתו לבעלי הדין או נגיעה שיש לו, היינו טובת הנאה שיכולה לצמוח לו מהעניין הנדון:

כפי שביארתי הרב יעקב שפירא ראש ישיבת מרכז הרב ואחיו הרב שמואל מהנהלת הישיבה, הינם בני דודים של אבי ע"ה, לגביי קרבתם היא של שני בשלישי – קרבה שאינה פוסלת, אף אם התביעה הייתה מוגשת כנגדם. וק"ו במקרה שלפנינו שכפי שביארנו וחזרנו וביארנו. התביעה אינה כנגד הישיבה אלא כנגד עמותת וזאת לראיה, הפועלת בבית הרב, שלרבנים ולישיבה אין קשר עימם. ולכן מדין קרוב אין מקום לפסילה.

כמו כן כפי שביארתי, פסק דין זה אינו מדבר בתביעה שהוגשה כנגד ישיבת מרכז הרב או על ידה, לשייבה לא תהיה טובת הנאה כספית או נזק כספי מתביעה זו. משכך אף שחתיני מקבלים משכורת מהישיבה אחד כר"מ והשני כאברך אין מניעה שאדון בדברים כאמור לעיל,

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

שלא יכולה להיות אפילו דררא רחוקה של הנאה ממונית מדין זה. אין עניין זה נוגע אף למה שפסק השולחן ערוך (חושן משפט סימן לו סעיפים כ-כא):

(כ) האומר "תנו מנה לעניי עירי" – אין דנין בדייני אותה העיר, ואין מביאים ראייה מאנשי אותה העיר. במה דברים אמורים, כשהיו העניים סמוכים עליהם ופוסקים עליהם צדקה; אפילו אמרו שנים מאותה העיר "אנו ניתן הדבר הקצוב עלינו ונעיד", אין שומעין להם, שהנאה הוא להם שיתעשרו העניים האלו, הואיל והם סמוכים על בני העיר, וכן כל כיוצא בזה.

(כא) דברים אלו תלויים בדעת הדיין ועוצם בינתו, שיבין עיקר המשפטים וידע דבר הגורם לדבר אחר, ויעמיק לראות אם ימצא לזה העד צד הנאה בעדות זו, אפילו בדרך רחוקה ונפלאה, הרי זה לא יעיד בה, וכן לא יהיה דיין בדבר.

עמותת וזאת לראיה – אף אם היינו אומרים שיש לה קשר לישיבה (וכאמור לעיל אין לה) – קשר ממוני ודאי שאין לה, וטובת ההנאה הממונית של עמותה זו אין לה השלכה אפילו רחוקה מאוד על חתני.

כא. שלילת אפשרות הפסילה או אף ההסתלקות לפני משורת הדין וממידת חסידות מדין 'אוהב' ו'שונא'

הסיבה השנייה שיכולה להוות עילה לפסילה היא מדין אוהב או שונא, או קשר ויחס אישי בין הדיין לבעל הדין

כבר כתבתי לעיל שאני מכיר חלק ניכר מחברי העמותה, ואת העומדים בראשה, אך היכרותי איתם אינה הכרות חברית. אף שוודאי אני אומר להם שלום כשאנו נפגשים, היכרותי עימם אינה למעלה מכך. מעולם לא השתתפתי בשמחותיהם והם לא השתתפו בשמחותיי. משכך אינני רואה סיבה כלשהי שלא אדון בענייניהם. אפילו אם הייתי צריך לדון בעניין אישי שלהם וק"ו שלא בענייני עמותת וזאת לראיה, שהם חברים בה והיא מתפעלת את בית הרב. ונסביר את הדברים.

בסנהדרין (כט, א) שנינו שאף שלדעת רבנן אוהב ושונא כשרים להעיד, הם פסולים לדון וזו לשון הגמרא שם:

תנו רבנן: "והוא לא אויב לו" – יעידנו, "ולא מבקש רעתו" – ידיננו. אשכחן שונא, אוהב מנלן? קרי ביה הכי: "והוא לא אויב לו ולא אוהב לו" – יעידנו, "ולא מבקש רעתו ולא טובתו" – ידיננו. מידי "אוהב" כתיב? אלא, סברא הוא: אויב מאי טעמא – משום דמרחקא דעתיה, אוהב נמי מקרבא דעתיה. ורבנן – האי "לא אויב לו ולא מבקש רעתו" מאי דרשי ביה? חד לדיין [...]

ופירש רש"י:

ולא מבקש רעתו – אשופטים קאי, ולשון זה מצאתי בברייתא דסיפרי ולא בספרי שלנו: "והוא לא מבקש רעתו" – ידיננו, דסמין ליה "ושפטו העדה", וקאמר ר' יהודה דהאי "לא מבקש רעתו", "לא אויב לו" – העד, השופט. חד לדיין, דבדיין מודו רבנן דשונא לא ידון, דלא מצי חזי ליה זכותא.

ובכתובות (קה, ב) שנינו: "אמר רב פפא: לא לידון איניש דינא למאן דרחים ליה ולא למאן דסני ליה".

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

ועיין שם בסוגיית הגמרא דהביאה הגמרא כמה מקרים בתנאים ואמוראים שלא רצו לדון למי שעשה להם טובה כלשהי, ואמרו למי שעשה להם טובות: "פסילנא לך לדינא". וביארו שם התוס' (ד"ה לא):

דפסול כדמסיק מקרא בפ' זה בורר (סנהדרין דף כט.) דא"כ הוה ליה לאתויי הכא קרא דהתם אלא התם באוהב כגון שושבינו ושונא שלא דיבר עמו שלשה ימים אבל הכא באוהב כי הנך דפרח גדפא ארישא אתא ההוא גברא שקליה דאינו אלא חומרא בעלמא שהיו מחמירין על עצמן כדאשכחן בכמה דברים אבל פסולין לא הוו, מ"ר. לאו באוהב ושונא דאיירי ביה רבי יהודה ורבנן גבי עדות איירי דלגבי דיין אפי' רבנן מודו.

וכן כתבו שאר הראשונים ד"מאן דרחים ליה" ו"מאן דסני ליה" לא מיירי בשונא שפסול לעדות, שהפסול לעדות פסול לדון, אלא מיירי במי שעשו להם טובה קלה, ולכן היו מחמירין על עצמם שלא לדונו. אבל פסולין לא הוו.

בריטב"א שם כתב: "דלפנים משורת הדין ולמידת חסידות, דאילו מדינא לא פסילי, שאם כן אין לך דיין לדון".

וכן כתב הרא"ש בהלכותיו (סנהדרין פרק ג סימן כג):

והא דדיין פסול לדון את שונאו היינו כשלא דיבר עמו שלשה ימים משום איבה דומיא דעדות לרבי יהודה. וכן נמי אוהב שושבינו ומיהו אפילו אין שונאו כל כך או אינו אוהבו כל כך לכתחלה לא לידייניה. כדקאמר בפרק בתרא דכתובות (דף קה ב) לא לידון איניש לא למאן דרחים ליה ולא למאן דסני ליה. דרחים ליה לא חזי ליה חובתא. ודסני ליה לא חזי ליה זכותא. כי ענין הזכות והחובה מבצבצא באדם בלא כיון רשע. לפיכך באהבה מועטת לבו נוטה לזכות ובשנאה מועטת הלב נוטה לחובה.

וכן כתב בשו"ת הרא"ש (כלל נו, ט) ויובא לקמן בהרחבה.

ופירוש הדברים דבשונא יש שני דינים: שונא גמור, שבכהאי גוונא הוי דיין פסול ולא מיקרי דיין והוי כשאר פסולים דמקרא ילפינן, ושונא שאינו שונא גמור, שבכהאי גוונא לא הוי פסול בדיין אלא דין על הגברא שאמרו חז"ל שלא ידון, אך ברור שאם דן ודאי דינו דין וכל פסולו אינו אלא חומרא בעלמא וממידת חסידות.

אך הרמב"ם (הלכות סנהדרין פרק כג הלכה ו) כתב:

אסור לדיין לדון למי שהוא אוהבו אף על פי שאינו שושבינו ולא ריעו אשר כנפשו ולא למי ששונאו אף על פי שאינו אויב לו ולא מבקש רעתו אלא צריך שיהיו שני בעלי דינים שוין בעיני הדיינים ובלבם, ואם לא היה מכיר את אחד מהם ולא מעשיו אין לך דיין צדק כמוהו.

ועיין בפיה"מ לרמב"ם (נדה פרק ו משנה ה) שכתב:

הטעם שלא העמיד התלמוד משנה זו באוהב ושונא שהוא כשר להעיד לדעת חכמים ופסול לדון כמו שנתבאר בכמה מקומות בתלמוד, מפני שהוא מצב העלול להשתנות במהירות שזה עתה שונא או אוהב ויחזור מיד להיות ממוצע, ולא בכגון זה יאמר ויש שהוא כשר להעיד ואינו כשר לדון.

ומשמע מדבריו בהלכות סנהדרין שלא חילק בין אוהב ושונא גמורים לאוהב ושונא שאינם גמורים, ולשניהם אסור לדון. ויש לפרש דבריו דרבנן ור"י בתרתי פליגי: חדא – אם שונא פסול לעדות, שלר"י פסול ולרבנן אינו פסול, ואידך – לדעת רבנן שרק דיין נפסל מחמת שנאה גם

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

בשנאה ואהבה כל דהו נפסל. ופשט לשונו בהלכות סנהדרין מורה שהוא איסור ולא הזכיר שהוא פסול, אך מדבריו בפיה"מ משמע שהוא פסול ולדבריו מיירי בכל אהבה או שנאה.

והראשונים הקשו כקושיית הרמב"ם בפיה"מ, ועיין אור זרוע (חלק ד פסקי סנהדרין סימן מז) שכתב:

פירש רבינו יצחק בר אברהם זצ"ל דהאי פסולא דאהבה ושנאה לא הוי אלא מדרבנן. ודוקא לכתחילה אבל בדיעבד שדנו דיניהן דין. משום קושיא דהרב רבי יעקב דאורלינש זצ"ל לקמן פרק אחד דיני ממונות דמייתי' הא דתנן "כל הכשר לדון כשר להעיד" לאתויי [סומא ולא אמר לאתויי] אוהב ושונא שכשרים להעיד ואין כשרים לדון וכדרכ' כדפרי'. אלא משום דאוהב ושונא בדיעבד שדנו דיניהם דין [...] ואף על גב דמצינן למימר דלא בעי לפרושי מתניתין אלא בפסולי שאין להם תקנה [...] אבל אוהב ושונא אית להו תקנתא. אף על פי כן אין נראה בעיניו כך לפרש שיותר טוב לפרש נפקותא בגופא דעובדא כגון בזה הדין עצמו שבדיעבד דיניהם דין.

והכי נמי מפרש כל הני דפרק שני דיני גזירות דתנו רבנן: "שוחד לא תקח" – אפילו שוחד דברים, כי הא דשמואל הוה קא עבר במעברא, אתא ההוא גברא ירב ליה ידא, ואמר ליה: פסילנא לך לדינא. וכן כל הנהו עובדי דהתם מפרש רבינו יצחק זצ"ל היינו לכתחילה. מיהו אם דן בדיעבד דינו דין. וכן השיב הלכה למעשה על אוהב ושונא שבדיעבד דיניהם דין.

וגם בחידושי הר"ן בסנהדרין כתב כעין זה וזו לשונו:

והכי קיימא לן דאויב פסול לדין וכשר להעיד. ואיכא למידק דבפרק אחד דיני ממונות מקשינן לרבי יוחנן דמכשר בסומא לדין מדתנן "כל הכשר לדון כשר להעיד, ויש שכשר להעיד ואינו כשר לדון", ואמר רב אחא "לאתויי סומא באחד מעיניו", ולא אשכח לאתויי אלא הא. ואמאי לא אמר לאתויי שונא דכשר להעיד ופסול לדון? ויש מתרצין דאף על גב דשונא אינו ראוי לדון מכל מקום אם דן דינו דין בדיעבד דומיא דשני תלמידי חכמים ששונא זה את זה שאין יושבין בתחלה בדין מיהו אם ישבו ודנו דיניהם דין והכי משמע לישנא דשאין יושבין בדין. שונא נמי נהי דאין לו לדון לכתחלה מיהו אם דן דינו דין. ומשום הכי לא מצי למיתני התם לאתויי שונא.

ומדברי האור זרוע והר"ן למדנו שאין הדיין נפסל מלדון בכהאי גוונא, אלא הוי איסור אגברא ובדיעבד דינו דין. ושלא כדברי הרמב"ם בפיה"מ דהוי פסול גמור בשונא ולכן נקט תירוץ אחר מדוע לא הזכירה המשנה חילוק זה בין עד לדיין.

והמאירי בכתובות (ס) כתב כשיטת הרמב"ם ולא חלק בין סוגי האהבה והשנאה וזו לשונו:

מעשה אף על פי שהאוהב והשונא כשירים להעיד, שלא נחשדו ישראל על עדות שקר, לענין דין מיהא לא יהא אדם דן לא את אוהבו ולא את שונאו, שאין טבעו של אדם רואה זכות לשונאו ולא חובה לאוהבו. וכל שכן אם היו שני בעלי הדין אחד אוהבו ואחד שונאו [...] לימדה תורה שלא סוף דבר ששוחד ממון אסור אלא אף שוחד דברים או אי זה כבוד הנעשה לו ממי שרוצה לבא לפניו לדין, והוא שאמרו "שמואל הוה עבר במברא" – רצונו לומר: ספינה קטנה, "אתא ההוא גברא ירב ליה ידא" – רצונו לומר: לסייעו ביציאתו משם, "אמר ליה: מאי עבידתך? אמר ליה: דינא אית לי. אמר ליה: פסילנא לך לדינא." וכן הדין בכל מיני כבוד שרואה הדיין שאחד מן הבאים לפניו לדין עושה לו [...] פסול הוא לו לדין.

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

וסיים שכל אוהב או שונא פסול לדין ומשמעות דבריו שגם בטובה קלה פסול הוא לדין ושלא כדברי האור זרוע והר"ן בביאור שיטה זו וגם לא כתוספות, כריטב"א, כרא"ש וכשאר הראשונים שפירשו שבשונא שאינו שונא גמור הוא רק ממידת חסידות.

וכן כתב בשו"ת תשב"ץ (חלק א סימן קס):

ואסור לדיין לדון למי שהוא אוהבו או שונאו ואין איסור זה מדרבנן אלא מן התורה דקא נפיק לן מקרא כדאיתא בפ' זה בורר (כו ע"ב) ואינו כדרך האסמכתות אלא גוף תורה שהרי הקשו בגמרא (כט ע"א) ואמרינן: "רבנן – האי "לא אויב" ו"לא מבקש רעתו" מאי דרשי ביה? וטרחו להעמידו אליבא דרבנן, דסוגיא דשמעתא מוכחא הכי דעד כאן לא פליגי רבנן עליה דרבי יהודה התם אלא בעדים, אבל בדיינים מודו ליה. וכי היכי דרבי יהודה פסיל לעדים מפני אהבה ושנאה – פסלי רבנן דיינים, ורבי יהודה מדאורייתא הוא דפסיל לעדים, דומיא דקרוב ונתרחק דהא כי הדדי תנינהו, וקרוב שנתרחק לרבי יהודה מדאורייתא פסול דסבירא ליה שאף על פי שנתרחק הרי הוא בפסול ראשון וכיון דפסולו מן התורה, כדנפקא לן מקרא, איסורו נמי דבר תורה. ולא תימא דוקא אוהבו שהוא שושבינו ושונאו כל שלא דבר עמו שלשה ימים באיבה אלא אפי' אהבה מועטת ושנאה מועטת פוסלת הדיין מדאמרינן בפרק שני דייני גזרות (כתובות קה ע"ב) "לא לידון איניש לא למאן דרחים ליה ולא למאן דסני ליה", ולא תאמר שזה מדרכי החסידות אבל אין איסור בדבר אלא אף יש איסור בדבר. וכן כתב הרמב"ם ז"ל בפרק כ"ג מהלכות סנהדרין וזו לשונו:

אסור לדיין לדון למי שהוא אוהבו, אף על פי שאינו שושבינו ולא רעו אשר כנפשו, ולא למי ששונאו, אף על פי שאינו אויב לו ולא מבקש רעתו, אלא שצריך שיהיו שני בעלי דינין שוין בעיני הדיין ובלבו, דאם [לפנינו: ואם] לא היה מכיר [את] אחד מהם ולא מעשיו אין לך דיין י"ג: [דין צדק כמוהו].

ומשמע שפשוט לו לתשב"ץ שלרמב"ם כל שונא נפסל וכמו שכתב המאירי. אך באמת הבית יוסף (חושן משפט סימן ז) הסתפק בביאור דברי הרמב"ם וזו לשונו:

נראה שהוא ז"ל סובר דכיון דאמרינן בפרק זה בורר שאינו יכול לדון לאוהבו ולשונאו, ואשכחן בפרק בתרא דכתובות דאמר סתם "לא לידון איניש לא למאן דרחים ליה ולא למאן דסני ליה" ולא חילקו בדבר, אית לן למימר דכי פסלי רבנן אוהב ושונא לדון לאו בגוונא דרבי יהודה בלחוד הוא דפסלי אלא בכל גוונא דרחים או סני ליה מיפסל. ומשמע לי מדבריו ז"ל דהיינו דוקא לכתחלה אבל בדיעבד אם דנו – אפילו לשונא שלא דבר עמו שלשה ימים באיבה ולשושבינו – דיניהם דין, ולאפוקי ממה שכתב רבינו "ובאלו אין דיניהם דין", שהרי לא כתב אלא שאסור לדון לאוהבו ולשונאו ולא כתב שאם דנו אין דיניהם דין. וכבר נתבאר דאיהו ז"ל אינו מחלק בין אוהב לאוהב ובין שונא לשונא ולישנא ד"לא לידון איניש" וכו' הכי דייק – לכתחלה הוא דאסור, מדלא קאמר "פסיל איניש למידן לא למאן דסני ליה ולא למאן דרחים ליה". וכן כתוב בהגהות אשירי בריש סנהדרין (סימן ו) בשם אור זרוע (סנהדרין סימן ה סוף דיבור המתחיל ראיתי) אוהב ושונא מיפסלי לכתחלה אבל לא בדיעבד. ויש לתמוה על רבינו שכתב בסמוך לקמן (סעיף יא) לשון הרמב"ם כאילו אינו חולק עליו, וכבר נתבאר דבתרתי פליג עליה ולפחות באחת.

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

ומבואר שהבית יוסף הבין בביאור דעת הרמב"ם כמו שביארו האור זרוע והר"ן. והאחרונים התחבטו בביאור דעת הרמב"ם – עיין בדברי הרדב"ז (בהלכות סנהדרין שם) ובמה שכתב לחלק בין קיבל טובת הנאה דהוא דררא דשוחד ופסול לאוהב ושונא שהוא איסור, ועיין בלחם משנה (פרק טז מהלכות עדות הלכה ו) שהוכיח מדברי הרמב"ם שהוא פסול. ועיין עוד בב"ח (חושן משפט סימן ז) ובתומים (שם ס"ק יב) ובשער המשפט (שם ס"ק ב) ובמשכנות יעקב (חושן משפט סימן ז) ועיין באור שמח (הלכות סנהדרין שם) שכתב לחלק בין שונא גמור דהוי פסול לבין שונא גרידא דהחשש הוא להטיית דין דלא חזי ליה חובה או זכות (וסברתו היא כעין סברת הרא"ש המובאת להלן) והאריכו בזה האחרונים, ואין כאן מקום להאריך.

והרא"ש בתשובותיו (כלל נו, ט) כתב כמו שחילק בהלכותיו וזו לשונו:

את אשר שאלת על אויב ושונא שפסולין לדין, אם הבעל דין אומר לאחד מן הדיינים שהוא שונאו או שהוא אוהב בעל דינו אם יש להעמיד דבריו ויסתלק הדיין מלדונו או אם צריך להביא ראיה על דבריו [...] דע, כי אין לנו אלא מה שאמרו חז"ל וכו' "אוהב זה שושבינו ושונא כל שלא דיבר עמו ג' ימים באיבה" וכו' [...] וצריך הבעל דין לברר בעדים שלא דיבר עמו ג' ימים באיבה. אם אין הדיין מודה לו אבל בדיבורו אינו מהימן, דאם לא כן יפסול כל הדיינים, ושנאה שבלב לא תוכל להתברר ולא נחשדו ישראל על כך. ואף אם אינו שונאו כל כך הדיין מוזהר שלא לדונו לכתחילה כדאמרינן בפרק בתרא דכתובות, לא לידון איניש לא למאן דרחים ליה ולא למאן דסני ליה וכו' [...] אבל אם הוא רוצה לדון אין בעל דינו יכול לפוסלו.

וכן כתב הטור:

אין הדיין יכול לדון את אוהבו ולא את שונאו ואיזהו שונא שאינו יכול לדונו כל שלא דבר עמו ג' ימים מחמת איבה ואוהב שהוא חבירו ורעהו.

ואם הבעל דין אומר שהדיין שונאו, ואין הדיין מודה לו – אין הבעל דין יכול לפוסלו מלדונו אלא אם כן יביא עדים שלא דבר עמו תוך ג' ימים באיבה, ובאלו אין דיניהן דין כמו שאר הפסולין. ואם אינו אוהבו ושונאו כל כך – אין לדונו לכתחילה, דאמר רבא "לא לידון איניש לא למאן דרחים ליה ולא למאן דסני ליה – דרחים ליה לא חזי ליה חובתיה ולדסני ליה לא חזי ליה זכותא", ואפילו אם אין מכוין להטות הדין – מתוך שלבו נוטה לזכות לאוהבו ולחייב את שונאו אינו יכול להוציא הדין לאמתו, אבל אם דנו – דיניהם דין.

ובשולחן ערוך (חושן משפט סימן ז סעיף ז) נקט כלשון הרמב"ם:

אסור לאדם לדון למי שהוא אוהבו [...] ולא למי ששונאו [...] אלא צריך שיהיו השני בעלי דינים שווים בעיני הדיינים ובליבם ואם לא היה מכיר את שום אחד מהם ולא את מעשיו, אין לך דין צדק כמוהו.

והרמ"א כתב כדעת התוספות, הרא"ש, הטור והריטב"א:

הגה: ויש אומרים דבשונאו ממש, דהיינו שלא דבר עמו שלשה ימים מתוך איבה, או אוהבו ממש דהיינו שושבינו וריעו, באלו אין דיניהם דין (טור). ויש אומרים דכל שאינו אוהבו או שונאו ממש, מותר לדונו, ואינו אלא מדת חסידות להחמיר שלא לדונו. ולכן מותר להיות דין כשזה בורר לו אחד וזה בורר לו אחד (עין לקמן ריש סימן יג), כי כל אחד בורר לו אוהבו. וכל שכן שהרב יכול להיות דין לתלמידו.

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

ובמקרה שאדם רוצה לפסול בית דין, אינו יכול לפוסלו בלא ראייה וכמו שכתבו הרא"ש והטור ופסקם הרמ"א שם בהמשך דבריו וזו לשונו: "מי שאומר על הדיין שהוא שונאו או אוהב בעל דינו אינו נאמן וצריך ראייה לדבריו".

ובסמ"ע (שם ס"ק כג): "לשון הטור צריך להביא ראייה שלא דיבר עמו ג' ימים באיבה".

ונראה שסברה זו נכונה גם לדעת הרמב"ם, בין שנפרש דבריו שאוהב ושונא הוא פסול בדיין ובין שנאמר שהוא איסור אך בדיעבד דינו דין, שעל כל פנים לא יהיה בעל דין נאמן לפסול או למנוע מהדיין לדון אם אינו מביא ראייה לדבריו.

יש להוסיף עוד דעל עצם דברי הרא"ש, דהיכא שבעל דין חושדו לדיין שהוא שונאו עליו להביא ראייה ואין חובה על הדיין להסתלק אלא ממידת חסידות, העיר המשכנות יעקב (חושן משפט סימן ז):

הנה הטור כתב: "ואם הבע"ד אומר שהדיין שונאו" כו' "אין הבעל דין יכול לפוסלו מלדונו" כו'. ומובא ג"כ דבריו בש"ע סי' ז' מ"ז [צ"ל: ס"ד] בהג"ה. אך זהו מצד עיקר הדין דגמרא. אבל עי' בזוה"ק פ' בלק על פ' אבינו מת במדבר כו' שכתב שהחושד לדיין בשנאה יכול להוסיף עליו דיינים ואנשים שישמעו דינו ולא יטה משפטו. וסיים: ואי לא – ידחי מן דינא. ואמר: "כיון דחמא משה" כו' "אמר: חמינא דכל כינופיא דגוברין" כו' "עלי קריבו, מיד: ויקרב משפטן לפני ד'". "דיינין אחרנין ארחא דא לא נטלין" כו' "אקרונ עזי פנים, לית בהו מענוותנותא דמשה כלל" כו'. מבואר להדיא שגם הדיין צריך להשמט שלא לדין מי שחושדו בשנאה אם לא כשאין דיין אחר בעיר דאז ודאי לאו כל כמיניה למפסל דייני רק בכירור גמור.

ומשמע מדבריו שאם יש מי שידון ראוי לדיין להסתלק ואין זה רק מידת חסידות. אבל נראה שגם לדעת הזוהר אין הדברים אמורים אלא בדומיא דעובדא דבנות צלפחד שחשבו שמה מקפיד על מי שהתריסו כנגדו, אבל ברוצה לפסול ללא סיבה אמיתית או כדי לשבש ולהאריך את ההליכים לא ראוי שיפסול עצמו וכמו שיתבאר.

כב. תנאי להסתלקות דיין מן הדין ממידת חסידות – העדר פגיעה בצד האחר

מעתה לדעת הראשונים דהיכא שאינו שונאו ממש אינו אלא ממידת חסידות ובעל דין אינו יכול לפוסלו הוא הדין שהדיין לא יפסול עצמו היכא שמפסילתו ייגרם נזק לצד השני והדברים מבוארים בדברי המהרי"ק (שורש כא) שנשאל אם מחותן יוכל לדון את מחותנו, או שהצד השני יוכל לדרוש ממנו להסתלק מלדון את הדין מצד חומרא שהרי הוא אוהבו, וכתב שם המהרי"ק:

אין לנו לומר שמצד החומרא לא ידון אותו ככל הני עובדי דפרק בתרא דכתובות (דף קה) שפירשו שם התוספות דמחמירים על עצמן היו ולזה אמרתי דכהאי גוונא אין ראוי להחמיר כלל דחומרא דאתי לידי קולא היא להחזיק ידי הרמאין ונותנים עיניהם בממון אחרים [...] ומאחר שהוכחנו שכשרים לדון כדפירשתי לעיל אין לומר שמפני החומרא שיש לו להאלוף מהר"ר שמעון כ"ץ יצ"ו להסתלק מן הדין אלא אדרבה יש לו להשתדל בדין שלא לרדות הרמאים וכדפירשתי לעיל. וכל שכן לפי הלשון שמצאת במרדכי גדול מאושטריי"ך וזו לשונו:

אבל הכא באוהב כדבסמוך ובפרק שני דייני גזירות (דף קה): "פרח גרפא ארישיה" כו' עד "דאין אלא חומרא בעלמא ומדת חסידות הוא שהיו מחמירים על עצמן כדאשכחן בכמה דברים אבל פסולים לא היו".

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

עכ"ל. והרי שכתב בשם רבנו תם דאין זה אלא מדת חסידות וחומרא על עצמן. אבל במקום שהחומרא באה לידי הפסד לאחרים – פשיטא ופשיטא שאין מקום לחומרא זו דאדרבה מחוייב כל אדם להציל חברו מהפסד ונזק ועשוק מיד עושקו וכן משמע נמי לשון דמחמירים על עצמן דדוקא היכא שאין הדבר נוגע לאחרים ככל הני עובדי בפרק בתרא דכתובות דהווי נפיש דייני טובא באתרייהו דהני חסידי שהיו מחמירים בכך ולא היו גורמים שום הפסד לא לתובע ולא לנתבע חלילה.

מבואר בדברי המהרי"ק דעד כאן לא אמרין שהדיין יחמיר על עצמו ממדת חסידות אלא היכא שלא ייגרם נזק לאחד הצדדים, אך כשייגרם נזק, לאו כל כמיניה להחמיר על עצמו ולהפסיד לבעל דין דכהאי גוונא לאו מידת חסידות היא.

ועיין בים של שלמה (בבא קמא פרק י סימן לז) שכתב שבקיבל עליו אחד מן הצדדים לדון בפני קרוב, אין לדיין להסתלק מפילו ממדת חסידות (אף שפסול מדאורייתא בלא קיבל), וכתב שהסתלקות הדיינים בכהאי גוונא גורמת לעיוות הדין, ועיין בש"ך (סימן ז ס"ק טו) שהביאו וכפי שכתבנו לעיל סברתם נוטה לסברת הרא"ש שאין יכול לפסול הדיין משום שיגרום לעיוות הדין.

ונראה לומר דאף מה שכתוב בזוהר דהיכא דבעל דינו חושדו יש לדיין להסתלק ממדת חסידות היינו דווקא כשחושדו לשונאו, דבשונא איכא דררא דפסול דאורייתא שהרי שונא פסול מהתורה אלא שחובת ההוכחה היא על המבקש מהדיין להסתלק. אבל בשאר מילי שאין פסול דאורייתא וכל הפסול הוא ממדת חסידות – הדבר תלוי בשיקול דעתו של הדיין. ונראה דווקא בעובדה שעשה על כל פנים לדיין טובה או חושש שיסתתמו דברי שכנגדו. אבל היכא דליכא הך חששא, אין לנו לחדש שגם בכהאי גוונא יסתלק הדיין ממדת חסידות. והנה מאי דאיתא בזוהר הוא מפני שבנות צלפחד חששו שמשו שונא את אביהן, והדין בשורשו היה לגבי אביהן – אם יש לו חלק בירושת הארץ, וממילא נפקא מינה אם יירשו חלק זה, אבל בבן שונאו – כשהדין הוא עליו עצמו ולא על אביו אלא שיש נפקא מינה לגביו – שאינו פסול לדונו, אין מקום שיסתלק אף ממדת חסידות.

ועיין עוד בשו"ת מהרשד"ם (חלק חושן משפט סימן ב) שכתב:

נדרשתי לאשר שאלוני אם נשאל מחכם אחד שאלה במעשה שהיה במחלוקת שנפל בין ראובן ושמעון ואחר כמה ימים ושנים באו אותם ראובן ושמעון להתדיין ואחד מהבעלי דינים פוסל לדיין לאותו החכם אשר נשאל באותו הנדון וכתב פסק עליו וחבירו משיב לו שכשנשאל החכם הנ"ל זה ימים ושנים הרבה היה הוא בארץ מרחקים ואז לא היה זה הבעל דין שלו בעל ריבו אלא שאחר כך נעשה מחמת חיתון וגם האשה אשתו של הבעל דין הנזכר שהיא בעלת הריב היתה במלכות אחר לא נודע אז שהיא תבא לזה המלכות ובנדון הנ"ל לא זה החכם בלבד פסק אלא רוב חכמי ישראל כתבו פסקים ולמה יפסלו כלם והם פסקו על השאלה שנשאלה לפנייהם ואם צדיק הראשון בריבו יבא רעהו עתה ויחקרו ויסדרו טענותיו לפניו כי כבר אפשר שיוולדו טענות אחרות וזה החכם הנ"ל הוא דיין וחכם מהקהל של הנתבע [...]

תשובה: מדת חסידות ודאי לא קאמינא, דמדת חסידות הוא שיסתלק הדיין ולא ירצה לדון בין מכת הטענה הראשונה ובין מכת הטענה השנית. אלא שאם באנו לידי כך לא ימצא אחד באלף יוכל לדון. גם אם ימצא אחד מהכתות עשוק בדינו מחמת הסתלקות הדיין לקתה מדת הדין, ואין ראוי לדיין לנהוג במדה זו אחר שנמשך ממנה נזק, וכמו שיתבאר מדברי מהררי"ק

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

(שרש כא), יעוין שם. לכן מה שראוי לראות בנדון דידן אם מן הדין מספיקים הטענות הנזכרות לפסול לדיין מחמת שתיהן או מחמת אחד מהם [...]

חזינן מדברי מהרשד"ם שסבר כדעת המהרי"ק ולכן הכריע שכאשר דיין צריך לקבל החלטה אם לפסול את עצמו מלדון, ואין הוא חייב לעשות כן משורת הדין, עליו לשקול תחילה אם קיימת סיבה מוצדקת לפסילתו. ואם הסיבה אינה מעיקר הדין עליו לשקול אם פסילתו תגרום נזק לצד השני שאם כן לקתה מידת הדין. ההסבר לכך הוא: היות שהסיבה לפסילת הדיין במקרים של חשש להטיית דין היא כדי שהצדק לא רק ייעשה אלא גם יראה, אין לנהוג כך אם בהסתלקותו של הדיין נגרם נזק לצד שכנגד, שהרי אז אומנם הצדק "כביכול" נראה אך לא נעשה.

ומדברי מהרי"ק ומהרשד"ם משמע שפסקו כדעת התוספות והרא"ש ולא כדעת הרמב"ם. ובתשובת המהרשד"ם (חושן משפט סימן מ) במחלוקתו עם מהר"י אדרבי כתב:

[...] השנאה הביאו לכמה טעיות: הא', שחשב שנכנס זה במה שאמרו חכמים ז"ל לא דיין איניש למאן דסני ליה. ובנדון דידן אי אפשר לומר כן, שהרי כתב כן מהרי"ק שאינו אלא מדת חסידות, וגם כתב הרא"ש שאם הדיין רוצה לדון את שונאו אין בעל דין יכול לפוסלו, ואם כן איך תפס שבשביל שלבי לא נכון עמו לא היה לי לפצות פה? טעות ב', שאפי' זה לא אמרו אלא לדון, אבל שאינו יכול לדבר באותו דין לא נמצא זה בכל הפוסקים. ג', שאני לא אמרתי שהייתי שונאו אלא שאין לבי נכון עמו, כמו שהוא עצמו כתב, ואפילו מדת חסידות הנ"ל היינו כל שלא דבר עמו ג' ימים מחמת איבה. ד', דכל מה שאמרו היינו בדיין אחד, אבל אני לא באתי אלא לקיים דברי החכם השלם מרדכי מטאלון זלה"ה.

וגדולה מזו אמרו חכמים ז"ל בפרק כיצד אשת אחיו: "החכם שאסר את האשה בנדר על בעלה – הרי זה לא ישאנה." והביאו בהלכות: "מתניתין דקתני 'לא ישאנה' – ביחיד מומחה" כו' עד "וכיון דיחיד הוא אתי ליה חשדא" כו' עד "בית דין תלתא לא חשידי" עד "דלאו דוקא בית דין אלא אפילו תרי נמי לא חשידי". ע"כ.

ובדברי מהרשד"ם מצאנו כמה חידושים: חדא, שאף בשונא אינו פסול אלא ממידת חסידות ולא מעיקר הדין, וזה שלא כמשמעות הגמרא והראשונים. ועוד חילק שדווקא בשונא פסול ולא במי שאינו שונא אלא שאין ליבו נכון עימו. ולכאורה הו' שלוש דרגות: שונא גמור, שונא גרידא ומי שאין ליבו נכון עימו. ועוד בה שלישיה, שדווקא בדיין אחד אמרינן הך דינא ולא בשלושה שאחד מהם שונא. ועיין מה שכתב אאמו"ר זצ"ל בפד"ר (יא מעמוד 309 ואילך).

המקובץ והעולה מכל האמור לעיל הוא דבהך דינא של פסול שונא נאמרו כמה שיטות בראשונים ובאחרונים:

דעת התוספות והרא"ש ועוד ראשונים, וכך הכריעו הטור והרמ"א, ששונא גמור פסול לדון ובשנאה ואהבה שאינח גמורה הוי איסור וממדת חסידות שהדיין לא ידון.

דעת הרמב"ם ופסק השולחן ערוך שאין לחלק בין שונא ואוהב גמור לאוהב ושונא גרידא ונחלקו הראשונים והאחרונים אם שונא כזה הוי פסול לדון או הוי איסור על הדיין ולא פסול, ובדיעבד דינו דין.

דעת המהרשד"ם שאפילו שונא גמור אינו אלא ממידת חסידות ומי שאין ליבו נכון עימו אף מידת חסידות ליכא.

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

ועל כל פנים לדברי הכול כדי לפסול יצטרך מי שתובע את הפסילה להוכיח טענתו שהדיין שונאו, או אוהב את הצד שכנגדו ולא סגי באמירה גרידא שהדיין שונאו או אוהב את שכנגדו.

כד. והנה מצד הדין אין אדם יכול לקבוע את בית הדין שבפניו ידון אם יש בית דין קבוע בעיר, וכמו שכתב השולחן ערוך (חושן משפט סימן ג סעיף א):

וכל שלשה נקראים בית דין ואפילו הדיוטות [...] והם דנים את האדם בעל כרחו אם הנתבע מסרב לדון או שאינו רוצה לדון עם התובע בעירו. אבל אם רוצה לדון עמו בעיר אלא שאין חפץ בשלושה אז 'זה בורר לו אחד'.

וברמ"א שם: "נראה לי: דוקא בדיינים שאינם קבועים אבל אם דיינים קבועים בעיר לא יוכל לומר 'לא אדון לפניכם'."

ועיין ברמ"א (שם סימן יד סעיף א) שכתב: "נהגו בזמן הזה שכל זמן שיש בית הדין בעירו אין אחד יכול לכוף חבירו שילך לבית דין אחר."

ולפיכך במקרה שלפנינו, שהרכב בית הדין לא מכיר אישית את הצדדים, אין הוא אוהבם ואינו שונאם ובית הדין דן את הדין כפי ראות עיניו. וברור שאין ביכולתו של אחד הצדדים לפסול את בית הדין מפני שהתנהלותו אינה נראית לו.

ומעתה מכיוון שאין יסוד לטענות על אהבה או קרבה ביני ובין הרב יוחנן פריד או ביני לבין עמותת וזאת לראיה וחבריה – אין כאן פסול של אוהב ושונא ואף מידת חסידות אין כאן, ואין באמירות עו"ד שטוב והמצאותיו עילה לפסול אותי בפרט ואת הרכב בית הדין ככלל. וכפי שביארנו בתכלית האריכות כל מה שעשינו כדין עשינו, ודאי שאין אנחנו לא בכלל האוהב ולא בכלל השונא הפסול מן הדין ואף אין אנו בכלל מי שאחד הצדדים טוען עליו שהוא שונאו שיצטרך לפסול עצמו ממידת חסידות.

ועיין במאירי בכתובות (קה, ב) שאחרי שבתחילת דבריו (שהובאו לעיל) קבע שאפילו בשונא גרידא פסול לדון, סיים שדברים אלו אמורים בסתם תלמיד חכם, אך מי שצורכי העיר מוטלים עליו לא נפסל בכהאי גוונא מפני שמעשיו אינם אלא לצורך שמיים ולא נחשב בזה אוהב או שונא וזו לשונו:

ותלמיד חכם שבעיר שצרכי העיר מוטלין עליו וכמו שאמרו במסכת מועד קטן (ו, א): "צורבא מרבנן דאיכא במתא – כל מילי דמתא עליה רמיין", אף על פי שאוהבין אותו בני עירו או ששונאין אותו אינו נמנע מלדונם שאין אהבתם אותו אלא שאינו מוכיחם כל כך בקושי ובדברים המכאיבים ומניח מקום לשלום ואין שנאתו אלא מצד שמחייב אי זה מהם בדינו ומאחר שרואים שהיום מחייב פלוני ופלוני למחר אף הם אומרים לא שנאה מעוררתו אלא בנימוסיהוין אינון עסקין.

ומשכך, מכיוון שכל מה שנעשה כדין נעשה ובהתאם לחובות המוטלות עלינו, אסור לנו להסתלק מן הדין.

נוסף ונאמר: מה ששנינו שאדם יכול לטעון "לבית דין אחר אזילנא" הוא דווקא אם לא פתחו בדינו, אבל אם פתחו בדינו אינו יכול לומר "לבית הדין הגדול אזילנא", ועל אחת כמה וכמה בנידון דידן שלא שייכת אמירה זו.

ועיין בזה בתשובת ריב"ש (סימן שנד):

גם נראה שמאחר שדייני מורסיי"ה פתחו בדיניה ומורשה שמעון עשה תביעתו בפניהם צריך שיגמר שם הדין בפניהם כדאמרינן בבבא קמא פרק

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

הגדול בתרא (ק"ב, ב) דהיכא לא פתחו בדיניה מצי נתבע למימר לבית דין הגדול קא אזילנא אע"ג דהאי בי דינא נקיט רשותא למידן מבית דין הגדול והיכא דפתחו בדיניה לא מצי למימר לבית דין הגדול קא אזילנא אלא צריך שיגמור הדין על פי הדיינים שהתחילו לדון בו.

ועיין שו"ת הריטב"א (סימן קפא).

ולפיכך בנידון דידן שהרכב בית דיננו התחיל לדון ולברר את הדברים, ודאי לא יוכל עו"ד שטוב לטעון "לא אדון בפניכם אלא בפני בית דין אחר".

והנה גם במקרים שבהם בית הדין מנדה או מטיל קנס על מי שמסרב לבא לפני בית הדין או דייני שמנדה מאן דהו מפני שזילזל בכבודו אין הדבר פוסלו מלדון דינו וכן כתב הרמ"א (חושן משפט סימן ז סעיף ז): "המנדה חבירו משום שזלזל בכבודו, יכול לדונו אחר כך, מאחר שאינו שונאו."

ודין זה מקורו בדרכי משה הקצר (שם) שכתב:

אמרינן בפרק עשרה יוחסין (ע, א): "ההוא גברא דאמר: 'מאן יודא בר שוסקאל?' " כו' "שמתייה רב יודא, אמרי ליה: קרא לאינשי עבדי, אכריז עליה דעבדא הוא" כו' – נראה ללמוד משם דהמנדה חבירו משום שזלזל בכבודו יכול לדונו אחר כך ולא מקרי שונא בכך וצריך עיון.

היינו: אף אחרי שנידהו מפני שזלזל בכבודו לא נמנע מלדונו, ולכן הכריז עליו ודן שהוא עבד עי"ש בסוגיית הגמרא (ע, ב). והנה אף שהדרכי משה השאיר את הדבר ב'צריך עיון' – מלבד שלהלכה פסק כן בהגהת השולחן ערוך וכנ"ל, יש להוסיף גם שאף מה שהניח ב'צריך עיון' היינו דווקא במי שהדיין נידה מפני שפגע בכבודו בגין מעשה מסוים ואחר כך בא לדונו בגין מעשה אחר, אבל לא היכא שמטרת הנידוי היא כדי לחייבו להופיע. בכהאי גוונא בין שמטיל נידוי ובין אם כופהו באופן אחר אין בדבר משום שנאה אלא מילוי חובתו כדיין – דאי תימא שבכהאי גוונא ייפסל נפל פיתא בבירא, שכל בית דין שיפעל כמו שאמרו חז"ל ושנפסק בשולחן ערוך באופנים שאותם קבעו חז"ל לכפייה, ייפסל במקרים אלו, ואם כן מה הועילו חכמים בתקנתם? ועל כורחך דכל היכא שעושים כן כדי לכופו להופיע (ובוודאי כשמבטלים הנידוי כשבא בפניהם), והוא הדין במי שמופיע בצו הבאה, ומורים לו להפקיד סכום כסף להבטחת הופעתו, שאין בדבר משום שנאה, ולא יכול להיות שייפסל בזה, דאם לא כן בטל דינא. ואומנם גם בלאו הכי יש לומר דלכל היותר יהיה כמי שאין דעתו נוחה ממנו שגם הוא – לדעת המהרשד"ם אין צריך לפסול עצמו אפילו ממידת חסידות, אך יותר נראה דהו כותלמידי חכמים שעול הציבור מוטל עליהם ולא מיפסלו כלל. ולפיכך אין בעובדה שבית הדין דרש וחזר ודרש ייפוי כוח תקף כדי להוכיח מעמדו של עו"ד שטוב בתיק, הרי זה מחובתנו, ואין מקום לפסילה כלל.

כג. עילות פסילה הממוקדות במייצג ולא הצדדים עצמם

ועיין בשו"ת רב פעלים (חלק ב חושן משפט סימן א) שנשאל במורשה שביזה את הדיין וסטרו הדיין ועתה טוען המורשה שלא יוכל הדיין לדון זה שנעשה שונא.

שאלה: נשאלתי ממעלת הבית דין יכב"ץ:

ב' מורשים באו לדון בפני שלשה דיינים הקבועים בעיר, ואחר שדנו את הדין וכתבו וגילו דעתם בפסק הלכה עמד המורשה האחד וביזה בדברים את דייני הראשון, ואותו הדיין הכהו וסטרו אותו שתי סטירות. ואחרי זה נולד דבר אחד באותו ענין שצריכין אותם הבית דין לעיין בו ולהורות לאותם

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

המורשים פסק דין להלכה, וזה המורשה אשר ביזה והיכה טוען: כיון שהוא ביזה הדיין, והכהו, נעשה שנאה ביניהם ושונא פסול לדון, ולכן אינו רוצה שישב אותו הדיין הראשון אשר הכהו באותו הדין. והמורשה השני טוען דאין זה בכלל דין שונא, ועוד: עתה יהיה חוטא נשכר כי זה טוען כך כדי להאריך פסק אותו ענין, דניחא ליה בהכי מכמה סיבות.

ועל זאת יודיענו מעכ"ת הסכמת דעתו בדבר זה ושכמ"ה.

תשובה: ידוע הוא שאפילו בשונא גמור, דעת מרן ז"ל שקבלנו הוראותיו דינו דין, וכמו שכתב הגאון חיד"א ז"ל בברכי יוסף (סימן ז סוף ס"ק יח) עיין שם. ובהיכא דיש שנים דנים עמו מצינו פלוגתא בין האחרונים. מיהו בנדון דידן אין אנחנו צריכין להאריך בזה כי בנדון דידן אין לזה דין שונא, דהא כתב מור"ם ז"ל (בסימן ז סעיף ז): "המנדה את חבירו בשביל שזלזל בכבודו יכול לדונו אחר כך מאחר שאינו שונאו." ומפורש הטעם בלבוש ז"ל: "שאין זה נקרא שונא אלא שמענישו על פקרותו." עיין שם. והכי משמע נמי מתשובת רבינו מאיר ז"ל שהביאו הכנסת הגדולה (בסימן ב הגהות הטור אות יד):

קהל שתיקנו כל מי שיחרף הדיין יתן קנס כך וכך לדיין – כל דיין שהוא מתכוין להקניט לבעל דין כדי שיחרפנו ויטול קנס הרי זה נוטה אחרי הבעע והוא שנוי. אבל אם לא כיון הדיין להקניטו וחרפו, מותר לו לדיין ליטול הקנס.

ע"כ. והובאה תשובה זו בתשובות רש"ל גם כן, עיין שם. משמע כי מצד זה שחרפו וקנסו אינו נכנס בדין שונא, וכך כאן בנדון דידן שבזהו קצת בדברים, ועל ידי כן הכהו הדיין אין זה בכלל שונא.

ועוד איכא טעמא רבא בנדון דידן לסתור טענה זו של המורשה מכח המנהג הידוע פה עירינו מדורות שלפנינו וגם עתה מעשים בכל יום, שמזדמן הרבה פעמים דבעל דין מחרף את הדיין מן הדיינים הקבועים בעיר ואין הדיין ההוא מסתלק מאותו הדין מכח טענה דשונא, ולא נשמע בשום פעם שיטעון אדם טענה כזו בשביל דבר זה. ויתכן דנהגו כסברת האומרים כיון דיש שנים אחרים עמו שלא חרפם, מצי אותו דיין לדון לכתחלה את הדין עם השנים שעמו, או יתכן דנהגו שלא יוכל שום אדם לטעון טענה כזו אפילו אם חירף כל הדיינים ועשו בו משפט כתוב חרם וכיוצא. והנה נידון השאלה עדיף טפי כי המורשה הוא שחירף את הדיין, ואחר כך הכהו, ולא חשדינן לדיין שיפסיד ממונו של בעל דין בשביל שנאתו עם המורשה, ועל כן אין שומעין לטענה זו.

וה' יתברך יאיר עינינו באור תורתו, אמן כן יהי רצון.

דברי הרב פעלים מיירי אף במקרה שהדיין נהג שלא כדין בהכותו את המורשה וקל וחומר בנידון דידן שאף שעו"ד שטוב בכתבי טענותיו מנסה לזלזל בבית הדין ואף הגיש נגדנו תביעה מופרכת אין בדבר כדי לפוסלנו.

ועיין עוד במה שכתב אמו"ר הגאון רבי אשר אליעזר כהנא שפירא בפד"ר (כרך יא הנ"ל), ובמה שכתב שם לגבי מורשה הטוען שהדיין שונאו, ואין כאן מקום להאריך.

(יש להוסיף אף אם היה מוכח שיש שנאה כלשהי של הדיינים נגד עו"ד שטוב, לא היה מקום לפוסלנו, דבעל הדין בנידון שבפנינו הוא הקדש הוועד הכללי או עמותת הוועד הכללי. ושונא לבעל דין פסול ולא למורשה של בעל דין, וכדאמרינן בגמרא בכתובות "לא לידון איניש לא למאן דסני ליה" משמע שבקרוב של

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

שונא אין פסול כלל, וקל וחומר אם טוען המורשה שבית הדין שונאו. ואין כאן מקום להאריך, ויצאנו כבר מגדרנו.)

ונראה פשוט דאין לחלק בדברים אלו במקום שאין קרבה בין הדיין לצדדים, אלא שיש קרבה או ריחוק למורשה, וכן מוכח מדברי המהר"י וייל בתשובותיו (סימן קיט) שזו לשונו:

שמעון הנתבע שכר מורשה שיסדר טענותיו, ואותו מורשה הוא חורגו של הרב האב בית דין. ועתה ראובן שדא ביה נרגא, ואינו רוצה להניחו שיהא מורשה של שמעון, כיון שהאב בית דין הוא בעל אמו של המורשה. ועוד, שהמורשה הוא תדיר בבית האב בית דין, קמרמזי אהדדי. ועוד אומר ראובן שכך התנה שמעון עם המורשה, שאם ינצח בדין שאז ירבה לו בשכרו.

ומה שכתבת: יש מהנדזין בדבר ורוצים לפסול המורשה, ומביאים ראיה מפרק שבועת העדות (שבועות ל, ב): "אמר רבה בר רב הונא, האי צורבא מרבנן ועם הארץ דאית להו דינא בהדי הדדי לא נקדים צורבא מדרבנן, משום דמיחזי כמאן דמסדר ליה טענתא" כו', ומדמה האי מילתא להיא דרבה בר רב הונא, כיון שהמורשה גס בהרב ורגיל אצלו תדיר איסתתים טענת ראובן –

אי משום הא לא איריא, דאדרבה, כיון שהוא תדיר אצל הרב בלאו הכי, אין כאן חשדא, דהא מסיק, ולא אמרן אלא דלא קביעא ליה עידניה, אבל קביעא ליה עידניה לית לן בה, מימר אמר בעידניה טריד, הכי נמי ליכא חשדא, דאמרי בלאו הכי הוא תדיר אצלו.

ועוד הא דאמר רבה בר רב הונא אינו אלא עצה טובה להרחיק מן הכיעור ולהיות נקי מהשם ומישראל, דאי לפוסלו לדין, הוי ליה למימר, ואי עביד הכי פסיל ליה לדינא, כדקאמר תלמודא פרק קמא דסנהדרין (ז, ב) גבי אושפזיכני דרב, ובפרק שני דייני גזירות (כתובות קה, ב) גבי כל הנהו דמייתי התם דקאמר פסילנא לך לדינא, ה"נ הוה ליה למימר פסיל ליה לדינא. או הוה ליה למימר לא לידון ליה, כדקאמר רב פפא (שם): "לא לדון איניש לא למאן דרחים ליה" כו', ומדלא קאמר הכי, שמע מינה דאינו אלא עצה טובה.

ועוד, דלא דמי כלל להיא דפרק שבועות העדות, דהתם קאמר רב הונא דוקא בעל דין גופיה לא ניקדום, דאיכא למחשדא, אבל הכא אינו אלא מורשה בעלמא. וכיון דאפילו קרובי המורשה כשרים לדון, אין כאן בית מיחוש, הא המורשה גופיה יכול להעיד היכא דאין לו חלק בו, כדמשמע בפרק מרובה במרדכי, ולא חיישינן שמא יעיד שקר, ה"נ לא חשדינן ליה שמא יטעים דבריו להאב בית דין, דאין אדם חוטא ולא לו.

חזינן מדברי מהר"י וייל שאף שהמורשה – עורך הדין של אחד מהצדדים מקורב (ואף קרוב) לדיין אין זה פוסל את הדיין מלדון את מי שאינו קרובו של הדיין, ואינו בקשרים תמידיים עימו, והוא הדין איפכא אם המורשה שונא של הדיין או טוען שהדיין שונאו, אין הדיין נפסל כשאין לו יחס של אוהב או שונא לאחד הצדדים. משכך בנידון דידן שאין לי ולא לאף אחד מהדיינים קשרי קרבה או חברות עם אנשי עמותת וזאת לראיה, וגם אין לנו דבר עם עו"ד שטוב (למרות שכפי שהארכנו אנו שוללים התנהלותו), אך אין בעובדה שבית הדין עשה המוטל עליו והטיל על עו"ד שטוב להוכיח שיש לו זכות עמידה בתיק, כדי לומר לדיינים להסתלק מלדון בכהאי גוונא.

ועיין עוד מה שהאריכו בטוב טעם ודעת הרבנים הגאונים חברי בית הדין הגדול הרבנים שלמה דיכובסקי, אברהם שרמן וחגי איזירר, לגבי יחסי הפסלות שבין עורך דין לדיין, בפסק דין מיום כ"ד באדר ב' תשס"ה 4/4/05 בתיק 1-13-002793520 (פורסם באתרים המשפטיים). בפסק דין זה האריכו בנוגע למנהג המדינה בענין יחסי פסלות אלו, אף שאינם פוסלים על פי דין תורה.

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

ועיין בשו"ת רד"ך (בית כב חדר א) שביאר שפסול אוהב ושונא היא פסול דאורייתא מחשש להטיית דין. ובהך דינא שלא ידון למאן דרחים או למאן דסני הוא רק מחשש שמא יסתמו טענות שכנגדו, אבל אין חשש כלל להטיית דין, עיין שם במה שכתב וזה כעין סברת המהרי"ו.

כד. יחסי היכרות שאינם קרבה ואינם בגדרי 'אוהב' ו'שונא'

ועיין עוד בדברי המהרי"ק (שורש טז) שזו לשונו:

ולענין שאלה דשאלנא קדמיכון על אודות הרב האם כשר לעדות או לדון לתלמידו או לאביו של תלמידו כשהתלמיד אינו נותן לו אלא שכר השעות בצימצום: הלא ידע מר כל הני עובדא פרק בתרא דכתובות (קה, ב ושם) דבהנאה כל דהו הוו אמרי "פסילנא לך לדינא". ואמנם משם אין ראייה, דשאני התם דהיו עושים להם איזה הנאת חנם, אבל הכא שכר טרחו הוא נותן לו ואין כאן שום צד מתנה. ועוד דשאני התם שהיה הדבר מוכיח שהיו עושים הטובה מפני שהיו רוצים לדון לפניהם כמו שאני רוצה לכתוב מתשובת ריב"א [...]

וכן פסק הרמ"א (חושן משפט שם סעיף ז): "וכל שכן שהיה יכול להיות דיין לתלמידו."

ומוכח מדברי הרמ"א שאין בזה אפילו מידת חסידות שלא לדונו. ובביאור הגר"א (שם אות לה) כתב "שבועות ל, ב", והדברים מפורשים שם:

האי צורבא מרבנן ועם הארץ דאית להו דינא בהדי הדדי לא ליקדים צורבא מרבנן וליתבי משום דמיחזי כמאן דסדר ליה לדיניה ולא אמרו אלא דלא קביע ליה עידניה אבל קבוע ליה עידניה לית לן בה מימר אמר בעידניה טריד.

ומשמע שאף דהווי תלמידו של הדיין אין מניעה שהדיין ידון אותו, ואדרבה אם היה תלמידו של הדיין יכול להקדים ולבוא, דגם בעל דינו יבין שהוא בא ללמוד שיעורו ולא יתלה שבא להליץ דבריו בפני הדיין, ואין קרבת הרב לתלמיד פוסלת, וכדברי המהרי"ו וייל.

ובסמ"ע (שם ס"ק כא) כתב: "ומכ"ש לאב של תלמיד אף דנתן לו שכר הלימוד" וכו'. ובש"ך (שם ס"ק יח) כתב: "וה"ה דמותר לדון אושפזיכניה". וכבר הבאנו לעיל שכן מוכח מסוגיות הגמרא בכתובות ובסנהדרין.

והוסיף הש"ך: "וכן פועלים ושכירים", וכוונתו לפועלים ושכירים של הדיין ועוד כתב שם הש"ך "עיין בתשובות מהר"י בן לב ספר ג סימן צז" ושם כתב מהר"י בן לב: "ולא שמענו מעולם מי שיפקפק לומר שיהיה חכם הקהל פסול לדון לשום אחד מהקהל שלו ואפילו למי שהוא עשיר גדול מופלג שקול כנגד כל הקהל" וכו'. ומבואר מדבריו שחכם הקהל המקבל פרנסתו מהקהל יכול לדון לכל בני קהלו ואף לעשירים שמהם עיקר פרנסתו ולא מצאנו מי שפקפק בזה.

וקל וחומר בנידון דידן שאף שאני מכיר חלק גדול מאנשי עמותת וזאת לראיה, אין בדבר דררא דפסול.

ובשו"ת שבות יעקב (חלק א סימן קמא) נשאל: "דיין שהוא שכן לאחד מבעלי דינין בשכונני גוואי אי מותר להיות דיין או לא, כי טוב שכן קרוב מאח רחוק" וכו' וכתב שם: "אם שכינו הוא ריעו אשר כנפשו אסור מדינא אכן אם אינו אוהבו וריעו אשר כנפשו אזי מותר לדונו אך ממדת חסידות יכול לפרוש."

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

ופשט דבריו משמע דמיירי במהות הקרבה והקשר לשכנו (דהגרים בשכונת גוואי היינו שגרים באותו דירה), שאם היה אוהבו כנפשו פסול לדון, אך אם היה שכן גרידא מעיקר הדין ודאי שאינו פסול, אך אם ירצה יכול לפרוש ממידת חסידות. ומשמע שגם לדבריו אין זה חובה אלא ממידת חסידות. ויש לעיין אם דין זה הוא דווקא בשכנו הגר עימו, או אף בעובד עימו, בעבודתו הצמודה. ונפקא מינה אם אחד מעובדי בית הדין שעבודתו צמודה לעבודת הדיינים ובוזה היה מקום לומר שממדת חסידות יכולים לפרוש (ועיין בעניין זה בפסק דיני שפורסם בקובץ שורת הדין יג עמ' שכח ואילך).

ובאמת עצם דברי השבות יעקב קצת צריכים עיון דמאי שנא מתלמיד שיכול לדונו, והרי התלמיד קשור וצמוד לרב, ואולי נימא דשאני שכנו, שגרים יחד ועל זה נאמר "טוב שכן קרוב", ועדיין צריך עיון. אבל מכירו בעלמא – לית מאן דפליג דאפילו מידת חסידות ליתא.

ובשו"ת עבודת הגרשוני (סימן לג) נשאל בבני עיר שמנהגם לבחור כל שנה שלושה אנשים כשרים שיישמו ויעריכו לבני הקהילה כמה ייתן כל אחד למס וחייבים הציבור לתת כפי הערכתם, ועוד היה מנהגם שאם אחד מהשלושה קרוב לאחד מבני הקהילה בוחרים אדם נוסף שיחליפהו בהערכת קרובו. ונשאל בעובדא שאחד משלושת המבוררים היה שותף עם אחד מבני הקהילה במשא ומתן כמעט בכל עסקיהם, ונסתפק אם יכול לשום את שותפו. ורצה לפוסלו מהא דאמרינן (בכתובות פו, ב) במצווה נכסיו שבמקום ספק בכוונתו נותנים לשכנו ד"טוב שכן קרוב מאח רחוק". והביא בתוך דבריו מה שכתב שם הרא"ש:

והא דאמרינן דשכן קודם לא בעי למימר שכינו הדר אצלו דכמה אנשים דרים זה אצל זה ואין להם שייכות יחד אלא שכן היינו שהוא חבירו ורגיל עמו במשא ומתן על זה אמר הפסוק "טוב שכן קרוב מאח רחוק".

ומבואר מדברי הרא"ש שהכול תלוי במהות הקשרים ביניהם ולא תלוי בקרבה פיסית. וע"ש מה שהאריך ומסקנתו שבכהאי גוונא אף באוהב ממש אינו פסול אלא מדרבנן ולכן בעובדה דידיה אין דינו כקרוב, ועל כל פנים שמענין מדברי הרא"ש שהביא עבודת הגרשוני וממה שפירשו המפרשים את דבריו שהדין תלוי בקרבה הנפשית לשכנו או לשותפו.

ולפי זה בנידון דידן אף שאני מתלמידי מרכז הרב וודאי שיש לי זיקה נפשית למי שעברו בבית מדרשנו ומי שטורחים להנציח את מורשתו של הרב זצ"ל, עדיין הווי לכל היותר קרבה כשל שכנים גרידא, ולא כשל שכנו קרובו ואוהבו שיש להם משאומתן משותף בשאר העניינים. ולכן אין מניעה לדונם.

והנה אולי היה מקום לומר שעלי להסתלק מלדון לגבי "בית הרב" ממידת חסידות וכמו שכתוב בשו"ת הר"י מיגאש (סימן רב, והובא גם בשיטה מקובצת בבא קמא צב, ב):

אמרו בסוף פרק החובל "בירא דשתית מיניה לא תרמי ביה קלא". פירוש: הבור ששתית ממנו לא תשליך בו אבן או דבר אחר, כלומר לא תזלזל בו ולא תגמול אותו רע אחר שנתהנית ממנו. וזה על דרך משל הדברים שמי שבא לאדם ממנו אי זו תועלת או נהנה ממנו אין ראוי לו לעשות לו שום מעשה שיבא לו נזק ממנו. וכבר הביאו שם בגמרא על ענין זה משלים ופסוקים מענין מכות מצרים וגלו הסיבה שנעשו קצתם על ידי אהרן ע"ה.

וסיפר רבינו ז"ל על רבו הריא"ף שאירע לו ענין זה עם איש אחד ולא רצה לדון אותו כלל כדי שלא ידון אותו במה שיבא לו הזק ממנו ונמנע מזה מניעה גמורה וזה שהוא ז"ל חלה ונכנס אצל אדם אחד במרחץ שהיה לו בביתו ונתהנה מהמרחץ הנזכר אחר כך זמן אותו שישב אצלו עד שיבריא

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

וכבד אותו הרבה ועשה עמו טובה והבריא ובהמשך הזמן על האיש ההוא מטה ידו וירד מנכסיו ונשבר בערבונות וזולתם ונתחייב לתת ממון לבעלי חובות וירד עד שהוצרך למכור המרחץ הנזכר ולשום אותו לבעלי חובותיו ואמר רבינו יצחק ז"ל: "לא אדון ולא אורה במרחץ הזה לא במכר ולא בשומא ולא בשום דבר המתיוחד בו לפי שנתהייתי ממנו" [...]

חזינן שהרי"ף לא רצה לדון על מרחץ שנהנה ממנו, אך דברים אלו היו נכונים אילו היו לימודי בישיבת מרכז הרב עד שנת תשכ"ד שאז שכנה הישיבה בבית הרב, ואכן חלק מאנשי העמותה למדו בישיבה באותה עת. אך אני הגעתי ללמוד בישיבה רק במשכנה בקריית משה. ואף שבשנים שבהן למדתי בישיבה היה נהוג לעשות את האזכרה לרב בבית הרב ולערוך שמחת בית השואבה והקפות שניות בבית הרב, בהיותי שקוד על תלמודי לא נהגתי להשתתף באירועים אלו, ולכל היותר נכחתי שם פעמים בודדות. משכך אף להחמיר ממידת חסידות אין מקום שארחיק עצמי מלדון.

לאור האמור אין סיבה הלכתית לפסול עצמי מלדון בתיק זה ובאין סיבה הלכתית אסור שאפסול עצמי.

כה. עילות הפסלות על פי החוק והעדרן בענייננו

ונעתיק עצמנו לפן החוקי. העילה הרלוונטית על פי החוק לפסילת דיין נקבעה בחוק הדיינים תשט"ו – 1955.

וזו לשון סעיף 19א (א) לחוק: "דיין לא ישב בדין אם מצא, מיזמתו או לבקשת בעל דין, כי קיימות נסיבות שיש בהן כדי ליצור חשש ממשי למשוא פנים בניהול המשפט."

דבר זה ובלשון זה נקבע גם בסעיף 15א (א) לכללי האתיקה לדיינים תשס"ח – 2008.

ובנוסח דומה נכתב בסעיף 77א (א) לחוק בתי המשפט (נוסח משולב) תשמ"ד – 1984 שלפיו: "שופט לא ישב בדין אם מצא מיוזמתו או לבקשת בעל דין כי קיימות נסיבות שיש בהם כדי ליצור חשש ממשי למשוא פנים בניהול המשפט."

הטענות שנטענו בבקשה הארוכה שהגיש עו"ד שטוב הן דעותיו הסובייקטיביות של עו"ד שטוב שהחלטות בית הדין אינן מוצאות חן בעיניו. כפי שכתבנו לעיל וביארנו באריכות, אין בכל טענותיו ולו טענה ממשית אחת למשוא פנים.

בעל דין שהחלטת בית הדין אינה מוצאת חן בעיניו, לא יוכל להעלות טענה לפסילת הרכב בית הדין אם לא הוכיח עילה ממשית למשוא פנים (וכמו שכתב בתשובת הרא"ש שהובאה לעיל). מובן שאם תינתן החלטה או פסק דין שלא ייראו לו, זכותו להגיש ערעור – כשהדיון היה בערכאה קמא – אך אין בחוסר הנחת שלו מהתנהלות בית הדין כדי לפסול את בית הדין. לא בכדי נקט המחוקק בלשון "נסיבות שיש בהן כדי ליצור חשש ממשי למשוא פנים בניהול המשפט", טענות ממשיות ולא הפרחת טענות בעלמא, (ועיין מה שכתב בזה הגר"א הישירק בהחלטה מיום ד' בניסן תשע"ו – 12.4.16 בתיק 1071670/1, פורסמה באתרים המשפטיים). הטענות שנטענו בבקשה הארוכה שהגיש עו"ד שטוב אינן אלא גיבוב טענות מן הגורן ומן היקב של עו"ד שטוב (ולדעתנו הלה גם יודע שאכן כך הם פני הדברים), מכיוון שהתנהלות בית הדין אינה מוצאת חן בעיניו, ולדעתנו ברצונו לחפות ולהסתיר דברים, ולפיכך טען שבית הדין מוטה כנגדו. כפי שכתבנו לעיל באריכות כל מעשי בית הדין היו כפי המוטל עליו לצורך מילוי תפקידו עשיית משפט צדק, ואין בדבריו של המערער טענה ממשית למשוא פנים.

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

עילה נוספת לפסלות נקבעה בסעיף 19א(ב):

בלי לגרוע מהוראות סעיף קטן (א), דיין לא ישב בדין בידעו שמתקיים אחד מאלה:

(1) צד להליך, בא כוחו או עד מרכזי, הוא בן משפחה של הדיין או שקיימת ביניהם קרבה ממשית אחרת;

(2) יש לדיין עניין כספי ממשי או עניין אישי ממשי בהליך או בתוצאותיו, בצד להליך, בבא כוחו או בעד מרכזי, או שלבן משפחה מדרגה ראשונה של הדיין יש עניין כספי ממשי או עניין אישי ממשי בהליך או בתוצאותיו, בצד להליך או בבא כוחו [...]

לעניין סעיף קטן זה –

”בן משפחה” – בן זוג, הורה, הורה של בן זוג, ילד, אח, סב, נכד וכן ילד או בן זוג של כל אחד מאלה ולרבות מי שהיה אפוטרופוס או מי ששימש משפחה אומנת של הדיין או שהדיין היה אפוטרופוסו או שימש משפחה אומנת שלו;

”בן משפחה מדרגה ראשונה” – בן זוג, הורה, ילד, אח וכן ילד או בן זוג של כל אחד מאלה.

על אף האמור בבקשות עו”ד שטוב, במקרה שלפנינו אין בין העומדים בדין מעמותת וזאת לראיה בן משפחה או אחר שקיימת ביננו קרבה משפחתית, הרב יעקב שפירא ראש ישיבת מרכז הרב וישיבת מרכז הרב אינם צד להליך, ואף אם היו צד להליך קרבתו אליי – בן דוד של אבי – אינה נכללת בכלל בני המשפחה שעליהם דיבר המחוקק. לפיכך אין מקום שאפסול עצמי על פי סעיף (ב)(1). כמו כן אין לי ולא למי מבני משפחתי מדרגה ראשונה (לרבות חתני שהוזכרו) עניין כספי או אישי ממשי בתביעה זו, משכך אין מקום שאפסול עצמי לפי סעיף (ב)(2). לאור האמור אין מניעה חוקית כלשהי המונעת ממני לדון בתיק זה.

בסיום דברינו בנקודה זו נדגיש שמול עניינו עומדת הדרכתו של מו”ר דודי זקני הרב הראשי לישראל (תשמ”ג–תשנ”ג) ונשיא בית הדין הרבני הגדול הגאון רבי אברהם אלקנה כהנא שפירא זצ”ל אשר כתב בהחלטה (פורסמה בקובץ שורת הדין ט עמ’ תנז):

הנימוק שניתן, שמכיוון שבא כוח הבעל העלה חשדות נגד בית הדין, לכן אין בית הדין יכול להמשיך בדיון, אינו נימוק כלל ואף משמש תקדים מסוכן.

תגובה כזו של כניעה להטלת דופי בבית הדין עלולה להביא לידי שיתוק של עבודת בית הדין. במקום לדחות בתקיפות תעלולים של בעל דין שבית הדין יודע שדבריו מנוגדים לאמת, נכנעים לדרישתו המחוצפת, וכדי בזיון וקצף. לפי הדין אסור לבית הדין להימנע בכגון דא מלדון דין אמת ומלעשות צדק.

אין לקבל את ההסתלקות ובית הדין ימשיך במשפט וכתורה יעשה.

הדרכתו זו כוונה על בקשות כעין הבקשות שהגיש עו”ד שטוב, בית הדין קובע שהבקשה לפסילת הרכב בית הדין ולפסילתי בפרט הוצגה בחוסר יושר ובחוסר תום לב וממניעים לא כשרים, ואחת דינה להידחות.

הרב שלמה שפירא

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

חברי הגר"ש שפירא סקר בדבריו באריכות ובהרחבה את תולדות ההליך, את תולדותיהם של הצדדים לו ואת תולדותיו שלו – דברים שמהם יתד ופינה לדחייתו בשתי ידיים ובצדק רב את בקשת הפסילה שכוונה כלפיו.

כפי שהוזכר גם בדבריו, בקשת פסילה הופנתה גם כלפיי וחובתי על פי החוק לתת גם אני את החלטתי לגביה.

בכל הנוגע לסקירת הרקע פטור אני מכל מקום מלשוב ולפרט את שהזכיר הגר"ש שפירא באריכות, דיי באמירה כי מצטרף אני לדבריו.

מכאן גם לגופה של הבקשה:

טענותיו של עו"ד שטוב לפסילתי מבוססות כפי שתיאר הגר"ש שפירא על עובדות שאינן עובדות, ועל הנחות חסרות כל יסוד וקביעות חסרות כל בסיס.

לגופן של הטענות (שגם לו צדקו לא היו עילה לפסילה) כבר באה התשובה בדברי הגר"ש שפירא שהסביר הן את הסיבות ואף האילוצים לשיהוי בהליך בשלבים מסוימים והן את השלבים שבהם יכול היה בית הדין לקדם את ההליך וכך עשה.

טענותיו של עו"ד שטוב בדבר שיחות שקיימו עימי כביכול גורמים מן הצד שכנגדו או לחצים שהפעילו עליי אינן אלא בדותות ודמיונות, לא הוצג בעניינן כל בדל ראיה כמובן, וזאת מן הטעם הפשוט שאי אפשר להציג את שאינו קיים ואי אפשר להביא ראיה לדברים שלא היו מעולם.

חוסר ההבנה המיתמם כאילו אני אימצתי לעצמי את התיק כאשר כל עו"ד יודע ובפרט בתיק זה שכל ההחלטות על הפניית התיק אליי ושיגור המשימות האין סופיות של עו"ד שטוב ממוענות ע"י המזכירות למחשבי הדיינים שמונו במקרה שבפנינו ע"י נשיאי בית הדין הגדול לטיפול בתיק.

יפה ביאר הגר"ש שפירא את הסיבות שבגינן התבקש עו"ד שטוב להמציא ייפויי כוח עדכניים, ושטוב בביאורו את הקרקע מתחת לספקולציות של עו"ד שטוב ולסברתו כי דרישה זו מהווה ראיה להן. בדין ציין גם כי דרישה זו באה תחילה מדיין אחר – שאינו חבר בהרכב הנוכחי – מה שפורך מעיקרון את סברותיו של עו"ד שטוב בדבר מניעתה הנסתרים כביכול של דרישות אלה.

לא נותר אלא לקבוע מפורשות את שעולה בבירור מכל האמור כי דינה של בקשת הפסלות שהגיש עו"ד שטוב כנגד ההרכב וכנגדי בפרט – כדינה של בקשתו כנגד הגר"ש שפירא – להידחות.

הרב אליעזר איגרא

ראיתי את שכתבו חבריי הגר"ש שפירא והגר"א איגרא.

בקשות הפסילה כווננו כלפיהם בעיקר. ראשיתן בהאשמות כלפיי חברי הגר"א איגרא שאליו כביכול "פנו" אנשי "בית הרב" ואחריתן בכתב פלסתר כלפי חברי הגר"ש שפירא.

על פי חוק הדיינים על דיין שהוגשה נגדו בקשת פסילה להחליט בה, חבריי כתבו והחליטו בעניין הבקשות שכווננו כלפיהם כדרישת החוק, לא אני צריך להחליט בעניין בקשות אלה אך לא אמנע מלומר כי אני מצטרף לדבריהם.

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

על כל פנים בבקשותיו של עו"ד שטוב נתבקשה פסילת ההרכב כולו – אף שהאשמותיו האמורות כווננו כלפי חבריי. את ההרכב כולו הוא מאשים בניכוס התיק לעצמו שלא כדין, בהשתהות בטיפול בו – טענה שאף לו הייתה צודקת לא הייתה עילה לפסילה. כלפי ההרכב כולו הוא אף טוען את טענותיו נגד הדרישה שנדרשה ממנו להמציא ייפויי כוח עדכניים וכו' (אם כי אף טענה זו פותחה ונפתחה יותר בדבריו כלפי חבריי).

משכך גם עליי להתייחס לדברים וההחלטה על פי חוק צריכה להינתן בידי ההרכב כולו.

חבריי ענו לטענותיו של עו"ד שטוב כלפיהם – דבר דבור על אופניו – ובכלל זה לבקשתו לפסילתנו כהרכב. אף אני מצטרף לדבריהם הן באשר לפקפוק – בלשון המעטה – במעמדו של עו"ד שטוב וביכולתו ממילא להגיש בקשה זו בכלל, הן באשר להפרכת האשמותיו ועלילותיו והן כאמור לעיל בנוגע לטענות שאינן כלפיי אישית אלא כלפי ההרכב כולו, שאינן נכונות ואינן צודקות לגופן וכמו שפירטו חבריי ושאף לו היו צודקות לא היו עילת פסלות על פי חוק.

הרב א' אהרן כץ

סוף דבר, אנו דוחים את בקשותיו של עו"ד שטוב לפסילתנו כהרכב או לפסילת מי מעמנו אישית לדון בעניינם של הצדדים.

אנו דוחים בשאט נפש את האשמותיו ועלילותיו הבנויות על גיבוב של טענות עובדתיות שקריות על גבי טענות שאינן רלוונטיות ובנייתן של תאוריות קונספירטיביות בדויות מן הלב על אלה ואלה כאחת.

אנו קובעים כי אין כל עילה בהלכה – לרבות לא לפני משורת הדין – או בחוק שמכוחה על מי מאיתנו או על כולנו לפסול את עצמנו לדון בתיק זה.

מן הראוי כי ייפסקו הוצאות משפט כבדות בגין התנהלות זו וראוי שיהיו אלה הוצאות אישיות נגד עו"ד שטוב ולא הוצאות נגד הוועד הכללי, שכן ההתנהלות הפסולה היא של עו"ד שטוב אישית, ויתר על כן גם הליקויים שאפשר שישנם בהתנהלות הוועד הכללי ראויים במידה רבה להיות מיוחסים לעו"ד שטוב אישית.

החלטה אופרטיבית בעניין זה תינתן עת נבחן בחדא מחתא גם את שאלת ההוצאות בהליך העיקרי שלפנינו.

ניתן ביום ט"ו במרחשוון התש"ף (13.11.2019).

הרב שלמה שפירא

הרב א' אהרן כץ

הרב אליעזר איגרא

עותק זה עשוי להכיל שינויי ותיקוני עריכה